

Fraport Slovenija

Trajnostno poročilo *2018*

Fraport Slovenija

Trajnostno poročilo 2018

Vsebina

2	Uvod
8	Osnovni podatki o družbi
16	Strategija in poslovanje družbe
26	Trajnostno komuniciranje
30	Trajnostni odnosi z zaposlenimi
42	Trajnostni odnosi s potniki, pogodbenimi izvajalci in obiskovalci
46	Trajnostni odnosi z dobavitelji in poslovnimi partnerji
48	Trajnostni odnos do okolja
66	Družbeno odgovorni projekti
70	Projektne skupine, odbori in drugi organi družbe
71	Odgovorne osebe za poročanje
72	GRI kazalniki

Fraport Slovenija v številkah 2018

1.818.229

Skupno število potnikov, od tega 1.812.411 potnikov
v javnem prometu

483

Število zaposlenih
na dan 31. 12. 2018

34 28

Rednih linij

Čarterskih linij

35.512

Skupno število premikov letal, od tega
26.045 premikov letal v javnem prometu

25.907 t

Tovor – skupaj

12.378 t

Letalski tovor

Trajnostno poročanje

Vsako leto pripravimo samostojno trajnostno poročilo, ki je komplementarno letnemu poročilu. To je naše četrto poročilo. Trajnostni razvoj je med našimi ključnimi vrednotami, na podlagi katerih udeležujemo naše poslanstvo in izvajamo vse dejavnosti. O tistih vidikih našega trajnostnega razvoja, ki smo jih prepoznali kot ključne na podlagi matrike bistvenosti, poročamo. Poročilo je pripravljeno v skladu s standardi GRI – osnovna verzija (Global Reporting Initiative). Poročanje je celovito in transparentno. Podatki so verodostojni, uravnoteženi, jasni in primerljivi s preteklimi leti, saj svojo trajnostno pot gradimo v dimenzijah preteklost – sedanjost – prihodnost.

V pripravo vsebin smo vključevali deležnike, stremeli k bistvenosti in vsebine umestili v trajnostni kontekst.

Za trajnostni razvoj in poročanje je odgovorno najvišje vodstvo, ki pristojnosti in odgovornosti delegira v skladu z organizacijsko shemo. Pri pripravi trajnostnega poročila so sodelovali sodelavci iz različnih področij (glej tabelo na strani 71).

Za izvedbo projekta je odgovoren Primož Primožič, strokovni sodelavec za varstvo okolja.

Nagovor poslovnega direktorja

Promet raste, pred nami so velike naložbe

24. decembra 2018 je minilo 55 let, odkar je na ljubljanskem letališču pristalo prvo letalo. V 55 letih smo oskrbeli približno 42 milijonov 700 tisoč potnikov, več kot 1.127 tisoč premikov letal in približno 529 tisoč ton tovora. Ljubljansko letališče je v letih delovanja zabeležilo številne vzpone in padce. Upravljavca letališča je nenehno skrbel za razvoj letališke infrastrukture, izboljševal kakovost svojih storitev in trajno povečeval obseg prometa. Kljub težkim dogodkom, med katerimi velja izpostaviti osamosvojitveno vojno, ko se je promet na letališču praktično ustavil, se lahko pohvali s konstantno rastjo prometa in odličnim poslovanjem. Tudi leto 2018 je zaznamovala visoka rast, velik razcvet pa je doživelo tudi širše območje letališča. Končno število potnikov iz leta 2017, tj. 1.688.558, smo v letu 2018 dosegli že 25. novembra. Prek ljubljanskega letališča je tako potovalo rekordno število 1.818.229 potnikov, kar je 7,7 odstotka več kot leto pred tem. Premikov letal je bilo za 3,1 odstotka več, 25.907 ton tovora pa je predstavljalo 7-odstotno rast. Na povečanje potniškega prometa je predvsem v prvi polovici leta vplivala Adria Airways, obseg letenja pa so v vsem letu na različne načine – z izboljševanjem polnjenja letal, dodajanjem frekvenc ali uvajanjem novih linij – še nadalje povečevali tudi tuji prevozniki. V letu 2018 je na ljubljansko letališče letelo 11 rednih letalskih prevoznikov, ki so imeli v voznem redu 34 različnih destinacij. Rekordnemu prometu so sledili rekordni finančni rezultati. Ustvarjeni poslovni prihodki v višini 46.483 tisoč evrov so bili za 11 odstotkov nad doseženimi v letu 2017. Dobiček iz poslovanja je dosegel 14.503 tisoč evrov in je presegel lanskega za 24,1 odstotka, medtem ko je bilo čistega dobička 11.807 tisoč evrov, kar je 23 odstotkov več kot leta 2017.

V minulem letu so stekli postopki za razširitev potniškega terminala. Oktobra je bilo objavljeno javno naročilo za GOI (gradbena, obrtna in inštalacijska) dela. Zaradi sprememb pravne prakse s področja javnega naročanja, ki bi utegnile bistveno vplivati na postopek, se je družba odločila za zavrnitev vseh šestih, na javni razpis prispelih prijav, in za ponovno oddajo javnega naročila z nekaterimi dopolnitvami. Dokončanje objekta se bo zaradi ponovitve zamaknilo za nekaj mesecev, pričakujemo pa, da bo v uporabo predan poleti leta 2021. Upravljanje letališč je dodelano in zrelo gospodarsko področje, kjer je kljub razvoju in kontinuirani rasti težko izstopati. Na ta izziv odgovarjamo s Fraportovo letalsko akademijo, ki je bila uradno ustanovljena leta 2016, z namenom izvajanja širokega nabora usposabljanj, tako s področja letalstva kot s področja kriznega upravljanja ter zaščite in reševanja. S sprejeto strategijo razvoja v letu 2017 je letalska akademija poleg letalstva, tovora in komercialnih dejavnosti postala eden od štirih strateških stebrov Fraporta Slovenija.

Premišljena vlaganja tako v rast kot v razširitev osnovne dejavnosti Fraportu Slovenija dvigajo konkurenčni položaj, plemenitijo njegovo blagovno znamko ter konsolidirajo sedanje in prihodnje poslovanje. Leta 2018 smo začeli z gradnjo novega centra za usposabljanje Fraportove letalske akademije, marca 2019 pa smo nekaj več kot šestmilijonsko investicijo slovesno predali njenemu namenu. Novi center za usposabljanje dopolnjuje objekte v poslovno-logistični coni ob letališču, ki je v letu 2018 doživela pravi razcvet. Pospešek ji je dalo odprtje dolga leta načrtovane obvozne ceste okoli letališkega območja.

Globalni logisti v coni odpirajo velike komplekse, cilj pa je, da bi še letos pridobili tudi investitorja za hotel, zato so upravičene pobude, da bi v državne prostorske načrte vrnili pred leti že umeščeno železniško povezavo letališča z Ljubljano.

Hitra rast, ki jo beležimo, nam je v minulem letu predstavljala velik kadroviski izziv. Zaposlili smo 55 novih sodelavcev. Soočali smo se s pomanjkanjem in preobremenjenostjo osebja, zavedamo pa se, da so v storitveni dejavnosti prav ljudje najpomembnejši. To je glavni razlog, da smo ogromno truda vložili ne le v zaposlovanje, temveč tudi v izboljševanje pogojev za delo in zadovoljstvo zaposlenih. Prenovili smo kolektivno pogodbo, uredili plačna nesorazmerja in skupno maso plač povečali za približno 15 odstotkov. Na poti do tega cilja se nismo vselej strinjali, a nesoglasja smo zmogli urediti z dialogom in obljubo, da bomo z odpravo pomanjkljivosti s tega področja nadaljevali v letu 2019. Naš cilj je ne le zaposlovanje najboljših, temveč da bi z odličnimi pogoji za delo sodelavce zadržali, da bi se pri nas dobro počutili in ne bi razmišljali o odhodu drugam.

Naša prizadevanja na tem področju prepozna tudi okolica. Leta 2018 smo postali ponosni prejemniki nagrade v kategoriji najboljši zaposlovalec, ki jo je Javna agencija SPIRIT Slovenija že trinajstič podelila najboljšim tujim investitorjem oziroma podjetjem s tujim kapitalom, ki so v preteklem letu ustvarili izjemne rezultate ter prispevali k razvoju slovenskega gospodarstva. Kmalu po novem letu smo se že šestič, od tega četrtič zaporedoma, s priznanjem ugledni delodajalec uvrstili med najuglednejše delodajalce v državi.

Na splošno pričakujemo umirjanje skokovite rasti prometa, ki je zaznamovala leti 2017 in 2018. Ključno je, da podjetje v dobrih letih vlaga v infrastrukturo, opremo, organizacijo in zadovoljstvo zaposlenih ter nastavi solidne temelje za manj optimistična obdobja. Pred nami je investicijski cikel, ki bo najbolj zaznamovan z gradbenimi deli za razširitev potniškega terminala in analizami scenarijev ter odločitvijo o investiciji v infrastrukturo za tovorni promet. Hkrati na ožjem in širšem območju letališča teče še več manjših, a pomembnih gradbenih projektov, med njimi izgradnja notranjega cestnega omrežja, prenova in razširitev objekta za letališke gasilce in gradnja hangarja za sredstva za oskrbo letal. Fraport Slovenija je sredi izjemno živahnega poslovnega in infrastrukturnega razvojnega obdobja. Čeprav trajnostni razvoj sodi med naše ključne vrednote in je torej vtkan v DNK podjetja, sem prepričan, da je zavedanje in udeležanje odgovornosti do družbenega in naravnega okolja v časih hitre rasti in intenzivnih sprememb še pomembnejše kot sicer. Svojo trajnostno in etično držo razkrivamo v trajnostnem poročilu, za katerega verjamem, da transparentno in jasno zrcali načrtano trajnostno pot. Trajnostno sodelovanje z okoljem in družbo bomo tudi v prihodnje gradili na način, ki ustvarja nove priložnosti in dodaja vrednost vsem. Verjamemo namreč, da je le takšen pristop na dolgi rok pravi.

Zmago Skobir,
poslovni direktor

Podatki o pomembnih spremembah v času poročanja in po koncu leta 2018

2018

Januar

26. januarja je bila odprta nova regionalna cesta Kranj–Spodnji Brnik. Gradnja ceste se je začela v sredini leta 2016 in zaključila konec leta 2017. Skupna vrednost projekta je bila 5,5 milijona evrov. Fraport Slovenija je kot soinvestitor (skupaj z Republiko Slovenijo in Občino Cerklje na Gorenjskem) prispeval 1,2 milijona evrov.

31. januarja je upravljavec letališča Fraport Slovenija sprejel nova Pravila za uporabo letališča, s katerimi morajo biti seznanjeni vsi potniki in uporabniki ter zaposleni na letališču.

Februar

1. februarja je na letališče prispela slovenska bakla, ki je na njem žarela do konca olimpijskih iger. Ljubljansko letališče se je kot zlati partner Olimpijskega komiteja Slovenija tedaj odelo v olimpijske kroge. Poleg bakle smo za potnike in obiskovalce letališča pripravili tudi knjigo želja, kamor so lahko vpisali svoje želje in podprli slovenske športne junake, ki so z našega letališča odhajali v daljno Korejo.

Marec

9. marca je družba s Sindikatom družbe Aerodroma Ljubljana podpisala spremenjeno Kolektivno pogodbo družbe Fraport Slovenija, ki je stopila v veljavo za vse delavce družbe z dnem njenega podpisa, uporabljati pa se je začela 1. aprila 2018.

Prevoznik Adria Airways je prehod na poletni vozni red in sedem napovedanih novih destinacij obeležil **25. marca**, skupaj s slovesnim odprtjem letalske povezave z bolgarsko prestolnico Sofijo.

Maj

Po uspešno zaključeni zunanji presoji za sistem varnosti in zdravja pri delu je Fraport Slovenija pridobil standard ISO 45001.

Junij

1. junija je bilo zaustavljeno delovanje male komunalne čistilne naprave Fraporta Slovenija, ki je obratovala že od leta 1979. Celotni kompleks letališča je bil priključen na čistilno napravo Domžale - Kamnik.

Julij

1. julija je vodenje Odbora vlagatelja prevzel novi predsednik Holger Schäffers. **25. julija** je bila spremenjena kolektivna pogodba podpisana še z ostalima dvema reprezentativnima sindikatoma – Sindikatom poklicnega gasilstva Aerodroma Ljubljana in Svobodnim sindikatom Aerodroma Ljubljana.

Avgust

Nizkocenovni letalski prevoznik EasyJet je **2. avgusta** s tremi leti tedensko vzpostavil novo redno povezavo z Berlinom.

Oktober

15. oktobra je bilo oddano javno naročilo za izvedbo »GOI del za razširitev potniškega terminala«. Ruski letalski prevoznik Aeroflot se je po petnajstih letih z letalom Sukhoi Superjet 100 vrnil na ljubljansko letališče in **28. oktobra** začel z dnevnimi leti v Moskvo. Za slovenske potnike je Aeroflotova povezava z Moskvo zaradi dobre mreže poletov odlično izhodišče za nadaljnja potovanja tako po Rusiji kot v države nekdanje Sovjetske zveze in Azijo.

November

25. novembra je bilo preseženo rekordno število 1.688.558 milijona oskrbljenih potnikov, kar je obseg, s katerim je družba zaključila leto 2017.

28. novembra je Fraport Slovenija postal ponosni prejemnik nagrade v kategoriji najboljši zaposlovalec, ki jo je Javna agencija SPIRIT Slovenija že trinajstič podelila najboljšim tujim investitorjem oziroma podjetjem s tujim kapitalom, ki so v preteklem letu ustvarili izjemne rezultate ter prispevali k razvoju slovenskega gospodarstva.

December

7. decembra je British Airways najavil, da bo v vrhuncu poletne sezone 2019 obogatil ponudbo letov na ljubljanskem letališču. Od 15. julija do 2. septembra bo dvakrat tedensko letel v London na letališče Heathrow, ki je eno najbolj prometnih svetovnih vozlišč in od koder je mogoče potovanja nadaljevati po celem svetu.

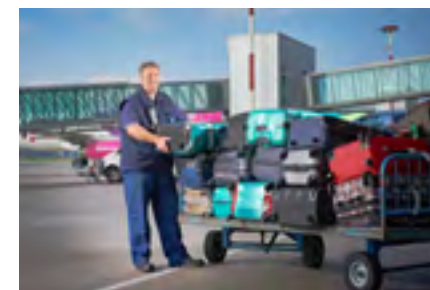
24. decembra je minilo 55 let, odkar je leta 1963 na ljubljanskem letališču pristalo prvo letalo. V 55 letih je prek letališča potovalo približno 42 milijonov 700 tisoč potnikov, bilo zabeleženih več kot 1.127 tisoč premikov letal in oskrbljenih približno 529 tisoč ton tovora. **Konec leta 2018** je bil uspešno zaključen projekt Začetni letališki operativni načrt (Initial Airport Operation Plan), s katerim je družba nadomestila prometno-informacijski sistem in sistem za prikazovanje informacij o letih. Projekt je sofinancirala Evropska komisija v okviru programa Instrument za povezovanje Evrope – IPE (Connecting Europe Facility), ki je namenjen spodbujanju rasti, zaposlovanja in konkurenčnosti s pomočjo financiranja infrastrukturnih investicij po vsej Evropi.

2019

Januar

Zaradi sprememb pravne prakse na področju javnega naročanja, ki bi utegnile bistveno vplivati na postopek javnega naročila GOI del, se je družba odločila zavrniti vse prijave na javni razpis in za ponovno oddajo javnega naročila z nekaterimi dopolnitvami.

22. januarja je Fraport Slovenija že šestič in četrto leto zapored prejel priznanje ugledni delodajalec, ki ga podeljuje zaposlitveni portal Mojdelo.com.

V strokovno poglobljeni raziskavi je sodelovalo več tisoč iskalcev zaposlitve, ki so Fraport Slovenija tudi letos uvrstili v vrh najuglednejših delodajalcev v državi.

Marec

6. marca je bil slovesno odprt Center za usposabljanje Fraportove letalske akademije. Nekaj več kot šestmilijonska investicija odgovarja na potrebe po usposabljanjih s področja letalstva, kriznega upravljanja ter zaščite in reševanja za udeležence iz skupine Fraport in širšega trga.

Slovesna otvoritev (od leve): Thomas Uihlein (direktor Fraportove letalske akademije), Alenka Bratušek (namestnica predsednika vlade in ministrica za infrastrukturo), Michael Müller (izvršni direktor za delovna razmerja Fraport AG) in Zmago Skobir (poslovodni direktor Fraporta Slovenija)

Maj

Maja je družba na območju letališča postavila čebelnjak z 10 panji. Projekt »Čebelnjak Fraporta Slovenija« je bil pripravljen v sodelovanju s Čebelarstvo zvezo Slovenije. Za čebele skrbi lokalni čebelar. Pridelani med bo družba uporabila za poslovna darila svojim partnerjem, čebelje produkte pa bo analizirala in s pomočjo analiz ugotavljala vplive letališke dejavnosti na okolje.

Junij

Po končanem razpisu in izboru izvajalca za GOI dela za razširitev potniškega terminala je družba **27. junija** s predstavniki izvajalca, podjetja GIC Gradnje iz Rogaške Slatine, podpisala pogodbo o izvedbi del. Formalni podpis je omogočil dejanski začetek dolgo pričakovanih in nujno potrebnih del širitve. Novi potniški terminal, ki so ga sprojektirali v biroju Plan B, bo odpravil ozka grla in izboljšal standard za potnike in zaposlene. Za njegovo zasnovo je značilna kombinacija vidnih betonov, stekla in lesa.

Osnovni podatki o družbi

Naziv:
Fraport Slovenija, upravljanje letališč, d.o.o.
(Fraport Slovenija).

Dejavnost:
Fraport Slovenija je upravljavec Letališča Jožeta Pučnika Ljubljana (ljubljsko letališče). Osnovne dejavnosti družbe obsegajo upravljanje in obratovanje letališča ter razvoj letališke infrastrukture, opravljanje storitev zemeljske oskrbe in različnih komercialnih dejavnosti.

Sedež in lokacije delovanja:
Zg. Brnik 130a, 4210 Brnik-Aerodrom.
Vsa dejavnost poteka na sedežu družbe.

Lastniška struktura:
Fraport Slovenija je v 100-odstotni lasti nemške družbe Fraport AG Frankfurt Airport Services Worldwide (Fraport AG).

O družbi

Družba Fraport Slovenija, ki upravlja ljubljansko letališče, je ekonomsko uspešna ter okoljsko in družbeno odgovorna družba s 55-letno tradicijo. Ljubljansko letališče je osrednje slovensko mednarodno letališče, preko katerega poteka 97 odstotkov celotnega letalskega potniškega prometa v Sloveniji. Lega letališča je idealna za razvoj letalskih povezav in na letalsko panogo vezanih dejavnosti, saj se nahaja na križišču prometnih tokov med Panonsko in Padsko nižino ter istanbulskimi vrati prehoda z Bližnjega vzhoda v Evropsko unijo. Gravitacijsko območje letališča obsega Slovenijo, južni del Avstrije, severovzhodni del Italije in del Hrvaške ter zajema več kot štiri milijone prebivalcev omenjenega območja. Letališče ima poleg osrednjega državnega pomena tudi značaj regionalnega letališča in vozlišča za območje Balkanskega polotoka, tako v potniškem prometu kot v prometu ekspresnih pošilk. Letališče z vzletno pristajalno stezo, dolgo 3.300 metrov, je sodobno opremljeno in omogoča pristajanje v pogojih zmanjšane vidljivosti po kategoriji ICAO IIIB. Družba razpolaga tudi z zadostnimi zemljišči, ki omogočajo nadaljnje širjenje letališča in razvoj komplementarnih dejavnosti.

Upravljanje in nadzor družbe

Poslovodni direktor družbe je Zmago Skobir. Diplomiral je na Pravni fakulteti Univerze v Ljubljani, pravosodni izpit je opravil na Višjem sodišču v Ljubljani, specializacijo pa na pravni fakulteti v Beogradu. Ima bogate izkušnje na področju letalstva in turizma.

Družba ima tri prokuriste, ki so hkrati tudi direktorji sektorjev. To so: Robert Gradišar, direktor operative in prokurist, dr. Babett Stapel, direktorica komerciale, financ in splošnih zadev in prokuristka, ter Thomas Uihlein, direktor letalske akademije in prokurist za področje letalske akademije.

Poslovanje družbe in delo posloводства nadzira tričlanski Odbor vlagatelja. Sestavljajo ga: predsednik Holger Schäffers, dr. Pierre Dominique Prümm in Kai Peter Holger Zobel, vsi iz družbe Fraport AG.

Odbori in organizacije, kjer aktivno delujemo

V letu 2018 je družba nadaljevala svoje dejavnosti kot članica različnih strokovnih skupin, ki delujejo v okviru Združenja evropskih letališč (ACI Europe). Vključeni smo v svetovalno skupino (Advisory Group) v okviru komiteja za politiko (Policy Committee), katerega vloga je oblikovanje strateških smernic za vodstvo ACI Europe ter koordinacija in povezovanje med drugimi odbori in delovnimi skupinami. Še naprej delujemo kot člani komiteja za varovanje (Aviation Security Committee), ki se ukvarja s problematiko varovanja civilnega letalstva na letališčih in predlaga nove rešitve na tem področju. Nadaljujemo tudi s članstvom v forumu regionalnih letališč (Regional Airport's Forum) in forumu za digitalne komunikacije (Digital Communications Forum).

Poslanstvo

Z ustvarjanjem spodbudnih storitev in uporabnikom prijaznih izkušenj ter trajnostnim upravljanjem letališča zagotavljamo povezeljivost Slovenije.

Vizija

- Naša vizija je postati:
- učinkovita in najkakovostnejša regionalna vstopna točka,
 - platforma, ki ponuja mikavna nakupovalna doživetja,
 - glavno letališče v regiji za zračni prevoz tovora,
 - vodilna akademija za pridobivanje znanj in usposobljenosti v letalstvu.

Vrednote

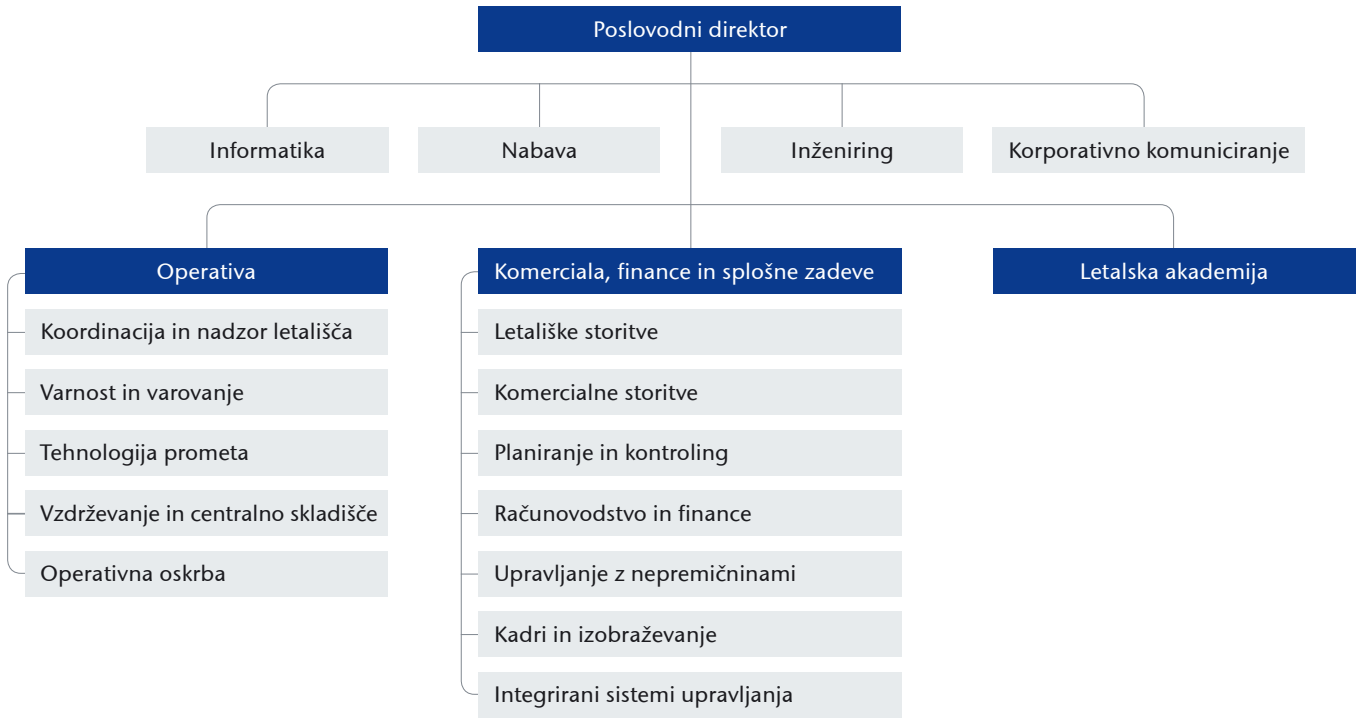
Trajnostni razvoj
Kot delodajalec in gospodarski faktor se zavedamo odgovornosti, ki jo imamo do naših zaposlenih, družbe in okolja ter ostale zainteresirane strani. Delujemo trajnostno, naša dejanja temeljijo na gospodarskih, okoljskih in družbenih merilih.

Krepitev pomena/vrednosti
Prizadevamo si k stalni krepitvi pomena/vrednosti družbe, na vseh storitvenih področjih.

Letalska varnost
S kontinuiranim procesom odkrivanja nevarnosti in obvladovanja z njimi povezanih tveganj, zmanjšujemo verjetnost za poškodbe ljudi in/ali nastalo premoženjsko škodo.

Visoka zmogljivost
Naš integrirani poslovni model zagotavlja poslovno odličnost, uporabo varnih, učinkovitih in visoko kakovostnih procesov.

Slika 1: Organizacijska shema (veljavna od 17. 6. 2019)

Priložnosti in izzivi trajnostnega razvoja letalstva v Evropi

Letalstvo je zelo pomembna gospodarska dejavnost v EU in vedno pomembnejši način transporta tako za gospodarstvo kot za prebivalce. Vedno boljša in dostopnejša povezljivost je pomembna spodbujevalka razvoja in kakovosti življenja. Letalstvo ima številne multiplikativne učinke na gospodarstvo. Prispeva k vedno večjemu številu delovnih mest, spodbuja regionalni razvoj na več področjih in naložbe. Najnovejše okoljsko poročilo evropskega letalstva iz leta 2019 (European Aviation Environmental Report) napoveduje letalstvu nadaljnjo rast do leta 2040. Rast letalskega prometa ima številne pozitivne učinke, a hkrati tudi resne izzive, ki jih ne gre spregledati. Zato si EU prizadeva, da bi v kontekstu Pariškega podnebneega sporazuma tudi letalska panoga prispevala k zmanjšanju svojega ogljičnega odtisa in drugih okoljskih vplivov.

Trenutno letalska panoga globalno prispeva tri odstotke emisij ogljika. Zato je EU sprejela strateško dolgoročno vizijo Čist planet za vse, v kateri se do leta 2050 zavzema za konkurenčno in moderno družbo blaginje, ki je ogljično nevtralna.

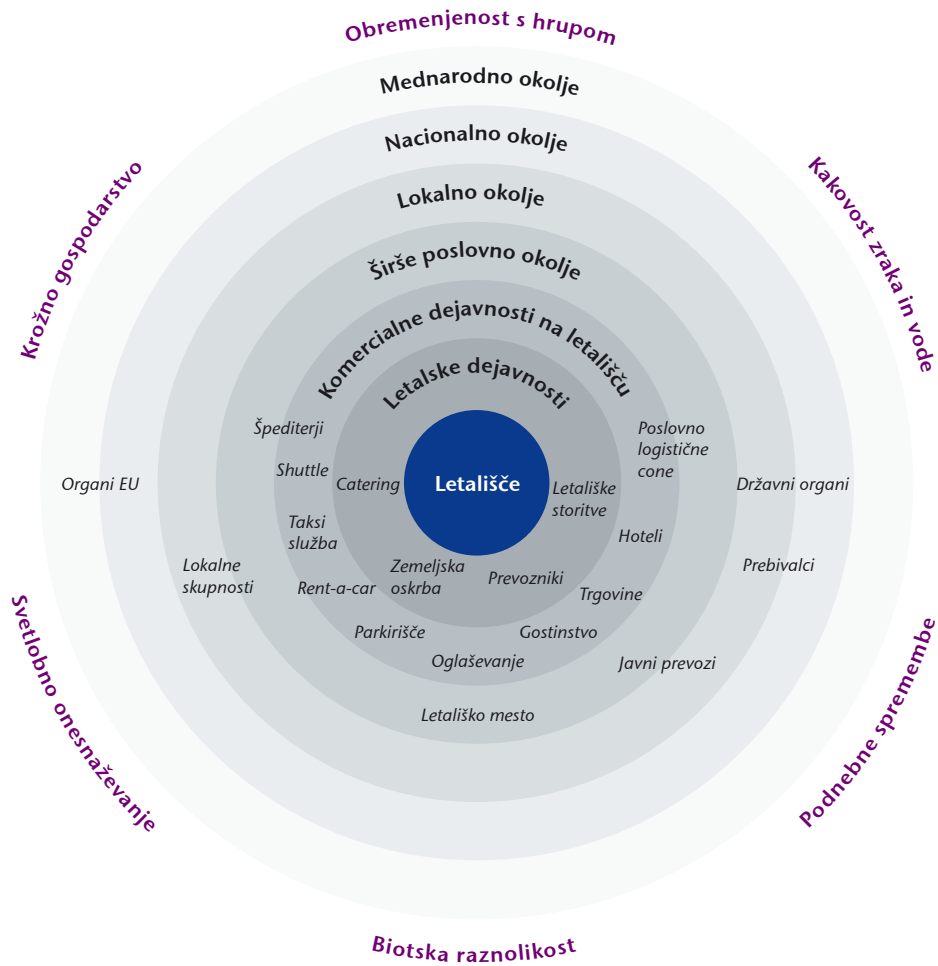
A do tega cilja je dolga pot. Letalski promet se je po kilometrih komercialnih letal v EU od leta 2014 do 2017 povečal za 20 %, od leta 2005 do leta 2017 pa kar za 60 %. Emisije CO₂ so se od leta 2014 do leta 2017 povečale za 10 %, emisije NO_x pa za 12 %.

Spodbuden je podatek, da se je povprečna poraba goriv pri komercialnih letih v obdobju 2014–2017 znižala za 8 %. Tudi sicer strokovnjaki napovedujejo zniževanje ogljičnega odtisa letalstva na račun novih energetskih rešitev, kot so trajnostna goriva in elektrifikacija.

Pomemben okoljski vidik letalstva je obremenitev s hrupom. Skupna obremenitev s hrupom se je v EU v obdobju 2014–2017 povečala za 14 %, spodbudno pa je, da se je v povprečju obremenitev posameznega letala s hrupom v obdobju 2014–2017 znižala za 1 %.

Trajnostni izzivi letalstva zahtevajo sinergijsko sodelovanje vseh akterjev v panogi, med drugim tudi letališč. Letališča se že vrsto let povezujemo v programsko shemo t. i. Airport Carbon Accreditation Programme (ACA), ki si prizadeva za ogljično nevtralnost letališč. Skupina Fraport je že več let aktivni del prizadevanj za sistematično razogljičenje.

Slika 2: Trajnostni vplivi in izzivi letališča

Pomen trajnostnega razvoja

Skupina Fraport gradi svojo dejavnost na vrednotah družbene odgovornosti in trajnostnega razvoja. Meddeležniške odnose in trajnostne kazalnike upravlja v vseh lokalnih družbah, s čimer spodbuja ustvarjanje najboljših trajnostnih praks letališč. Fraport Slovenija prevzema lastno odgovornost na področju gospodarstva, ekologije in socialnih zadev, s katero krepi širšo družbeno blaginjo. Naš razvoj spodbuja razvoj okolja, v katerega smo umeščeni.

Poslovna in infrastrukturna razvitost družbe ima neposreden vpliv tako na lokalno kot širše okolje v ekonomskem, družbenem in okoljskem smislu. Spodbuja razvoj novih delovnih mest, podjetništva in infrastrukture. Zavezali smo se, da bomo delovali na način, ki ne ogroža naravnega in družbenega okolja, in da bomo s pomočjo različnih aktivnosti v okolju, v katerem delujemo, sobivali, mu vračali in ga bogatili.

Naša dejavnost ima tudi negativne vplive na okolje. Trudimo se, da jih pravočasno prepoznavamo, celostno upravljamo in nenehno znižujemo.

Za sprejem trajnostne strategije in programa je odgovorno najvišje vodstvo. V implementacijo trajnostnega programa smo vključeni vsi zaposleni v skladu s svojimi pooblastili in odgovornostmi.

Področja prioritetnih trajnostnih aktivnosti družbe Fraport Slovenija glede na trajnostne cilje ZN do leta 2030

Zdravje in varnost pri delu
Kakovost zraka
Zniževanje hrupa

Zaželen in odgovoren delodajalec
Ustvarjanje vrednosti in sodelovanje v regiji, kjer delujemo
Fraportova letalska akademija

Zagotavljanje delovnega okolja, ki ga zaznamujejo raznolikost, enake možnosti in spoštovanje
Zagotavljanje ravnotežja med delom in zasebnim življenjem

Ohranjanje okolja in zaščita narave (tudi vodnih virov)

Učinkovita raba energije
Obnovljivi viri energije
Trajnostna mobilnost

Ekonomska učinkovitost
Rast in razvoj skupine Fraport
Zaželen in odgovoren delodajalec
Ustvarjanje vrednosti in sodelovanje v lokalnem okolju in državi, kjer delujemo

Zadovoljstvo kupcev in kakovost storitev
Rast in razvoj skupine Fraport

Kakovost zraka
Zniževanje hrupa
Sponzorstva in donacije v lokalnem in nacionalnem okolju

Zdravje in varnost pri delu
Učinkovita raba energije
Obnovljivi viri energije
Ohranjanje okolja in zaščita narave

Učinkovita raba energije
Obnovljivi viri energije
Trajnostna mobilnost

Ohranjanje okolja in zaščita narave (posebej zaščita ptic)

Fraport Slovenija je kot del mednarodne skupine Fraport aktivni podpornik in uresničevalec mednarodno sprejetih standardov, smernic in načel, zlasti načela UN Global Compact, zaveze za zmanjšanje emisij iz mednarodnega letalstva, smernic za prehod v krožno gospodarstvo, Splošne deklaracije o človekovih pravicah, konvencij Združenih narodov in temeljnih standardov dela Mednarodne organizacije dela kot tudi smernice OECD za multinacionalne družbe.

S celostnim upravljanjem tveganj prispevamo k trajnostnemu razvoju širše družbe.

Integrirani sistemi upravljanja

Stremimo k doseganju visoke ravni kakovosti in zagotavljamo razvoj letališča v skladu z zahtevami prevoznikov, potnikov in drugih poslovnih partnerjev. Vodstvo in vsi zaposleni smo zavezani sistemom vodenja, zato delujemo v skladu s standardi ISO 9001, ISO 14001 in ISO 45001. Vsi trije sistemi so povezani v integrirani sistem upravljanja. Naše dobro delo se odraža pri uspešno prestanih zunanjih presojah naših partnerjev in inšpektorjev. V letu 2018 smo uspešno prestali 97 inšpekcijskih nadzorov, 13 zunanjih presoj letalskih prevoznikov ter zunanje presoje vodenja sistema kakovosti in sistema ravnanja z okoljem ter sistema varnosti in zdravja pri delu v skladu s standardi ISO. Kjer je bilo potrebno, smo pripravili korektivne in preventivne ukrepe in s tem dokazali, da je naše delovanje skladno z vsemi zakonskimi zahtevami ter zahtevami na področju letalstva. Svoje delovanje preverjamo tudi z rednimi notranjimi kontrolami z namenom skladnosti poslovanja in iskanja priložnosti za izboljšave. Rednim notranjim kontrolam so notranji presojevalci namenili 109 ur.

Skladnost poslovanja

Smernice za skladnost poslovanja družbe Fraport Slovenija temeljijo na sistemu skladnosti poslovanja skupine Fraport. Sistem skladnosti poslovanja razumemo kot sistematičen postopek, s katerim zagotavljamo, da je ravnanje v celotni družbi v skladu z zakoni in drugimi predpisi. Zajema preprečevanje in odkrivanje neskladnosti ter odziv na ugotovljene incidente in tveganja. Pomaga zaščititi družbo, njene zaposlene in lastnike pred finančno škodo, odškodninskimi zahtevki in zmanjšanjem ugleda. Zgodnji preventivni ukrepi se izvajajo z namenom zmanjšanja ugotovljenih tveganj skladnosti poslovanja. To vključuje predvsem jasne in primerne interne predpise, posebne komunikacijske ukrepe, vzorno vedenje vodstva in spodbujanje kulture naših etičnih vrednot. Za odkrivanje kršitev uporabljamo ustrezne instrumente. Primeri vključujejo osnovne elemente sistema notranjih kontrol, kot sta ločitev funkcij in načelo dvojnih kontrol za ključne procese. V primeru ugotovljenih kršitev je predviden ustrezen odziv vodstva za odpravo kršitev, zaščito interesov družbe in ohranitev verodostojnosti sistema skladnosti poslovanja. S ciklom preprečevanje–odkrivanje–reakcija dolgoročno izboljšujemo skladnost poslovanja. Učinkovitost sistema skladnosti poslovanja se letno preverja na vodstvenem pregledu.

Upravljanje tveganj

Družba je vključena v sistem obvladovanja tveganj skupine Fraport, ki omogoča prepoznavanje in analiziranje tveganj v zgodnji fazi ter njihovo obvladovanje z ustreznimi ukrepi. Za upravljanje tveganj je odgovorno vodstvo družbe, v skladu s svojimi pristojnostmi in odgovornostmi pa vsi zaposleni prevzemajo upravljanje področnih vrst tveganj. Redno izvajamo ukrepe za zmanjševanje tveganj, povezanih z zmanjševanjem nevarnosti letalskega prometa, ki jo povzročajo ptice, varnostni dogodki in vremenski pojavi. V veljavi je načrt neprekinjenega poslovanja, ki vključuje ukrepe za odzive v stiski za zaposlene ali posamezne poslovno kritične funkcije ter opisuje alternativne postopke za vrnitev poslovanja v normalne razmere. Obvladovanje tveganj je podprto z notranjimi kontrolami. Cilji notranjih kontrol so usklajenost z veljavno zakonodajo in predpisi, doseganje strateških ciljev in uresničevanje strategije družbe. Pri notranjih kontrolah upoštevamo metodologijo COSO z namenom prepoznavanja, merjenja in obvladovanja tveganj, ki se pojavljajo v posameznih poslovnih procesih, kar je tudi praksa na ravni celotne skupine Fraport.

Varnost letaliških in letalskih operacij

Varnost letaliških in letalskih operacij, potnikov, zaposlenih in ostalih uporabnikov letališča je za ljubljansko letališče ključnega pomena. Sistem upravljanja z varnostjo (SMS) je vzpostavljen že od leta 2016. Namen sistema upravljanja varnosti je ohraniti ali izboljšati nivo varnosti na letališču. V skladu s sistemom upravljanja varnosti:

- določamo varnostne cilje in s tem nenehno zvišujemo raven varnosti v družbi;
- določamo indikatorje na področju varnosti, s katerimi merimo našo uspešnost in učinkovitost;
- promoviramo varnostno poročanje;
- zagotavljamo, da so vsem zaposlenim na voljo ustrezne informacije in usposabljanja, ki jim omogočajo varno opravljanje dela;
- zagotavljamo, da je osebje kvalificirano in ima finančno ter drugo podporo za izvajanje naše varnostne politike;
- definiramo varnostne odgovornosti za vse osebe v družbi;
- vzpostavljamo, vzdržujemo in spodbujamo pozitivno varnostno kulturo s pomočjo proste izmenjave informacij.

Naša letališka infrastruktura in operativni postopki ustrezajo različnim mednarodnim in nacionalnim varnostnim zahtevam, standardom in priporočilom (ICAO, EU, EASA, ACI idr.), kar se redno preverja preko nadzorov ter zunanjih in notranjih presoj. Za nas je pomembno tudi sodelovanje z ostalimi subjekti na letališču, zato že več let deluje letališka skupina za varnost (Skupina za varnost na LJPL), ki opredeljuje in zagotavlja izvajanje skupaj dogovorjenih varnostnih ukrepov.

Tabela 1: Varnostni cilji

Organizacijski varnostni cilji	
1.	V primerjavi z letoma 2017 in 2018 v letih 2019 in 2020 ohraniti ali izboljšati indeks (normaliziran na 10.000 operacij) trkov letal s kanjo.
2.	V primerjavi z letoma 2017 in 2018 v letih 2019 in 2020 za 40 odstotkov znižati indeks (normaliziran na 10.000 operacij) večjih škodnih primerov na letalih nad 5,7 t.
3.	V primerjavi z letoma 2017 in 2018 v letih 2019 in 2020 za 25 odstotkov znižati indeks (normaliziran na 10.000 operacij) potencialnih ali dejanskih vdorov na vozne steze ali vzletno pristajalno stezo.

Promocija varnosti

Promocija varnosti in nadgrajevanje varnostne kulture ostajata naši prioriteti. V letu 2018 smo izvedli varnostno kampanjo, katere cilj je bil ozaveščanje zaposlenih z dejavniki, ki lahko vplivajo na varnost in kakovost dela. Poudarek je bil predvsem na človeškem dejavniku pri delu na zračni strani letališča.

V sklopu te kampanje smo vsak mesec predstavili enega od ključnih dejavnikov na za to posebej pripravljenem varnostnem plakatu. Plakati so bili izobešeni po vsej družbi. Vsak plakat se je osredotočil in predstavil po enega od glavnih dejavnikov za nastanek nesreč in incidentov, obenem pa so bili predstavljeni tudi nasveti, kako zmanjšati negativni vpliv predstavljenega dejavnika na varnost in kakovost dela.

V letu 2018 smo za naše zaposlene v operativi izvajali osnovna in obnovitvena (specifična) varnostna usposabljanja glede na njihove zadolžitve in delovne naloge. Na področju ozaveščanja o varnosti smo imetnike rumenih letaliških identifikacijskih kartic, ki delajo na zračni strani letališča, ozaveščali o nevarnostih, ki so jim izpostavljeni med delom.

V preteklem rekordnem letu nismo zabeležili nobenega primera vdora na vozne steze ali vzletno pristajalno stezo. Prav tako nismo zabeležili nobene poškodbe letala, za kar gre velika zahvala našemu operativnemu osebju.

Še vedno zaznavamo veliko število poskusov prevoza nevarnih snovi v poštnih pošiljkah, ki jih redno odkrivamo in vračamo pošiljateljem. Število trkov s pticami se je v primerjavi z letom 2017 rahlo povečalo, še vedno pa ostaja v sprejemljivih okvirjih.

Pravična kultura

Visoka raven varnosti je osrednjega pomena za varno in kakovostno opravljanje naših storitev. Z nenehnim nadgrajevanjem varnostnih standardov družba vse zaposlene spodbuja, da proaktivno in preventivno poročajo ali opozarjajo na potencialne ali dejanske nevarnosti pri delu na zračni strani letališča. Enako velja za poročanje o varnostnih incidentih, nesrečah, varnostnih pomanjkljivostih ali opaženih varnostno spornih okoliščinah. Varnostno poročanje temelji na t. i. pravični kulturi, skladno z Uredbo (EU) 376/2014 o poročanju, analizi in spremljanju dogodkov v civilnem letalstvu. V družbi smo pravično kulturo podprli in implementirali z Izjavo o nekaznovalni politiki Fraporta Slovenija.

Varnostna poročila zaposlenih predstavljajo dragocen vir informacij za izboljšave na varnostnem področju. Neodvisno poročanje je zaposlenim omogočeno z različnimi načini elektronskega varnostnega poročanja. Vzpostavljen je tudi klasični papirni način varnostnega poročanja (nabiralniki »Safety Box«). V sklopu varnostnega poročanja zagotavljamo zaupnost poročevalca ali omenjenih oseb v varnostnem poročilu. Varnostno poročanje je lahko tudi anonimno.

Vsakodnevno si prizadevamo vzpostaviti okolje zaupanja, v katerem lahko zaposleni prosto in brez strahu pred posledicami poročajo o varnostnih dogodkih ali nesprijemljivih praksah. Pri tem želimo poudariti, da obstaja jasna ločnica med sprejemljivim in nesprijemljivim varnostnim vedenjem, ki ga v naši družbi ne podpiramo.

Nesprijemljivo varnostno vedenje pomeni namerno kršitev, hudo in resno neupoštevanje očitnega tveganja, resno pomanjkanje poklicne odgovornosti ali delo pod vplivom alkohola oziroma drugih psihosomatskih snovi. V takšnih primerih načelo nekaznovalne politike, ki jo v družbi prakticiramo praktično od sprejetja sistema upravljanja varnosti, ne velja.

Varovanje letališča

Varovanje letališča sestavljajo ukrepi in metode, ki so namenjene zaščiti civilnega letalskega prometa pred dejanji nezakonitega vmešavanja, kot so terorizem, sabotaže, ogrožanje življenj in lastnine, razne grožnje in podobno. Kot upravljavec smo odgovorni za zagotavljanje zahtevane stopnje varnosti na ljubljanskem letališču. Osnovni ukrepi varovanja se izvajajo skladno z evropsko in domačo zakonodajo, dodatni ukrepi se izvajajo glede na obstoječe grožnje in glede na ocene ogroženosti, ki jih pripravljajo pristojni državni organi. V skladu z letalskimi predpisi zagotavljamo opremo za varovanje civilnega letalstva, ki se uporablja za izvajanje preventivnih varnostnih ukrepov, medtem ko varnostne ukrepe izvaja pogodbeni služba za varovanje. V skladu s sprejetim programom zagotavljanja kakovosti neprestano preverjamo učinkovitost izvajanja storitev na področju varovanja civilnega letalstva in o morebitnih zaznavah neskladnosti opozarjamo na potrebo po njihovi odpravi.

Zagotavljamo visok nivo varnosti letalskega prometa, pri čemer si prizadevamo, da so varnostni ukrepi čim manj moteči tako za potnike kot tudi za druge uporabnike letališča ter da je potovanje za potnike ne glede na varnostne ukrepe čim manj stresno.

Poleg omenjenih ukrepov je letališče dodatno varovano z integriranim sistemom kontrole pristopa in video nadzornim sistemom, ki preprečujeta nepooblaščen dostop na varovane dele letališča ter pomagata pri odkrivanju in razjasnjevanju morebitnih incidentov. Trenutno je na območju letališča nameščenih okoli 230 kamer, med katerimi so tudi termovizijske kamere za nadzorovanje območja v nočnem času in primeru slabe vidljivosti.

Ena večjih investicij na področju varovanja v letu 2018 je bila zamenjava celotnega sistema kontrole pristopa na letališču, vključno s sistemom za izdelavo letaliških identifikacijskih kartic.

Za potrebe zagotavljanja ustreznega nadzora gibanja na varovanih delih letališča in potrebe nadzora letališke ograje je bil nameščen tudi poseben radar, ki nam pomaga pri odkrivanju morebitnih vsiljivcev.

Za potrebe pregledovanja paketnih pošilk v avioblagovnem skladišču smo konec leta 2018 kupili dodatno rentgensko napravo.

Neprestano sledimo razvoju tehnologije na področju varovanja civilnega letalstva, saj se zavedamo, da najsodobnejša oprema dodatno izboljšuje varnost in pomaga pri preprečevanju morebitnih incidentov.

Varovanje informacij

Zavedamo se pomena informacij in varnega informacijskega sistema, zato smo leta 2016 sprejeli Krovno varnostno politiko upravljanja informacij in informacijskega sistema v lasti družbe. Cilj varovanja informacij je preprečiti oziroma zmanjšati posledice varnostnih incidentov na najmanjšo možno mero in zagotavljati neprekinjeno poslovanje družbe. Z vzpostavitev sistema upravljanja in varovanja informacij smo vzpostavili načelo zaupnosti, razpoložljivosti in celovitosti informacije. Sistem upravljanja informacijske varnosti je zgrajen na osnovi priporočil standarda ISO/IEC 27001. Varovanju informacij so zavezani vsi zaposleni v družbi, pogodbeni sodelavci, študenti in vsi zunanji partnerji ter njihovi zaposleni oziroma njihovi partnerji v stiku z informacijami, ki so last družbe oziroma jih družba deklarira kot pomembne za njeno poslovanje.

Poslovna skrivnost, varstvo podatkov in zasebnost

Zavzemamo se za transparentno komunikacijo v okviru spoštovanja poslovne skrivnosti. Zaposleni se zavedajo, da je treba ohraniti zaupnost podatkov v zvezi s poslovanjem in poslovnimi skrivnostmi ter delovati v skladu z Zakonom o varstvu osebnih podatkov. Družba se zaveda pomena varstva podatkov, zato je na podlagi Uredbe (EU) 2016/679 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 27. aprila 2016 o varstvu posameznikov pri obdelavi osebnih podatkov in o prostem pretoku takih podatkov (Splošna uredba o varstvu podatkov) in Zakona o varstvu osebnih podatkov (Uradni list RS, št. 94/07) sprejela in izdala Pravilnik o varstvu osebnih podatkov. Pravilnik o varstvu osebnih podatkov opredeljuje tehnične in organizacijske ukrepe ter protokole za zavarovanje osebnih podatkov v družbi Fraport Slovenija.

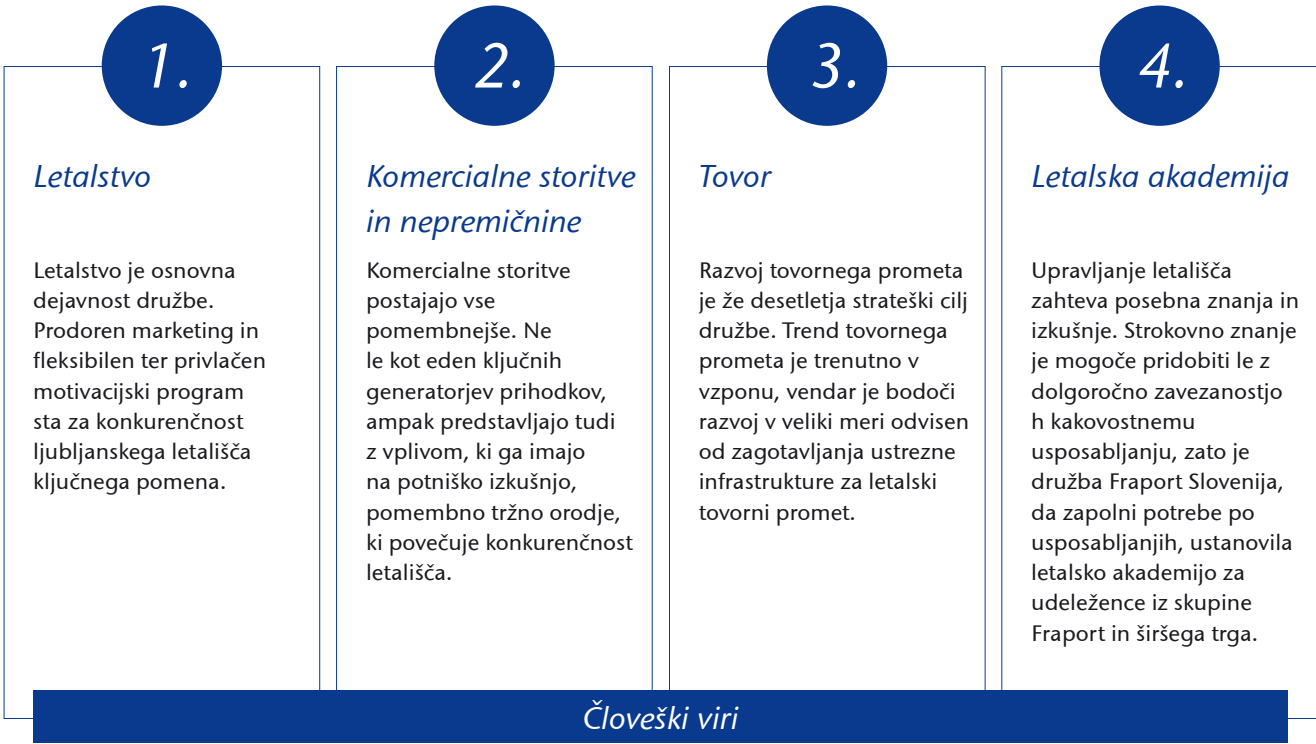
Ti ukrepi in protokoli so namenjeni preprečevanju nepooblaščenega dostopa, spreminjanja, izbrisa ali kakršne koli druge poškodbe oziroma izgube osebnih podatkov ter temu, da se osebni podatki obdelujejo pošteno in zakonito ter da se zagotavlja spoštovanje vseh ostalih načel varstva osebnih podatkov. Pravilnik opredeljuje ustrezne ukrepe za varovanje osebnih podatkov za zagotovitev zakonite, poštene in pregledne obdelave osebnih podatkov, ki temelji na veljavni slovenski in evropski zakonodaji s področja varstva osebnih podatkov. V družbi imamo tudi pooblaščen osebo za varstvo osebnih podatkov.

Vsi zaposleni smo zavezani k varstvu osebnih podatkov.

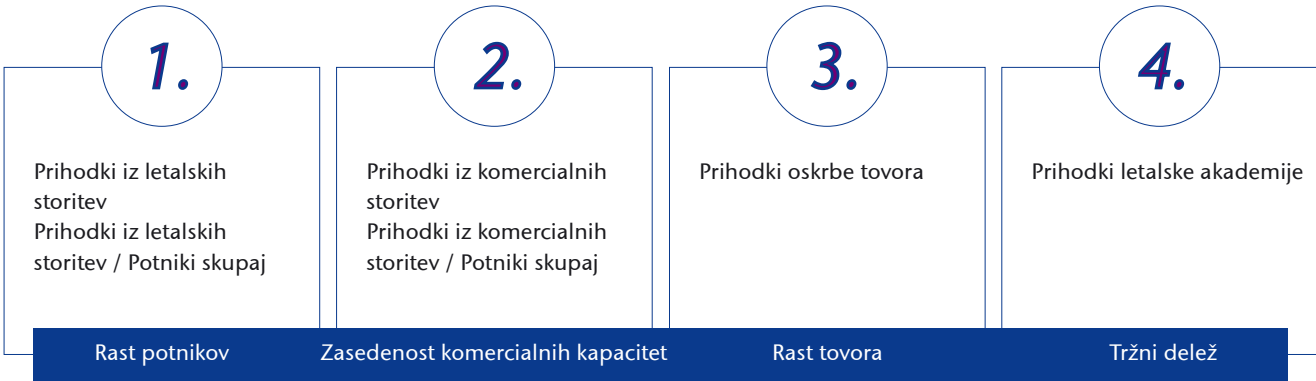
Strategija in poslovanje družbe

Za uresničitev poslanstva in vizije so ključni štirje strateški stebri, podprti s kadrovsko politiko, ki bodo do leta 2025 tudi glavni viri prihodkov družbe.

Strateški stebri do leta 2025

Strateški kazalniki učinkovitosti

V sožitju

Ambiciozne razvojne načrte letališča usklajujemo z interesi drugih deležnikov v družbenem in naravnem okolju. S svojim razvojem bomo tudi v prihodnje pomembno prispevali k blaginji širšega okolja. To je naša strateška trajnostna zaveza.

Spremljanje strateških kazalnikov učinkovitosti	Vrednost
Poslovni izid pred obrestmi, davki in amortizacijo	2018 = 19,1 milijonov EUR
Realizirane investicije / Investicije skupaj	RI v 4. četrtletju v primerjavi s CP = 63 % (realizirane investicije v % na 31. 12. 2018 v primerjavi s celoletnim planom na 01. 01. 2018)
Zadovoljstvo uporabnikov storitev (v %)	2016 = 89 % / 2017 = 87 % / 2018 = 91 %
Zadovoljstvo zaposlenih (1 - najvišja ocena, 6 - najnižja ocena)	2016 = 3,2 / 2017 = 3,44 / 2018 = 3,1

Strateški cilji do leta 2025

Za uresničitev svojega poslanstva in vizije smo si v družbi do leta 2025 zastavili naslednje strateške cilje:

- povečanje prometa potnikov, letal in tovara;
- povečanje prihodkov, zlasti iz komercialnih dejavnosti;
- zagotavljanje ključnih naložb v infrastrukturo in opremo, ki bodo omogočile nadaljnji razvoj prometa;
- zagotavljanje razvojnih priložnosti logističnim podjetjem in zanesljive zemeljske oskrbe, s čimer bomo postali prednostno vozlišče za zračni prevoz tovara na zahodnem Balkanu;
- razvoj priložnosti za naložbe v letališko mesto in privabljanje različnih podjetij;
- razvoj družbe kot prepoznavnega ponudnika usposabljanj v letalstvu.

Ocenjujemo, da bo na našem letališču v letu 2025 oskrbljeno 2,2 milijona potnikov in opravljenih približno 40.000 premikov letal. Tovorni promet naj bi znašal 49.000 ton.

Družba se ne zanaša le na razvoj enega segmenta, temveč razvija več vrst letalstva:

- redni potniški promet (domači in tuji prevozniki);
- čarterski promet (vključno s poleti na dolge razdalje);
- nizkocenovne polete;
- tovarni letalski promet;
- splošno letalstvo.

Pomemben del naše strategije je tudi zmanjševanje odvisnosti od manjšega števila poslovnih partnerjev in zgolj ene dejavnosti ter posodabljanje letališke infrastrukture.

Ocenjujemo, da bo na našem letališču v letu 2025 oskrbljeno 2,2 milijona potnikov in opravljenih približno 40.000 premikov letal. Tovorni promet naj bi znašal 49.000 ton.

Načrt infrastrukturnega razvoja letališča

Glavni načrt razvoja letališča (t. i. Master Plan) kot strateški razvojni dokument predstavlja razvojni koncept letališča do leta 2040 in omogoča koordinacijo faznega prostorskega načrtovanja letališča in vplivnih območij izven njegovih meja. Dokument zagotavlja, da je letališče pripravljeno zadostiti bodočim potrebam rasti prometa z rezervacijo prostora, ob upoštevanju finančnih zmožnosti družbe in sprejemljivih vplivov na okolje. Master Plan predvideva ključne infrastrukture, ki jih bomo razvijali v naslednjem obdobju. To so predvsem:

- potniški terminal;
- tovarni terminal;
- manevrske površine;
- notranji cestni sistem in komunalna ter energetska infrastruktura.

Potniški terminal
Potniški terminal je prioriteta razvoja letališča, saj obstoječi objekt predstavlja ozko grlo zlasti v poletni sezoni in koničnih urah, ko že dosega meje svojih zmogljivosti. Razširjen novi del potniškega terminala bo funkcionalno povezan z obstoječimi površinami in bo predvidoma pripravljen za uporabo do poletja 2021. Sedanjemu terminalu bo dodanih 10.000 kvadratnih metrov, vključno z novo odhodno halo s 14 prijavnimi okenci, petimi linijami za varnostne preglede, dvema trakovima za prevzem prtljage, novo sortirnico prtljage, veliko brezcarinsko trgovino, novim poslovnim salonom ter prenovljeno gostinsko ponudbo in promocijskimi površinami. Zmogljivost bo s 500 povečana na 1.250 potnikov na uro. Naslednja širitev terminala v skladu z napovedjo prometa je predvidena po letu 2030.

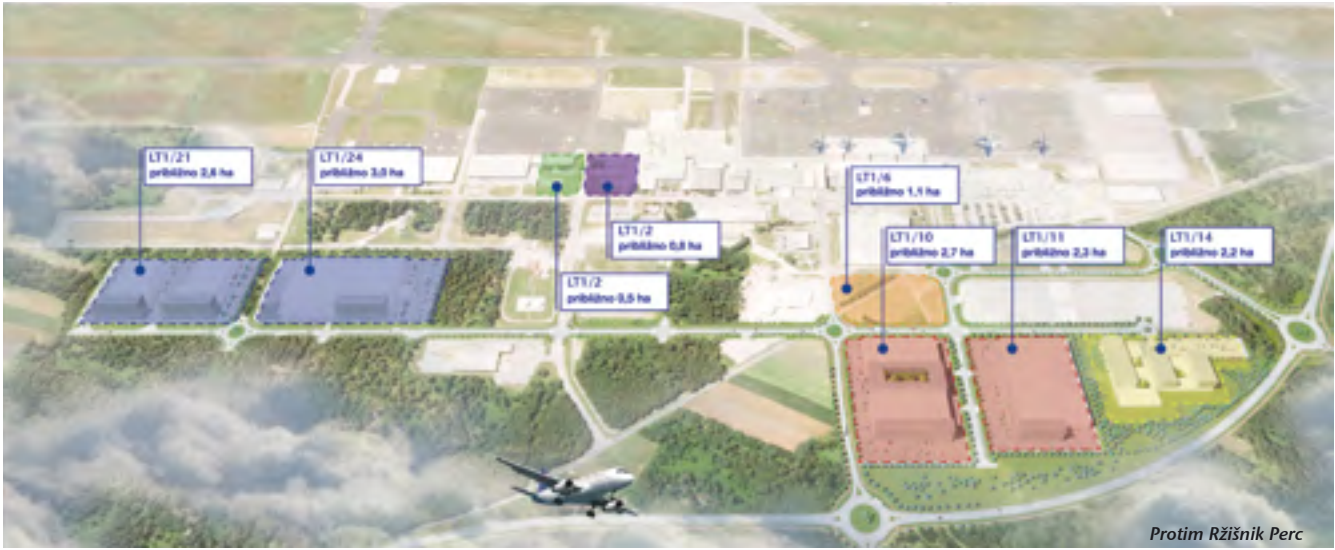
Sedanjemu potniškemu terminalu bo dodanih 10.000 kvadratnih metrov.

Slika 3, 4: Idejna zasnova novega potniškega terminala

Plan B

Slika 5: Načrt širitve letališkega mesta

Območje 1: LT1 / 14 približno 2,2 ha Območje 2: LT1 / 10 približno 2,7 ha, LT1 / 11 približno 2,3 ha, skupna velikost približno 5 ha Območje 3: LT1 / 21 približno 2,6 ha, LT1 / 24 približno 3 ha, skupna velikost približno 5,6 ha	Območje 4: LT1 / 6 približno 1,1 ha Območje 5: LT1 / 2 približno 0,5 ha Območje 6: LT1 / 2 približno 0,8 ha

Tovarni terminal
Na področju tovarnega prometa smo v minulih letih zabeležili visoko rast, pričakujemo, da se bo ta trend nadaljeval. Zmogljivosti obstoječega tovarnega terminala so zapolnjene, največje težave povzročajo dnevni volumni tovara v prometno koničnih dneh, ko so dnevne kapacitete tudi več kot trikratno presežene. Širitev skladiščno-logistične infrastrukture družbe na obstoječi lokaciji zaradi prostorskih omejitev ni mogoča. Ko bo stekla gradnja potniškega terminala, se bomo posvetili še tovarnemu, podrobno analizirali možne scenarije razvoja infrastrukture in sprejeli odločitev glede investicije. Glavni načrt razvoja letališča v prvi fazi predvideva 6.000 novih kvadratnih metrov skladišč, ločeno ploščad za oskrbo tovarnih letal, na zemeljski strani letališča pa dostopne ceste in manipulativni plato. V drugi fazi, tj. do leta 2028, se predvideva dodatna razširitev skladiščnih kapacitet.

Manevrske površine
Letališke ploščadi se bodo fazno širile v odvisnosti od prometnih potreb. Širitev potniške ploščadi je predvidena v treh fazah, in sicer leta 2023, leta 2031 in zadnja faza leta 2040. Ploščadi za vzdrževanje letal se bodo širile na sedanjo ploščad splošnega letalstva, zato bo treba zgraditi novo ploščad splošnega letalstva zahodno od potniške ploščadi. Tovarna ploščad se bo gradila in širila vzporedno s tovarnim terminalom. V obdobju 2028–2031 je predvidena rekonstrukcija vzletno-pristajalne steze.

Ostala infrastruktura
Na zračni strani letališča ni predvidenih večjih posegov, razen izgradnja povezovalne spojnice TWY J in izgradnja bankin na voznih stezah. Predvideni so tudi novi objekti za opremo oskrbe letal in zimsko vzdrževanje letališča. Na zemeljski strani načrtujemo selitev terminala splošnega letalstva, gradnjo poslovnih prostorov, prenovo in širitev prostorov gasilsko-reševalne službe in vzdrževalnih služb. Tretjim investitorjem bo omogočena gradnja hangarjev za vzdrževanje letal, postavitve novega kontrolnega stolpa, gradnja logističnih objektov in objektov za preskrbo z letalskim gorivom ter gradnja komercialnih objektov v okviru letališkega mesta.

Letališko mesto
Z načrtovanim letališkim mestom želi družba osrednje slovensko letališče razviti v prometno platformo, ki bo logistična, poslovna in gospodarska cona v pravem pomenu besede – stična točka cestnih, železniških in zračnih poti. Letališče bo mesto, kjer se bodo opravljale različne naloge pretovarjanja blaga na različna prometna sredstva, namenjeno bo skladiščenju blaga in drugim logističnim potrebam v procesu premeščanja blaga. V Sloveniji močno primanjkuje večjih zemljišč za proizvodne in logistične projekte, ki bi bili ustrezno prostorsko in komunalno urejeni. Letališko mesto v zadnjem času doživlja pravi razcvet, pospešek pa mu je dalo odprtje dolga leta načrtovane obvozne ceste okoli letališkega območja. Prizadevamo si, da bi čim prej zapolnili proste parcele.

Poslovanje

Za družbo je bilo leto 2018 zelo uspešno, saj smo ga zaključili z rekordnim številom potnikov in rekordnimi količinami oskrbljenega tovara ter novimi komercialnimi aktivnostmi. Presegli smo uspešno leto 2017. Na uspeh so vplivali: nove letalske linije in povečanje frekvenc na že obstoječih linijah, čarterski prevozniki, nakup novih površin za oddajanje in ostale komercialne aktivnosti.

V letu 2018 smo dosegli več kot 46 milijonov evrov poslovnih prihodkov, kar je 45 odstotkov več kot leta 2014. Dobiček iz poslovanja pred obrestmi, davki in amortizacijo (EBITDA) je narastel na več kot 19 milijonov evrov in čistim dobičkom v višini skoraj 12 milijonov evrov, kar presega vrednosti, dosežene v preteklih letih.

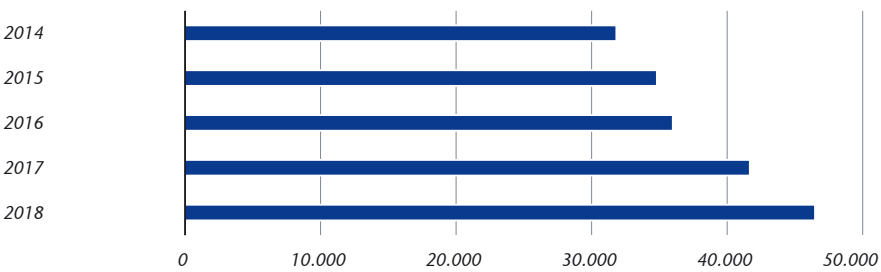
V strukturi poslovnih odhodkov smo v letu 2018 povišali strošek dela z zvišanjem celotne mase plač in novimi zaposlitvami, optimizirali smo ostale stroške poslovanja, kontinuirano pa vlagamo tudi v osnovna sredstva. Premišljena vlaganja tako v rast kot v razširitev osnovne dejavnosti družbi dvigajo konkurenčni položaj, plemenitijo blagovno znamko ter konsolidirajo sedanje in prihodnje poslovanje.

Tabela 2: Ekonomski kazalniki v letih 2014–2018 (v evrih)

Kategorija	2014	2015	2016	2017	2018
Bilančna vsota	106.075.424	112.614.155	116.809.665	109.706.000	124.512.598
Naložbe v stalna sredstva	91.267.011	89.305.107	86.254.776	85.555.704	92.298.039
Kapital	92.781.304	100.110.897	102.385.495	93.545.931	105.480.183
Poslovni prihodki	32.048.626	34.899.065	36.068.568	41.889.645	46.483.009
Čisti prihodki od prodaje	31.827.518	34.816.006	35.990.655	41.673.031	46.258.280
EBITDA	11.183.843	13.100.556	14.053.218	16.042.145	19.112.281
EBIT	6.695.484	9.142.293	9.978.103	11.686.200	14.503.347
Čisti dobiček	3.593.911	8.441.597	9.047.712	9.646.547	11.870.051
EBITDA / povprečna osnovna sredstva	0,139	0,159	0,174	0,198	0,230
EBITDA / poslovni prihodki	0,349	0,375	0,390	0,383	0,411
Stroški iz poslovanja / poslovni prihodki (v %)	79,1 %	73,8 %	72,3 %	72,1 %	68,8 %

V letu 2018 smo dosegli več kot 46 milijonov evrov poslovnih prihodkov, kar je 45 odstotkov več kot leta 2014.

Graf 1: Rast poslovnih prihodkov v letih 2014–2018 (v tisoč evrih)

Graf 2: Ekonomski kazalniki v letih 2017–2018 (v tisoč evrih)

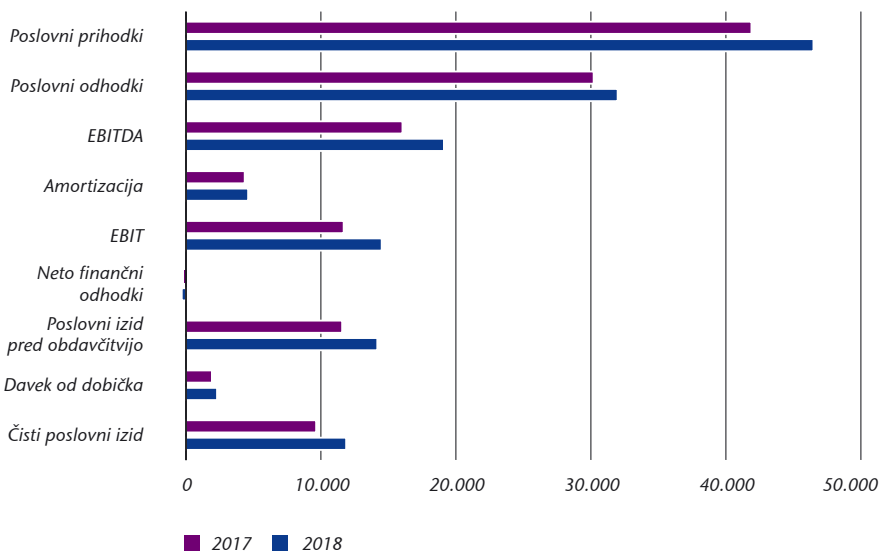

Tabela 3: Poudarki iz poslovanja družbe

	2017	2018	Indeks 18/17
PROMET			
Število potnikov	1.688.558	1.818.229	107,7
Število premikov letal	34.444	35.512	103,1
Tovor (v tonah)	24.314	25.907	107,0

POSLOVNI IZID (v tisoč evrih)			
Poslovni prihodki	41.890	46.483	111,0
Prihodki od prodaje	41.673	46.258	111,0
Poslovni odhodki	30.203	31.980	105,9
EBITDA – poslovni izid pred obrestmi, davki in amortizacijo	16.042	19.112	119,1
EBIT – poslovni izid iz poslovanja	11.686	14.503	124,1
Neto finančni prihodki/odhodki	–113	–327	289,6
Dobiček pred obdavčitvijo	11.573	14.177	122,5
Čisti dobiček	9.647	11.870	123,0
Celotni vseobsegajoči donos v obdobju	9.605	11.937	124,3
Dodana vrednost (poslovni prihodki – stroški materiala in storitev – drugi poslovni odhodki brez prevrednotovalnih poslovnih odhodkov in rezervacij)	30.768	34.750	112,9

BILANCA STANJA (v tisoč evrih)			
Sredstva na dan 31. 12.	109.706	124.513	113,5
Kapital na dan 31. 12.	93.546	105.480	112,8

ZAPOSLENI			
Število zaposlenih na dan 31. 12.	428	483	112,9
Povprečno število zaposlenih iz opravljenih ur	410,3	460	112,1

KAZALNIKI			
Delež EBITDA v poslovnih prihodkih (EBITDA marža)	0,38	0,41	107,4
Delež EBIT v poslovnih prihodkih (EBIT marža)	0,28	0,31	111,8
Čista dobičkonosnost kapitala – ROE (v %)	10,36 %	12,68 %	122,5
(čisti dobiček/povprečni kapital brez čistega dobička proučevanega obdobja)			
Dobičkonosnost sredstev – ROA (v %) (čisti dobiček/povprečno stanje sredstev)	8,52 %	10,14 %	119

Tabela 4: Izkaz finančnega položaja družbe

(v tisoč evrih)	31. 12. 2017	31. 12. 2018	Indeks 18/17	Deleži (v %) 2017	Deleži (v %) 2018
SREDSTVA	109.706	124.513	113,5	100,0	100,0
Dolgoročna sredstva	86.089	92.866	107,9	78,5	74,6
Neopredmetena sredstva in dolgoročne aktivne časovne razmejitev	9.230	9.955	107,9	8,4	8,0
Opredmetena sredstva	76.326	82.343	107,9	69,6	66,1
Druga dolgoročna sredstva	533	568	106,5	0,5	0,5
Kratkoročna sredstva	23.617	31.647	134,0	21,5	25,4
Denarna sredstva	18.098	25.793	142,5	16,5	20,7
Kratkoročne poslovne terjatve	4.787	5.287	110,4	4,4	4,2
Druga kratkoročna sredstva	732	567	77,5	0,7	0,5
OBVEZNOSTI DO VIROV SREDSTEV	109.706	124.513	113,5	100,0	100,0
Kapital	93.546	105.480	112,8	85,3	84,7
Dolgoročne obveznosti	9.222	9.815	106,4	8,4	7,9
Kratkoročne obveznosti	6.938	9.217	132,9	6,3	7,4

V letu 2018 se je povečala prisotnost nizkocenovnih letalskih prevoznikov, saj so tovrstne letalske družbe predstavljale 19,7 odstotka potnikov v javnem prometu.

Promet

Visoka rast v letu 2018 je pomenila rekordno število potnikov in rekordne količine oskrbljenega tovora. V tem letu je največje letališče v Sloveniji odpremilo 1.818.229 potnikov. Število premikov letal je bilo za 3,1 odstotka večje kot leto prej. Z novimi destinacijami Brač, Dubrovnik, Düsseldorf, Ženeva, Hamburg, Bukarešta, Sofija in Berlin je Ljubljana v letu 2018 okrepila svojo vlogo vozlišča z dobrimi povezavami med Balkanom in zahodno Evropo. V letu 2018 je naše letališče z rednimi leti nudilo povezavo do 34 letališč v 24 državah. V poletnih mesecih se je promet znatno povečal s čarterskimi leti na turistične destinacije. V letu 2018 se je povečala prisotnost nizkocenovnih letalskih prevoznikov, saj so tovrstne letalske družbe predstavljale 19,7 odstotka potnikov v javnem prometu. Rast v tem segmentu je v veliki meri pripisati dodatnim letom prevoznika Transavia in novi destinaciji Berlin prevoznika EasyJet. Potniki vse pogosteje izbirajo naše letališče za potovanja na bližnje neposredne destinacije in bolj oddaljene, ki so dostopne preko večjih evropskih vozlišč. K rasti prispevajo tudi povečevanje prometa tako domačega kot tujih prevoznikov, ugodna gospodarska klima in vedno večja prepoznavnost Slovenije kot turistične destinacije.

Tabela 5: Gibanje prometa v letih 2014–2018

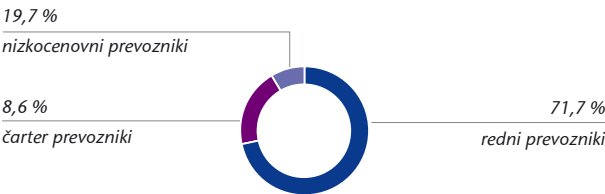
Promet	2014	2015	2016	2017	2018
Število potnikov	1.338.619	1.464.579	1.411.476	1.688.558	1.818.229
Javni promet	1.307.379	1.438.304	1.404.831	1.683.071	1.812.411
Število premikov letal	31.405	32.894	32.701	34.444	35.512
Javni promet	22.361	23.212	23.181	26.045	27.231
Tovor (v t)	18.983	18.852	19.802	24.314	25.907
Letalo	9.833	10.143	10.379	12.327	12.378

Tabela 6: Gibanje števila potnikov v letih 2014–2018

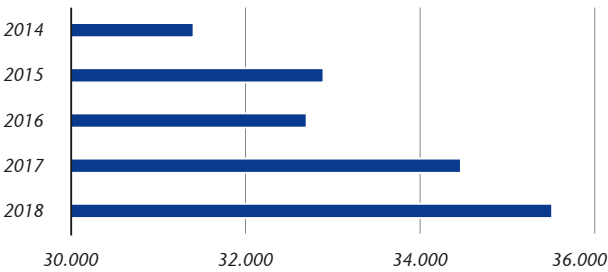
Potniki	2014	2015	2016	2017	2018
Javni promet	1.307.379	1.438.304	1.404.831	1.683.071	1.812.411
Redni prevozniki	1.156.146	1.297.124	1.306.280	1.557.412	1.656.661
Od tega nizkocenovci	157.152	171.076	204.316	305.632	357.173
Čarter prevozniki	151.233	141.180	98.551	125.659	155.750
Splošno letalstvo	3.200	3.639	3.811	4.506	4.671
Ostalo*	28.040	22.636	2.834	981	1.147
Skupaj	1.338.619	1.464.579	1.411.476	1.688.558	1.818.229

* Potniki na šolskem, pozicijskem ali tehničnem letu.

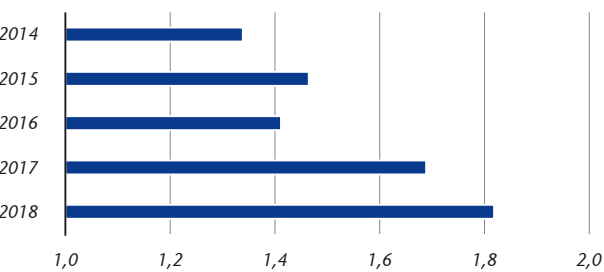
Graf 3: Delež števila potnikov (v javnem prometu) glede na vrste prevoznikov v letu 2018

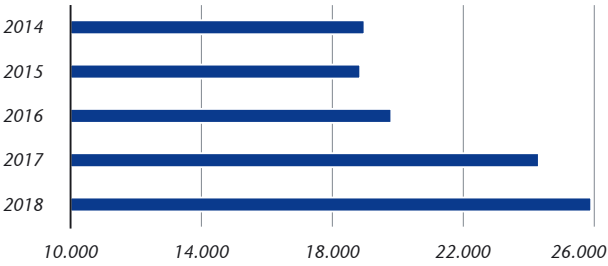
Graf 4: Število letalskih operacij v letih 2014–2018

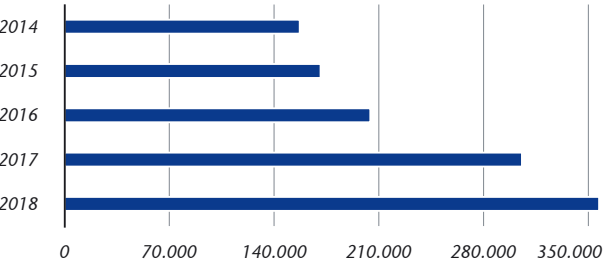
Graf 5: Število potnikov v letih 2014–2018 (v milijonih)

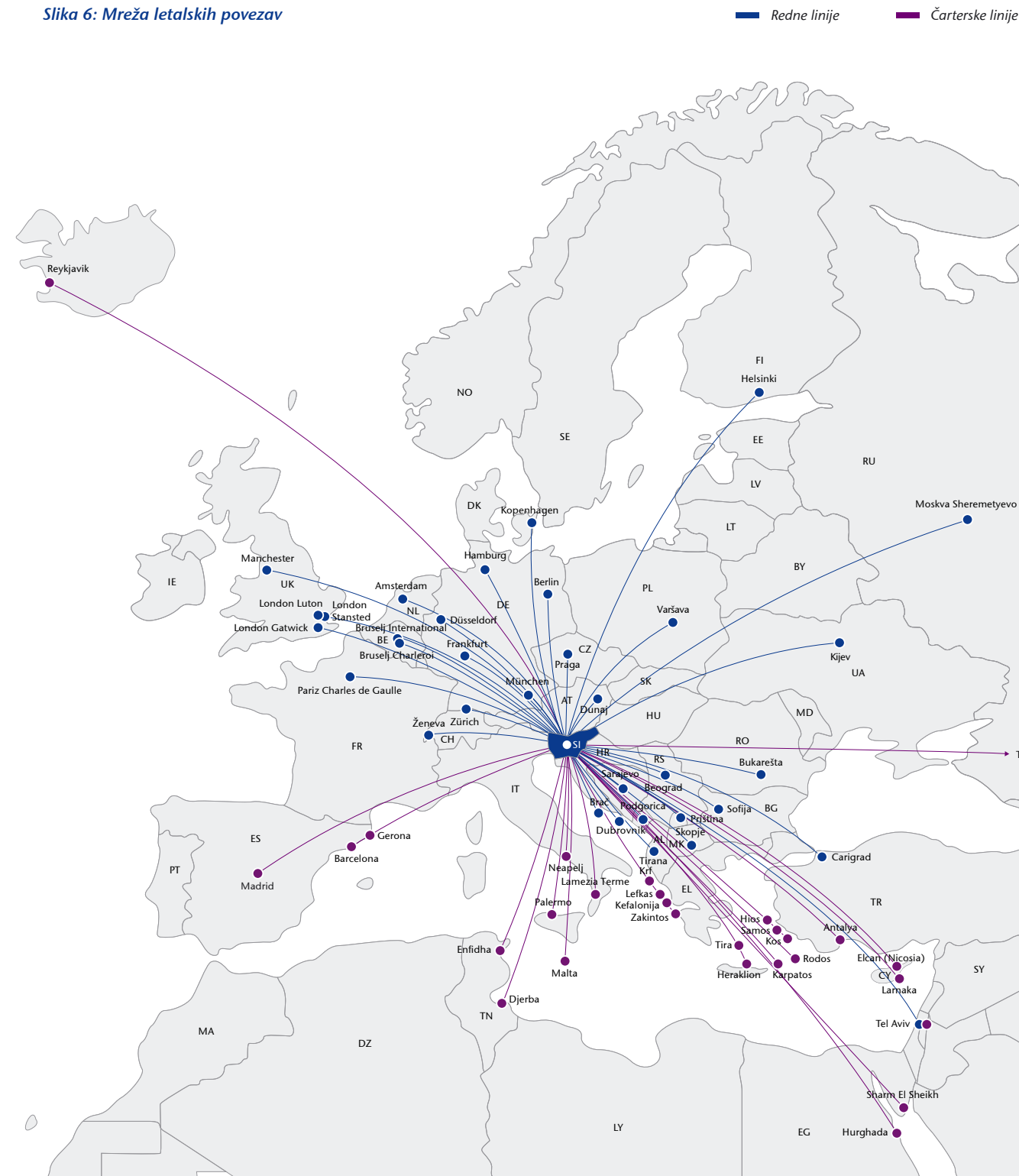

Graf 6: Tovor v letih 2014–2018 (v t)

Graf 7: Število potnikov z nizkocenovnimi prevozniki v letih 2014–2018

S 34 rednimi letalskimi in 28 čarterskimi linijami je ljubljansko letališče dobro umeščeno v evropski in širši prostor.

Zvezde letališča

V letu 2018 je preko ljubljanskega letališča potovalo največ potnikov v njegovi zgodovini, in sicer več kot 1,8 milijona. Ta mejnik je želel Fraport Slovenija, upravljavec letališča, praznovati s tistimi, ki so zanj najbolj zaslužni – s svojimi zaposlenimi, poslovnimi partnerji in seveda potniki. Zvezde letališča smo zato nagovarjali in zgodbe vpletali v okviru posebne komunikacijske kampanje in številnih spremljajočih aktivnosti ter se jim tako zahvalili za njihov doprinos. Za potnike smo v decembru pripravili vsebine, razvajanje in darilca, ob katerih so se počutili nekaj posebnega, kot prave zvezde letališča. Za pomoč pri širjenju prazničnega vzdušja smo poprosili mojstra obdarovanja, Božička in njegove pomočnike. S skratoma so potnike presenečali s prednostnim preходом varnostne kontrole, brezplačnim vstopom v poslovni salon ali razvajanjem dlani v butiku L'Occitane. Posladkali so jih s prazničnimi piškoti in skupaj nazdravili s šampanjcem. V mednarodnem prostoru potniškega terminala so se lahko zabavali v več vrstah aktivnosti.

S pomočjo naprave za enostavno mešanje glasbe različnih žanrov so lahko ustvarili svoje melodije in si jih shranili na svojo napravo, na večjem zaslonu pa preizkusili svoje spretnosti v igrici z letali. Za posebno doživetje je poskrbel še umetnik, ki je potnike med čakanjem na let upodobil v karikaturah. Edinstven spomin na letališče so lahko na letalo odnesli v priročni darilni embalaži. Dogajanje smo ujeli na video, ki smo ga premierno predstavili na družbenih omrežjih, na ogled pa je bil tudi na spletni strani družbe in letaliških monitorjih. Dodatno smo praznično vzdušje v potniškem terminalu pričarali z okrasitvijo. Velike zvezde v prazničnih barvah so potnike spremljale v vseh delih terminala. Sporočilo kampanje so lahko potniki in obiskovalci zasledili tudi na letaliških oglasnih površinah in drugih medijih. Zvezde letališča so bili tudi zaposleni, ki so se v slogu zvezd družili na interni novoletni zabavi z zvezdniško rdečo preprogo s fotografom, rekord pa proslavili s polnočno torto.

V decembru jih je na delovnem mestu presenetila Božičkova snemalna ekipa, s katero so skupaj ugotavljali, kdo je zanje zvezda letališča, najboljše odzive pa so si nato zbrane v videu lahko zaposleni premierno ogledali na zabavi. Poslovnim partnerjem se je Fraport Slovenija zahvalil v tiskanih in elektronskih voščilnicah ter jih obdaril s šampanjcem in domačimi piškoti. V njihovih prostorih smo jih presenetili še s sladko zvezdniško pregreho – torticami na palčkah. S praznovanjem rekordnega leta smo nadaljevali tudi v začetku leta 2019. Sledilce na naših družbenih medijih in uporabnike naše spletne strani smo v spletni nagradni igri povabili v družbo košarkarskih super zvezd Gorana Dragiča in Luke Dončiča. Na prvi NBA obračun košarkarskih asov je iz Ljubljane v Miami želelo poleteti več kot 7.800 uporabnikov. Skupno je kampanja dosegla več kot 500.000 ogledov. V zahvalo za njihovo pomoč pri rekordnem uspehu smo z edinstveno izkušnjo razveselili več kot 15.000 zvezd letališča.

Osebni odnosi

Osebni odnosi so v središču naših vrednot. Vsak posameznik je svoja osebnost in zato vreden celovite pozornosti. Slehernemu skrbno prisluhnemo in storitve skušamo kar se da individualizirati.

Trajnostno komuniciranje

Načrtovano in sistematično komuniciramo navzven in navznoter. Pri komuniciranju z različnimi javnostmi zasledujemo načela proaktivnega, poštenega, transparentnega in nediskriminatornega komuniciranja ter pravočasnega odzivanja. Najpomembnejše mesto pri komuniciranju dajemo potnikom in drugim uporabnikom letališča, lastniku (vlagatelju), medijem, kupcem, dobaviteljem, zaposlenim in lokalni skupnosti.

Pri komuniciranju zasledujemo naslednje cilje:

- utrjujemo ugled in kredibilnost družbe;
- gradimo zavedanje o identiteti in prednostih družbe;
- gradimo zaupanje v družbo in pripadnost blagovni znamki;
- z uporabniki vzpostavljamo neposreden odnos, ki temelji na dialogu;
- izpostavljamo prednosti;
- pozicioniramo družbo kot napredno, urejeno in razvojno usmerjeno organizacijo, ki intenzivno spremlja trende na področju letalstva, skrbi za potrebe in želje uporabnikov ter jim zagotavlja celovito oskrbo.

Komuniciranje razumemo tudi kot obojestranski pretok idej, stališč in ocen, ki je pomemben za strateško analizo poslovanja in iskanje konsenzov. Na ta način prepoznavamo možnosti za izboljšave, prejemamo povratne informacije in povezujemo posameznike, skupine, oddelke, družbo in lokalno okolje. Eden pomembnih vidikov komuniciranja je tudi trajnostno poročanje. Proaktivno sledimo razvoju trendov komuniciranja med različnimi deležniki in komunikacijskih kanalov, ki jih sinergijsko povezujemo v komunikacijski splet.

Matrika bistvenosti

Strateška usmeritev matične družbe Fraport AG temelji na sistematičnem dialogu z notranjimi in zunanji deležniki. Od leta 2010 Fraport AG oblikuje matriko bistvenosti, s katero prikazuje ključne izzive družbe. V matriki bistvenosti prepoznavata tista področja, ki imajo velik vpliv na poslovno dejavnost in so za družbo strateškega pomena. Hkrati prepoznavata in vrednoti dejavnike, ki so pomembni za strateške deležnike.

Leta 2018 je ponovno izvedel obsežno oceno bistvenih tem s strani vseh ključnih deležnikov z elektronskim anketiranjem. Bistvene teme zajemajo pet področij: vodenje, ekonomska učinkovitost, zaposleni, družbene skupnosti, okolje.

Z vidika poslovanja družbe Fraport AG sta zadovoljstvo kupcev in kvaliteta storitev ocenjeni najvišje, kar je zelo pomembno tudi strateškemu deležniku. Tako družbi kot deležnikom so zelo pomembni vodenje in skladnost poslovanja ter ugled družbe kot zaželenega in odgovornega zaposlovalca. Za Fraport AG je zelo pomembna dobičkonosnost, ki ji strateški deležniki dajejo nekoliko manjši pomen. Družba rast in razvoj v Skupini umešča med visoke prioritete, med tem ko je deležnikom to nekoliko manj pomembno.

Splošno velja, da so vse kategorije področja vodenja ocenjene kot zelo pomembne, prav tako kategorije področja ekonomske učinkovitosti. Varnost in zdravje pri delu ter ideje in inovacije, ki sodijo pod področje zaposleni, so ocenjene kot srednje pomembne. Ta status imajo vse kategorije področij okolja (varovanje okolja in narave, varstvo podnebja, kakovost zraka) in družbenih skupnosti (ustvarjanje vrednosti in vpetost v lokalno okolje, zmanjševanje hrupa).

Poudariti velja, da so kljub določenim razlikam v pomembnosti za Fraport AG vse kategorije pomembne, saj jih drugače ne bi umestil v matriko bistvenosti. Vse kategorije skrbno upravlja in napredek meri.

Fraport Slovenija prevzema bistvene teme, ki jih je definirala matična družba, in jih smiselno prenaša v svoje okolje.

Eden pomembnih vidikov komuniciranja je tudi trajnostno poročanje.

Upravljanje in skladnost poslovanja

Odgovorno korporativno upravljanje in skladnost z nacionalnimi in mednarodnimi zakoni in predpisi ter notranjimi politikami. Zaveza proti korupciji in podkupovanju.

Varstvo podatkov

Varovanje osebnih podatkov pred nepravilno uporabo in varovanje pravice do zasebnosti posameznikov.

Varnost IT in letališča

Zagotavljanje varnosti informacijskih sistemov (IT), ki so ključni za zaščito družbe in varstvo podatkov. Ohranjanje visokih standardov operativne varnosti na letališču in izpolnjevanje zakonsko določenih varnostnih obveznosti.

Zadovoljstvo kupcev in kakovost storitev

Močna osredotočenost na kupce in storitve. Povečanje konkurenčnosti skupine Fraport.

Dobičkonosnost

Zagotavljanje donosnosti skupine Fraport s profitabilnimi investicijami in učinkovito uporabo obstoječih virov.

Rast in razvoj skupine Fraport

Rast, konsolidacija in širitev portfelja skupine Fraport.

Ideje in inovacije

Razvoj novih produktov in učinkovitejših procesov.

Zaželen in odgovoren delodajalec

Varstvo delovnih mest in zagotavljanje delovnega okolja, ki ga zaznamujejo raznolikost, enake možnosti in spoštovanje. Zagotavljanje ravnotežja med delom in zasebnim življenjem ter razvojnih priložnosti za zaposlovanje, usposabljanje in ohranjanje pripadnosti zaposlenih.

Varnost in zdravje pri delu

Ohranjanje in promoviranje fizičnega in mentalnega zdravja zaposlenih.

Ustvarjanje vrednosti in vpetost v lokalno okolje

Pozitiven prispevek k gospodarskemu razvoju regije, v kateri posluje letališče. Sodelovanje v dobrodelnih projektih v sosesčini letališča in dialog z našimi deležniki.

Zmanjševanje hrupa

Izboljševanje razmer na področju hrupa v poseljenih predelih okoli letališča in ohranjanje stopnjo hrupa pod zakonsko dovoljeno mejo.

Varstvo podnebja

V skladu s Pariškim sporazumom zmanjševati emisije CO₂ s povečevanjem energetske učinkovitosti, produkcijo in rabo energije iz obnovljivih virov ter uporabo sistemov na alternativne pogone.

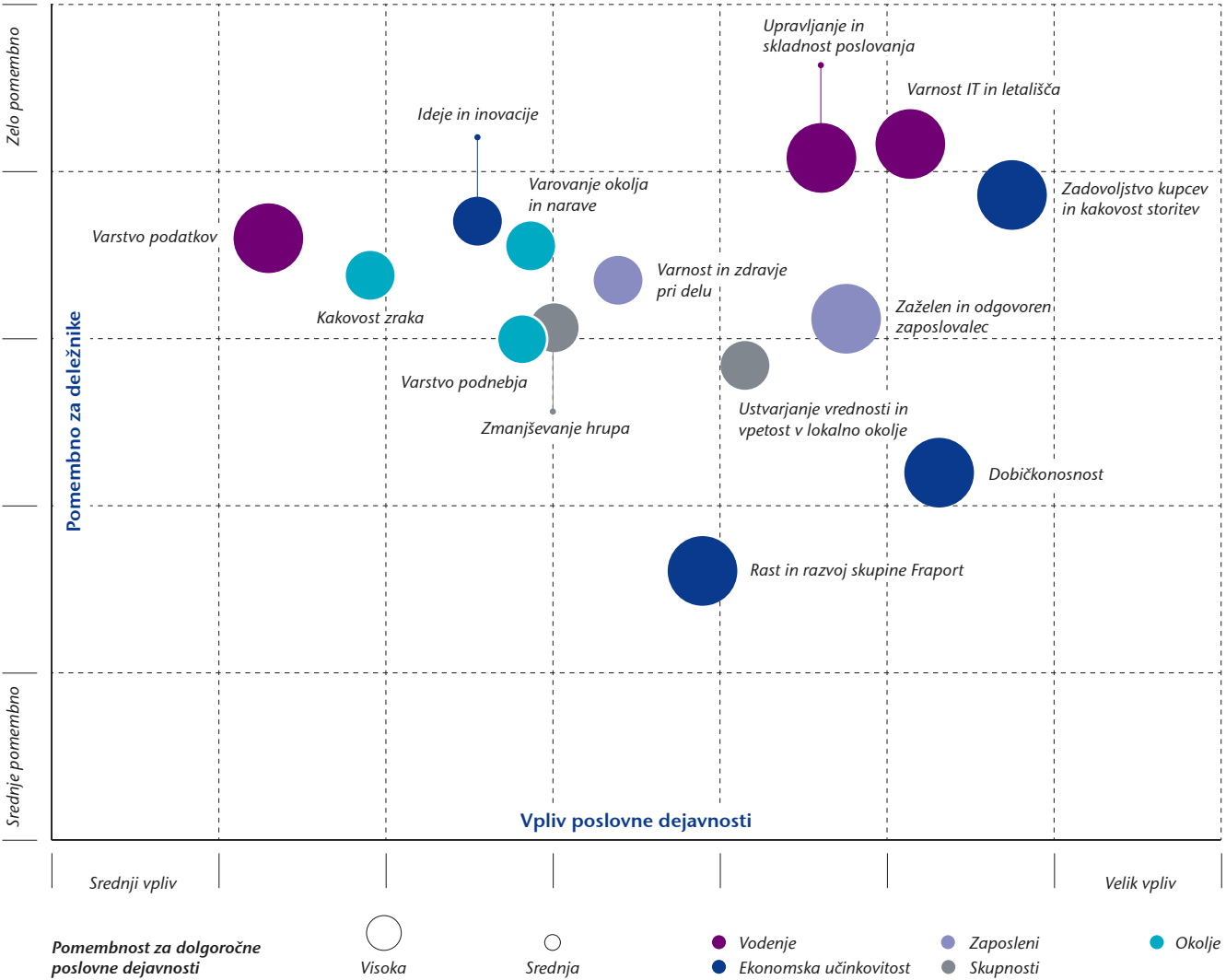
Varovanje okolja in narave

Skrbna uporaba naravnih virov in nenehno izboljševanje okoljske učinkovitosti, kot so zmanjševanje porabe pitne vode, preprečevanje nastanka odpadkov in povečevanje njihove predelave, zaščita prsti in vode, ohranjanje in pospeševanje biotske raznovrstnosti.

Kakovost zraka

Evidentiranje emisij onesnaževal zraka zaradi letalskih operacij.

Slika 7: Matrika bistvenosti

Strateški deležniki

Strateški deležniki	Cilji	Komunikacijska orodja
Zaposleni	Zadovoljni in motivirani sodelavci Dobri in odprti odnosi Uspešno poslovanje	Dnevno obveščanje o vsem, kar je povezano z družbo in zaposlenimi preko intranetnega portala; redni sestanki in kolegiji; govorilne ure posloводства za zaposlene; oglasne deske; vsakoletna družabna srečanja za zaposlene in njihove otroke; reden in odprt dialog s sindikati in svetom delavcev; odgovori na vprašanja, mnenja in pobude zaposlenih; zbori delavcev; organiziranje in sofinanciranje družabnih dogodkov. Festival zabavno letališče; družbena omrežja.
Potniki in obiskovalci	Najvišja mera upoštevanja želja in potreb naših potnikov in obiskovalcev Zagotavljanje tekočih informacij o naših storitvah ter informacij o letih, ki omogočajo pretok informacij, potreben za mobilnost prebivalstva	Neposreden odnos zaposlenih do potnikov in obiskovalcev; spletno mesto; družbena omrežja, video in digitalne predstavitve; aktivacijski dogodki v potniškem terminalu; brošure in druge tiskovine; sistematično zbiranje in odgovarjanje na mnenja, predloge, pritožbe in pohvale; ogledi letališča; dnevi odprtih vrat; medijske objave o novostih in zanimivostih za potnike in splošno javnost; različne metode merjenja njihovega zadovoljstva.
Poslovni partnerji	Najvišja mera upoštevanja želja in potreb naših naših partnerjev Doseganje skupnih trajnostnih ciljev in utrjevanje dobrih poslovnih odnosov	Osebna komunikacija: telefonska, elektronska in neposredna (osebna, individualna in skupinska srečanja); tiskovine; elektronske predstavitve in druga predstavitvena gradiva; družbena omrežja.
Lastniki	Doseganje poslovnih ciljev Korektni odnosi, dolgoročen razvoj družbe	Osebna komunikacija; telefonsko in elektronsko komuniciranje; finančno in poslovno poročanje; letno in trajnostno poročilo, poslovni dokumenti in predstavitve.
Državni organi in organi EU	Upoštevanje predpisanih pristojnosti državnih organov in organov EU v skladu z načeli pravne države	S svojimi izkušnjami in znanjem sodelujemo v postopkih priprav področnih predpisov v fazi javnih posvetovanj.
Lokalne skupnosti	Vzpostavljanje in ohranjanje dobrih odnosov, kakovostnega naravnega okolja in razvoj družbenega okolja	Sponzorska in donatorska podpora lokalnim dogodkom, organizacijam in posameznikom; komuniciranje preko medijev; dnevi odprtih vrat; ogledi letališča; Festival zabavno letališče; omogočanje praktičnega izobraževanja; odgovori in aktivnosti ob pomembnih temah ali vprašanjih, ki jih sproža lokalno prebivalstvo (primer hrup).
Mediji	Verodostojno informiranje o dejavnostih družbe Krepitev ugleda družbe in sprotno odpravljanje morebitnih komunikacijskih шумov	Poročila in izjave za medije; poglobljena gradiva in predstavitve; digitalno komuniciranje z mediji; individualna in skupinska osebna srečanja z novinarji; novinarske konference in dogodki za novinarje; ažurni in poštteni odgovori na vsa vprašanja; spremljanje in analiziranje medijskih objav.

Pogum in vzdržljivost

Ovire so za nas izziv, ne prepreka.
Smo pogumni in vztrajamo do konca.

Trajnostni odnosi z zaposlenimi

Dejavnost in strateški cilji družbe Fraport Slovenija zahtevajo zaposlene z vrhunskim znanjem, izkušnjami, pripadnostjo in sposobnostjo sodelovanja ter inovativnega razmišljanja. Brez njih družba ne bi mogla napredovati, zato se nenehno trudimo, da bi se zaposleni v družbi dobro počutili in razvijali svoje sposobnosti. To jim omogočamo z dobrimi delovnimi pogoji, stalnim usposabljanjem in razvojem kadrov, sprotno in celostno komunikacijo, spoštovanjem visokih etičnih standardov, zavračanjem vsakršnega nasilja na delovnem mestu, zagotavljanjem enakih možnosti za vse, promocijo in zagotavljanjem zdravega načina življenja, podpiranjem družabnega življenja sodelavcev ter ustvarjanjem varnega, zdravega in družini prijaznega delovnega okolja.

V družbi je bilo konec leta 2018 zaposlenih 483 sodelavcev, kar je za skoraj 13 % več kot leto prej, od tega 474 za nedoločen in devet za določen čas. Kot je značilno za našo panogo, z dobrimi 85 % prevladujejo moški. S strateškim zaposlovanjem in upravljanjem človeških virov skrbimo za takšno starostno strukturo, ki omogoča medgeneracijsko izmenjavo znanj in izkušenj. Zaposlenih v starostnem obdobju do 30 let je več kot 17 %, v obdobju od 31. do 40. leta dobrih 32 % in v obdobju od 41. do 50. leta 31 %. Dobrih 16 % zaposlenih je v starostnem obdobju med 51 in 60 let, skoraj 3 % zaposlenih pa je starejših od 60 let.

Zaposleni po ravni izobrazbe

9 % zaposlenih ima zaključeno osnovno šolo, dobrih 17 % je kvalificiranih delavcev, 40 % sodelavcev pa ima zaključeno srednjo šolo. Skoraj 32 % zaposlenih ima terciarno stopnjo izobrazbe: 9 % višjo, 10 % visoko in dobrih 12 % univerzitetno, devet pa je magistrstrov znanosti, kar sta skoraj 2 % vseh zaposlenih.

Graf 8: Število zaposlenih po starosti in spolu na dan 31. 12. 2018

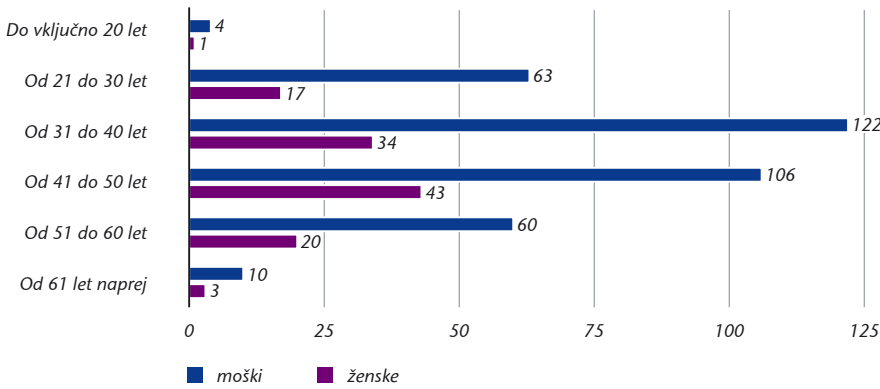

Tabela 7: Število zaposlenih po ravni izobrazbe v letih 2017 in 2018

Ravni izobrazbe po SOK-u	31. 12. 2017	%	31. 12. 2018	%
II. stopnja (zaključena osnovna šola)	44	10,28	45	9,32
III. stopnja (nepopolna srednja šola)	0	0,00	0	0,00
IV. stopnja (kvalifikacija)	72	16,82	83	17,18
V. stopnja (zaključena srednja šola)	168	39,25	193	39,96
VI. stopnja (zaključena višja šola)	35	8,18	44	9,11
VII. stopnja (zaključena visoka šola)	42	9,81	49	10,14
VIII. stopnja (zaključena fakulteta)	61	14,25	60	12,42
IX. stopnja (zaključen magistrski študij)	6	1,40	9	1,86
X. stopnja (doktorat znanosti)	0	0,00	0	0,00
Skupaj	428	100,00	483	100,00

Zaposlene smo v obliki plakatov pozivali k koriščenju ugodnosti v čim večji meri.

Odbor za izboljšave

Za sistematično uvajanje izboljšav skrbi Odbor za izboljšave, ki deluje od leta 2014. Člani odbora so predstavniki iz različnih delovnih sredin, kar dodatno pripomore k raznovrstnosti predlogov in s tem uvedenih izboljšav.

Odbor za skladnost poslovanja

Na podlagi odločitve posloводства družbe je bil v letu 2018 ustanovljen tričlanski Odbor za skladnost poslovanja.

Osnovna naloga odbora je, da pregleduje izjave o družinskih članih in presoja o vrsti konflikta interesov ter morebitnih posledicah, če tak konflikt nastane.

V primeru obstoja konflikta odbor predloži utemeljeno odločitev interesov in predlog za obvladovanje konflikta interesov. Vse odločitve odbora se ustrezno dokumentirajo.

- Če je odločitev o obstoju konflikta interesov pozitivna, so lahko predlogi za njegovo obvladovanje naslednji:
- organizacijski ukrepi v zvezi z nadzorom dela zaposlenega;
 - funkcionalno ločevanje dejavnosti zaposlenih, da bi preprečili sočasno vključenost določenega zaposlenega v različne službe ali dejavnosti, če to lahko povzroči konflikt interesov;
 - ponudba drugega delovnega mesta v družbi, kjer konflikt interesov ne bo obstajal;
 - zavrnitev zahtevka za zaposlitev (če je vložena vloga za imenovanje na določeno delovno mesto).

Odbor je v letu 2018 obravnaval dve kršitvi skladnosti poslovanja.

Zelena ekipa

Ukrepi za ozelenjevanje pisarniške dejavnosti so del naših prizadevanj za kontinuirano zmanjševanje škodljivih vplivov naših dejavnosti na okolje, zaradi česar smo v letu 2013 prejeli certifikat Evropske zelene pisarne in ga od takrat vsako leto obnavljamo. Prejeli smo tudi posebno priznanje za najboljši sistem za menedžment zelene pisarne. V okviru projekta Evropska zelena pisarna je bila ustanovljena Zelena ekipa, skupina zaposlenih, ki skrbi za ozelenjevanje pisarniške dejavnosti. Člani zelene ekipe so vpeti v ključna področja delovanja (poraba energije, vode in goriva, ravnanje z odpadki, zdravje in varnost pri delu idr.). Skrbijo za kontinuirano obveščanje in izobraževanje zaposlenih o trajnostnih vsebinah, jih motivirajo k sodelovanju in bdijo nad izvajanjem zastavljenega akcijskega načrta.

V družbi najuglednejših

Fraport Slovenija je za leto 2018 že šestič in četrto leto zapored prejel priznanje za uglednega delodajalca, kar je ponovno potrditev, da smo zaposleni v podjetju, ki se uvršča med najbolj ugledna in zaželena med iskalci zaposlitve. V raziskavi, tokratna je bila osma po vrsti, je tudi letos sodelovalo več tisoč kandidatov na trgu dela, ki so po različnih kriterijih ocenjevali ugled posameznih slovenskih podjetij in nas uvrstili med deset najuglednejših delodajalcev v Sloveniji. Prejeli smo tudi priznanje najboljši zaposlovalec, ki ga je Javna agencija SPIRIT Slovenija podelila najboljšim tujim investitorjem oziroma podjetjem s tujim kapitalom za izjemne rezultate in prispevek k razvoju slovenskega gospodarstva v preteklem letu.

Družini prijazno podjetje

Nadaljevali smo implementacijo vseh sprejetih družini prijaznih zavez, med katerimi izpostavljamo enotedensko aktivno poletno počitniško varstvo otrok in korporativno prostovoljstvo. Razgiban program varstva je potekal na Olimpijskem bazenu v Športnem parku v Kranju. Fraport Slovenija je za vsakega prijavljenega otroka zaposlenih, starega od 4 do 10 let, prispeval 45 evrov. Otroci so v spremstvu izkušenih vaditeljev in animatorjev izkusili raznolike vodne aktivnosti, spoznavali nenavadne športe in njihova pravila. Na sprehodih so obiskali zanimive kotičke Kranja, umetniško žilico pa razvijali v otroškem stolpu Pungert. Med aktivnostmi so bili deležni zdravih in raznolikih obrokov. V oktobru je v pravljичni deželi Gorajte potekala akcija v okviru korporativnega prostovoljstva. Akcije se je udeležilo 17 zaposlenih, ki so pravljичni deželi nadeli pisano podobo in uredili njeno okolico. Skrbno so pobarvali ograje mostov in stopnišč, ki vodijo do hišic pravljичnih junakov, v jesenske barve so odeli tudi ptičje valilnice, očedili so krajino, tako da so poskrbeli za čiščenje dreves in grmovnic ter pomagali odstraniti starejše, neuporabne objekte. Dežela pravljичnih junakov je bila tako nared za novoletno obdarovanje naših otrok, ki je potekalo decembra.

Fraport Slovenija je za leto 2018 že šestič in četrto leto zapored prejel priznanje za uglednega delodajalca.

Ugodnosti za zaposlene

V prizadevanju, da bi se naši sodelavci na delovnem mestu dobro počutili, smo z leti oblikovali vrsto ugodnosti. Zbrali smo jih na enem mestu in zaposlene v obliki plakatov pozivali k njihovemu koriščenju v čim večji meri. Ugodnosti smo podrobno navedli po sklopih: zdravje, družabno življenje, prosti čas, družina in finančne ugodnosti. Poleg tega družba vsem zaposlenim sofinancira kolektivno prostovoljno dodatno pokojninsko zavarovanje in nezgodno zavarovanje.

Zdravje

Cepljenja
Jutranja vadba
Program “Zdravi in vitalni na delovnem mestu”
Športne aktivnosti
Sveže sadje

Družabno življenje

Izleti
Zabave
Korporativno prostovoljstvo

Prosti čas

Delo s skrajšanim delovnim časom
Počitniške namestitve
Neplačana odsotnost zaradi socialnih in zdravstvenih razlogov
Fleksibilni prihod na delo

Družina

Fleksibilni delavnik
Obdaritev otrok
Varstvo otrok
Družinski dogodki

Finančne ugodnosti

Zvišanje osnovne plače
Variabilni del plače
Nagrada za poslovno uspešnost
Povračilo stroškov prehrane in prevoza
Nadomestilo za čas odsotnosti zaradi bolezni ali poškodbe
Solidarnostna pomoč
Dodatno pokojninsko zavarovanje
Nezgodno zavarovanje
Brezplačno parkiranje
Popusti za zaposlene

Izobraževanje in usposabljanje kot strateški steber

Letališka dejavnost zahteva vrhunsko usposobljeno osebje z različnih področij. Številni globalni izzivi in hiter tehnološki razvoj spodbujata nenehno nadgrajevanje znanja in usposobljenosti zaposlenih, če želimo ohranjati konkurenčnost.

Družba Fraport Slovenija ne vlaga v znanje in usposobljenost kadrov samo zaradi lastne konkurenčnosti, ampak vrhunsko znanje postavlja kot enega strateških stebrov, po katerem je prepoznavna na globalnem trgu. Ta steber vključuje številne module internih in eksternih izobraževanj in usposabljanj, visoko kompetentno Fraportovo letalsko akademijo in najsodobnejši vadbeni center z vrhunsko tehnološko opremo.

Usposabljanja zaposlenih

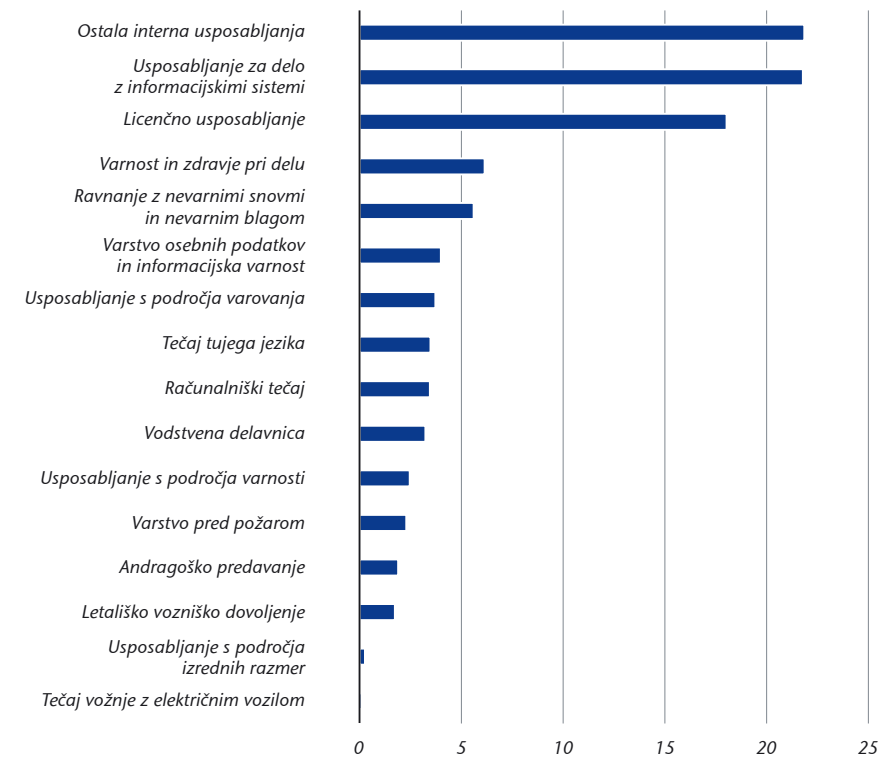
Pri nadgradnji znanja in razvoju naših zaposlenih upoštevamo trenutne in bodoče potrebe po novem znanju. Letno pripravljamo plane internih in eksternih izobraževanj in usposabljanj v okviru družbe in izobraževalnih ustanov v Sloveniji in tujini.

Naša dejavnost sicer zahteva tudi specifična znanja, za večino katerih so potrebne licence, ki se jih pridobi preko Javne agencije za civilno letalstvo RS. Podlaga za pridobitev ali podaljšanje licence so redna usposabljanja. Vsa dokazila v zvezi z usposabljanji in izobraževanji zaposlenih so dostopna v njihovih osebnih mapah. Vsi postopki specifičnega znanja (operativne in zemeljske oskrbe) so dokumentirani in jih stalno posodabljam ter usklajujemo z zahtevami regulative in letalskih prevoznikov. V družbi zagotavljamo, da so ta znanja med zaposlenimi tako razširjena, da je vedno na voljo dovolj osebja s specifičnim znanjem za izvajanje osnovnih procesov družbe.

Tabela 9: Interna usposabljanja v letu 2018

Vrsta usposabljanja	Število udeležencev	Število šolskih ur	%
Ostala interna usposabljanja	643	3.726,5	21,85
Usposabljanje za delo z informacijskimi sistemi	225	3.714,5	21,78
Licenčno usposabljanje	189	3.075	18,03
Varnost in zdravje pri delu	196	1.047	6,14
Ravnanje z nevarnimi snovmi in nevarnim blagom	211	955	5,60
Varstvo osebnih podatkov in informacijska varnost	309	681	3,99
Usposabljanje s področja varovanja	223	634	3,72
Tečaj tujega jezika	269	594	3,48
Računalniški tečaj	71	588	3,45
Vodstvena delavnica	162	551	3,23
Usposabljanje s področja varnosti	163	420	2,46
Varstvo pred požarom	332	390	2,29
Andragoško predavanje	45	323	1,89
Letališko vozniško dovoljenje	96	295	1,73
Usposabljanje s področja izrednih razmer	15	45	0,26
Tečaj vožnje z električnim vozilom	72	19	0,11
Skupaj	3.221	17.058	100,00

Graf 9: Vrste internih usposabljanj v letu 2018 (po urah v %)

V povprečju je vsak zaposleni na letni ravni opravil 37,1 šolske ure internega izobraževanja, kar je za 8,2 ure več kot preteklo leto.

Interna usposabljanja

V okviru službe za kadre in izobraževanje je bilo za redno zaposlene v letu 2018 opravljenih 17.058 ur usposabljanj, ki se jih udeležilo skupno 3.221 udeležencev. V povprečju je vsak zaposleni na letni ravni opravil 37,1 šolske ure, kar je za 8,2 ure več kot preteklo leto. Večji del usposabljanj je bil izveden s področja požarne varnosti in varovanja na letališču ter ravnanja z nevarnimi snovmi. Pri drugih usposabljanjih je bilo v sodelovanju z zunanjimi izvajalci največ ur namenjenih računalniškemu usposabljanju, andragoškemu usposabljanju predavateljev in inštruktorjev ter učenju tujega jezika.

Usposabljanja zunaj družbe

Leta 2018 so se zaposleni udeležili skupno 122 izobraževanj zunaj družbe. Med njimi prevladujejo izpopolnjevanja in nadgradnja strokovne usposobljenosti zaposlenih za delo, ki ga opravljajo, ter usposabljanje gasilcev. Zunanjih izobraževanj se je udeležilo 229 slušateljev. Skupaj so opravili 7.086 ur. Na posameznega slušatelja je bilo izvedenih 30,9 ure izobraževanj, na zaposlenega v družbi pa povprečno 15,4 ure.

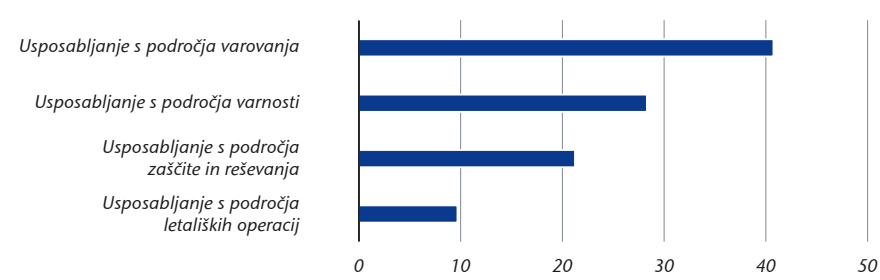
Eksterna usposabljanja

V letu 2018 je bilo opravljenih tudi 85 usposabljanj zunanjih kandidatov, kamor je bilo vključenih 1.671 udeležencev iz različnih podjetij, med katerimi se jih je največ udeležilo usposabljanj s področja varovanja in varnosti na letališču.

Tabela 10: Eksterna usposabljanja v letu 2018

Vrsta usposabljanja	Število udeležencev	%
Usposabljanje s področja varovanja	681	40,75
Usposabljanje s področja varnosti	473	28,31
Usposabljanje s področja zaščite in reševanja	355	21,24
Usposabljanje s področja letaliških operacij	162	9,69
Skupaj	1.671	100,00

Graf 10: Vrste eksternih usposabljanj v letu 2018 (po številu udeležencev v %)

*Na poligonu lahko
sočasno potekajo
do štiri usposabljanja,
na katerih je lahko
skupaj prisotnih
do 80 udeležencev.*

Letalska akademija

Na ljubljanskem letališču je bila leta 2016 ustanovljena Fraportova letalska akademija, katere glavni namen je zadostiti izobraževalnim potrebam letališč iz skupine Fraport in širšega trga. Letalska akademija predstavlja enega od štirih strateških stebrov Fraporta Slovenija in s tem tudi enega od glavnih virov prihodkov za družbo.

Letalska akademija skupaj s svojimi partnerji (Ministrstvo za obrambo RS (pod okrilje katerega sodita Center za zaščito in reševanje na Igu ter Služba za preiskovanje letalskih nesreč in incidentov), Kontrola zračnega prometa Slovenije, Letalska šola Adrie Airways, Fakulteta za organizacijske vede v Kranju Univerze v Mariboru, Fakulteta za uporabne znanosti v Frankfurtu, proizvajalec gasilske opreme in vozil Rosenbauer Slovenija, Southern California Safety Institute (SCSI), Fraport AG, Fraport Twin Star ...) ponuja širok nabor usposabljanj, tako s področja letalstva kot s področja kriznega upravljanja ter zaščite in reševanja. Za vse zaposlene v letalstvu je trenutno na voljo več kot 36 usposabljanj, ki potekajo na različnih lokacijah: na ljubljanskem letališču, v centru za gasilska usposabljanja na frankfurtskem letališču, v prostorih trening centra v Varni in Burgasu, v prostorih Centra za zaščito in reševanje RS na Igu, v prostorih naših partnerjev in na lokaciji posameznih strank.

Inštruktorji letalske akademije so visoko kvalificirani strokovnjaki z vsega sveta z bogatimi izkušnjami na raznolikih področjih, vključujoč civilno in vojaško letalstvo ter gasilstvo v industrijskih objektih. V letu 2018 je pri usposabljanjih sodelovalo okoli 100 inštruktorjev. Visoka kakovost in programi, ki ne sledijo le nacionalnim in mednarodnim priporočilom ter standardom, temveč tudi individualnim željam udeležencev usposabljanj, zmorejo zadostiti potrebam še tako zahtevnih strank. Usposabljanja letalske akademije so zasnovana na podlagi slovenske in mednarodne zakonodaje ter med drugim sledijo in se usklajujejo s smernicami in priročniki European Aviation Safety Agency (EASA), International Civil Aviation Organization (ICAO), National Fire Protection Association (NFPA), International Air Transport Association (IATA) in International Fire Service Training Association (IFSTA). Letalska akademija je tudi članica ameriškega Nacionalnega združenja za protipožarno varnost (NFPA), Mednarodnega tehničnega komiteja za preprečevanje in gašenje ognja (CTIF) ter tesno sodeluje s Slovensko-nemško gospodarsko zbornico in Javno agencijo za civilno letalstvo RS. S strani slednje je letalska akademija konec leta 2018 prejela še dodaten certifikat, ki ji omogoča izvedbo usposabljanj za operaterje heliportov in nadaljnjo širitev njenega nabora storitev.

Thomas Uihlein, direktor Fraportove letalske akademije, o njeni viziji:

»Ideja o centru za usposabljanje se je uresničila zaradi predanosti številnih sodelavcev iz skupine Fraport in sodelovanja naših partnerjev. Smo šele na začetku poti. Naš dolgoročni cilj ni zgolj podajanje znanja in veščin, temveč povezovanje različnih področij letalstva v integriran izobraževalni koncept. Naša vizija je, da Fraportova letalska akademija postane vodilna izobraževalna institucija globalne letalske industrije.«

Center za usposabljanje

Avgusta 2018 smo na ljubljanskem letališču začeli z gradnjo novega vadbene centra, ki je svoja vrata odprl v marcu 2019. Novozgrajeni objekt je sodobnejša različica frankfurtskega in ponuja najrazličnejša usposabljanja za zaposlene znotraj skupine Fraport in druge zainteresirane stranke z vsega sveta. Vrednost celotne investicije v novi center je bila približno šest milijonov evrov. Objekt, ki se razprostira na približno 500 m², ponuja pet učilnic, nov krizno-komandni center, Rosenbauerjev taktični simulator za vožnjo letališkega gasilskega vozila, več virtualnih okolij za usposabljanja s področja gasilstva in reševanja, garažo ter prostore za druženje in izvedbo dogodkov.

Vsaka učilnica je opremljena s projektorjem, prenosnim računalnikom, integriranim zvočnim sistemom in tablo. Poleg standardne opreme učilnice vsebujejo tudi orodja za ilustracijo in 3D-modele črpalnih sistemov, cevnih vodov, brizgalnih sistemov in delov zrakovlova. Učilnice lahko sprejmejo od 12 do 80 udeležencev tečaja. Na ploščadi v velikosti 12.200 m² so za gasilska usposabljanja na voljo simulator za gašenje v velikosti letala A320, mobilni helikopterski simulator tipa Bell 412, najnovejši model Rosenbauerjevega vozila Panther 6 × 6, letalo tipa CRJ200, na katerem se udeleženci naučijo osnov izvele letal, ter simulator za usposabljanje iz požarne varnosti.

Novozgrajeni objekt je sodobnejša različica frankfurtskega in ponuja najrazličnejša usposabljanja za zaposlene znotraj skupine Fraport in druge zainteresirane stranke z vsega sveta.

Dogodki v letu 2018

Zlomljeno krilo

Na območju vojaškega dela ljubljanskega letališča je junija ponovno potekala tradicionalna vaja kriznega odzivanja v primeru letalske nesreče Zlomljeno krilo. Vajo je v sodelovanju z Generalno policijsko upravo in Fraportom Slovenija organizirala Stalna komisija za preiskovanje letalskih nesreč in incidentov vojaških zrakoplovov, ki deluje v okviru Ministrstva za obrambo. V vajo, katere poudarek je bil letos na odkrivanju in identifikaciji nevarnih snovi, je bilo vključenih več kot 70 oseb, ogledalo pa si jo je približno 130 obiskovalcev.

Poleg strokovne javnosti in gostov iz letalsko preiskovalnih organov Srbije, Madžarske, Bosne in Hercegovine ter Nemčije, si je vajo ogledala tudi ministrica za obrambo Andreja Katič.

Dogodki mednarodnega tehničnega komiteja za preprečevanje in gašenje ognja

Predstavniki letalske akademije so se udeležili dveh dogodkov Mednarodnega tehničnega komiteja za preprečevanje in gašenje ognja, in sicer letnega srečanja za predstavnike letaliških gasilskih enot in seminarja, ki ga je komite novembra organiziral v Bruslju.

Intersec

Letalska akademija je svoje storitve s področja letalstva in kriznega upravljanja v januarju ponovno predstavila na vodilnem svetovnem sejmu za varnost, zaščito in zaščito pred požarom, Intersec v Dubaju, ki ga je obiskalo več kot 34 tisoč obiskovalcev z vsega sveta.

Sistem varnosti in zdravja pri delu

Visoka raven varnosti in zdravja pri delu vseh zaposlenih je strateška zaveza družbe Fraport Slovenija. Zagotavljamo varno, zdravo delovno okolje za vse zaposlene in sprejemamo vse potrebne ukrepe za preprečevanje nesreč in škodljivih vplivov svoje dejavnosti na zdravje zaposlenih. Za še višjo kakovost varnosti in zdravja pri delu smo v letu 2018 uvedli sistem varnosti in zdravja pri delu po standardu ISO 45001.

Strateški cilji na področju sistema varnosti in zdravju pri delu

- Naši strateški cilji do leta 2025 so:
- vzdrževanje sistema varnosti in zdravja pri delu (ISO 45001);
 - zmanjševanje števila in resnosti poškodb z rednimi usposabljanji za varno delo, dodatnim osveščanjem zaposlenih in rednimi nadzori procesov dela;
 - izboljševanje delovnega okolja z rednimi meritvami in pregledi delovnega okolja, prilagajanje delovnega okolja zaposlenim v skladu z njihovimi potrebami (zdravstveni vidik idr.);
 - posodabljanje in izboljševanje delovne opreme;

- posodabljanje in izboljševanje osebne varovalne opreme;
- izboljševanje sodelovanja z zunanjimi izvajalci na področju varnosti in zdravja pri delu z obveščanjem ter s sklepanjem pisnih sporazumov in rednimi nadzori;
- promoviranje zdravja pri delu (organizacija športnih dogodkov, internih in zunanjih, razne delavnice, organizacija izletov in drugo).

Poškodbe na delu

V zadnjih letih se število poškodb na letni ravni giblje povprečno okoli deset. Čeprav so to večinoma manjše poškodbe, in sicer poškodbe nog, rok, prstov, bolečine v hrbtu in podobno, stremimo k nenehnim izboljšavam. Poklicne bolezni doslej nismo zabeležili.

Poškodbe izven dela

Podobno kot poškodbe na delu spremljamo tudi poškodbe izven dela. Te se gibljejo med 20 in 30 na letni ravni. Najpogostejša razloga sta padec (razni spotiki, zdrsi) in poškodbe pri športu. V letu 2018 je bilo skupaj 21 poškodb izven dela.

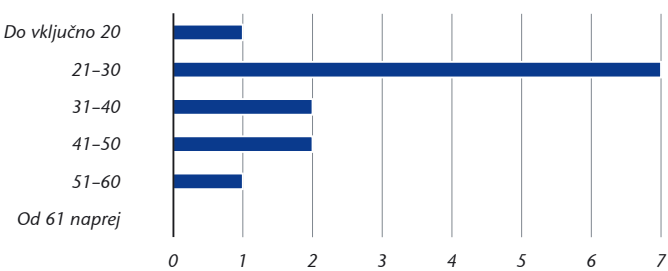
Odsotnost z dela

V letu 2018 smo skupaj zabeležili 7.458,88 dni odsotnosti z dela. 61 odstotkov vseh odsotnosti je bilo zaradi boleznine, drugi najpomembnejši razlog pa je bil materinski in očetovski dopust, in sicer 20 odstotkov.

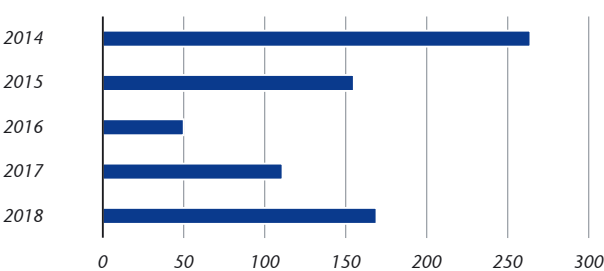
Materinski in očetovski dopust

Na porodniškem dopustu je bilo v letu 2018 osem sodelavk, očetovski dopust neposredno ob rojstvu otroka (v trajanju 190 dni) je imelo 18 sodelavcev. 10 sodelavcev je za svoje starejše otroke izkoristilo še 80 dni plačanega in trije sodelavci 32 dni neplačanega očetovskega dopusta. V letu 2018 so se zaposlenim rodili 10 deklic in 10 dečkov. Družba je vsakega novorojenca obdarila s 150 evri izplačila (skupaj 3.000 evrov).

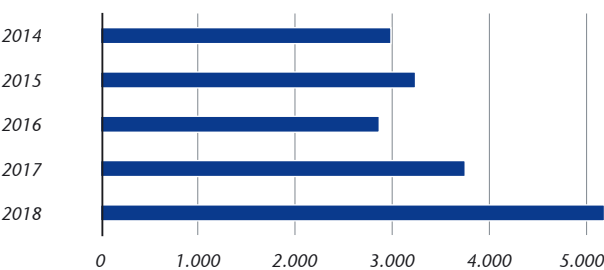
Graf 11: Število poškodb po starostnih skupinah v letu 2018

Graf 12: Poškodbe pri delu v letu 2018 (v dnevih)

Graf 13: Odsotnosti zaradi boleznin in poškodb na delu in izven dela v letih 2014–2018 (v dnevih)

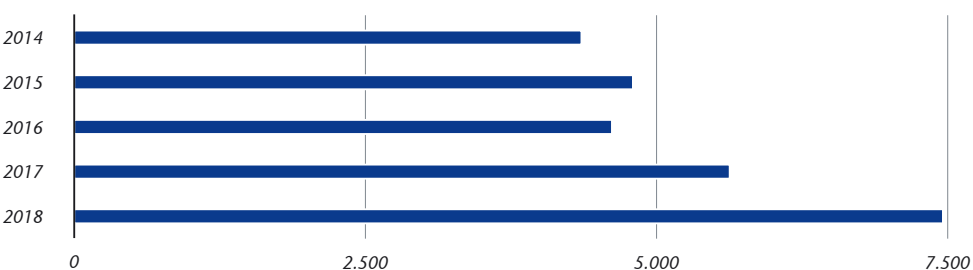

V letu 2018 smo imeli 34 poškodb (13 na delu in 21 izven dela).

Tabela 11: Odsotnost zaposlenih v letih 2014–2018 (v dnevih)

Odsotnost v trajanju manj kot 30 dni	2014	2015	2016	2017	2018
Boleznine	2.102,75	2.419,38	2.433,38	2.812,75	3.381,00
Poškodba na delu	168,00	90,00	36,00	100,25	111,50
Odsotnost v trajanju več kot 30 dni					
Boleznine	360,00	593,00	235,50	659,75	1.214,25
Poškodba na delu	95,50	65,00	14,00	0,00	57,00
Poškodba izven dela	15,00	228,00	197,50	278,25	589,00
Nega, spremstvo, usposabljanje za rehabilitacijo otroka	182,00	246,63	345,13	323,63	357,13
Materinski in očetovski dopust	1.217,38	936,00	1.129,00	1.205,00	1.517,00
Invalidnine	130,50	140,50	130,50	130,00	140,50
Krvodajalstvo	84,00	78,00	82,00	79,00	86,00
Ostalo	0,00	0,00	13,25	0,00	5,50
Skupaj	4.355,13	4.796,51	4.616,26	5.588,63	7.458,88

Graf 14: Odsotnost zaposlenih v letih 2014–2018 (v dnevih)

Promocija zdravja

Velik poudarek dajemo spodbujanju k aktivnemu preživljanju prostega časa. Letno pripravimo načrt in zagotovimo sredstva za športne aktivnosti. V letu 2018 smo se udeležili štirih tekaških in ene kolesarske prireditve. Skupaj smo zaposleni v letu 2018 pretekli kar 951,9 km in prekosesarili 991 km. Junija 2018 smo organizirali delavnico teka v sodelovanju z zunanjim partnerjem, katere se je udeležilo 12 zaposlenih. Ker se vodstvo zaveda velikega pomena dobrih odnosov v družbi, smo v letu 2018 organizirali dva športna dneva in dva izleta. Slednji igrajo pomembno vlogo pri spoznavanju in utrjevanju vezi med zaposlenimi iz različnih služb. Organizirali smo tudi tri cepljenja proti klopnemu meningoencefalitisu, ki se jih je udeležila skoraj tretjina zaposlenih, in cepljenje proti sezonski gripi, ki se ga je udeležilo sedem zaposlenih.

Za udejanjanje visoke ravni varnosti in zdravja pri delu zaposlene ozaveščamo na rednih usposabljanjih in izvajamo dosledni nadzor uporabe osebne varovalne opreme. Zaposlene družba spodbuja in aktivno podpira pri prevzemanju osebne odgovornosti za ohranjanje lastnega zdravja.

Za namen spodbujanja zdravega načina življenja smo ob sredah uvedli sadni dan.

Dodatne aktivnosti v letu 2018

Zdravje in dobro počutje zaposlenih bistveno prispevata k večji produktivnosti in ustvarjalnosti na delovnem mestu in tudi v zasebnem življenju. V ta namen se je podjetje vključilo v inovativen izobraževalno svetovalni program WeltVital – Zdravi in vitalni na delu. V okviru programa se je opravilo določeno število diagnostičnih meritev s svetovanjem. Vsi udeleženci programa so bili obravnavani individualno. Za boljše počutje in aktiven pričetek delovnega dne smo za zaposlene na lokaciji v bližini letališča dvakrat tedensko organizirali jutranjo vadbo, teniškim navdušencem pa omogočili štirikrat tedensko uporabo igrišča v Kranju. Za namen spodbujanja zdravega načina življenja smo ob sredah uvedli sadni dan, ko so zaposlenim na delovnih mestih na voljo različne vrste sadje iz lokalne pridelave.

Prijaznost

S prijaznostjo se dotaknemo naših potnikov, obiskovalcev in drugih partnerjev. S sabo odnesejo prijetne spomine in se radi vračajo.

Trajnostni odnosi s potniki, pogodbenimi izvajalci in obiskovalci

Potniki, pogodbeni izvajalci in obiskovalci so v središču našega upravljanja poslovnih procesov in strateškega razvojnega načrtovanja. Z njimi gradimo dolgoročne odnose. Kot upravljavec letališke infrastrukture in edini ponudnik zemeljskih storitev na ljubljanskem letališču skrbimo za ustrezno obravnavo potnikov, prtljage, letal in tovara. V okviru komercialnih dejavnosti skrbimo za trgovinski in gostinski del ponudbe na letališču ter za storitve prevozov na letališče, oglaševanja in parkirišč. Redno spremljamo potrebe in želje uporabnikov letališča. Prizadevamo si presegati njihova pričakovanja. S tem namenom prilagajamo kapacitete in kakovost letališke infrastrukture ter si prizadevamo za učinkovitost procesov. Sinergija teh procesov je kakovost naših storitev, zadovoljstvo uporabnikov in uspešnost našega poslovanja.

Prevoz na letališče

V letu 2018 je večina potnikov prišla na letališče eno do dve uri pred letom, na letališče pa jih je pripeljal sorodnik ali prijatelj. Drugi najpogostejši način prihoda na letališče je prihod s taksijem ali z lastnim vozilom. Med drugimi vrstami prevoza na letališče so tudi letališki shuttle, javni transport, rent-a-car, ali souporaba električnega vozila oziroma storitve Avant2Go. Večina tistih, ki se na letališče pripelje s svojim vozilom, uporabi parkirno hišo ali zunanje parkirišče letališča. Pri tem so najbolj zadovoljni s kratko razdaljo od parkirišča do stavbe letališča in nasploh z ureditvijo parkirišča ter označitvami parkirnih mest. Sledi zadovoljstvo glede razpoložljivosti prostih parkirnih mest, organizacije parkirnih mest in varnosti parkiranih vozil.

Informiranje potnikov

Skrbimo za dobro počutje potnikov in njihovo ustrezno informiranost, zato smo pozorni na jasno in korektno označevanje. Za osebe z omejeno zmožnostjo gibanja so vzpostavljene informacijske točke in oznake, te jih usmerijo do osebja, ki jim nudi pomoč pri opravljanju vseh formalnosti na letališču in pri vstopu v letalo. Zanje so v parkirni hiši rezervirana tudi brezplačna parkirna mesta, ki so vidno označena ter v neposredni bližini dvigal in izhoda iz parkirne hiše.

V primeru pojava nalezljivih boleznih potnike s pomočjo zaslonov v potniškem terminalu obveščamo o znakih bolezni in preventivnih ukrepih. Pri označevanju ni bilo ugotovljenih nikakršnih neskladnosti.

Nadstandardne storitve za potnike

Ob posebnem dogovoru potnikom ponudimo tudi nadstandardno storitev. Naše visoko usposobljeno osebje je tem potnikom na voljo od prvega do zadnjega stika z letališčem. Zanje je zagotovljena hitra in diskretna oskrba, izognejo se običajnemu prehajanju skozi terminal in čas na letališču preživijo bolj kakovostno in sproščeno.

Prizadevamo si presegati pričakovanja potnikov.

Otroci na letališču

Na našem letališču posvečamo posebno pozornost tudi otrokom in družinam z otroki. Pod določenimi pogoji lahko otrok z letalom potuje brez spremstva starejše osebe. V tem primeru starši ali skrbniki otroka pripeljejo na letališče, druga starejša oseba pa ga pričaka na namembnem letališču lokacije, na katero je namenjen. Osebe našega letališča otroka prevzame od staršev in zanj skrbi vse do vstopa v letalo, kjer ga preda kabinskemu osebju. Starši ali skrbniki morajo na letališču počakati, vse dokler letalo ne poleti, let je namreč lahko odpovedan ali je na vzlet treba dolgo čakati. Za otroke so urejeni otroški kotički v schengenskem in neschengenskem delu potniškega terminala, kjer se lahko med čakanjem na letalo zamotijo z igranjem. Za igranje so jim v ograjenem prostoru na izbiro tudi različna igrala v obliki letal in pestra izbira otroških knjig. Igrala lahko otroci uporabljajo le pod nadzorom odrasle osebe. Družine z manjšimi otroki si lahko za uporabo na letališču izposodijo tudi otroške vozičke, ki jih prevzamejo ob prijavi na let. Tako lahko lastne vozičke oddajo ob prijavi na let in do vkrcanja v letalo uporabljajo letališkega. V ženskih sanitarnih prostorih so tudi previjalnice za dojenčke.

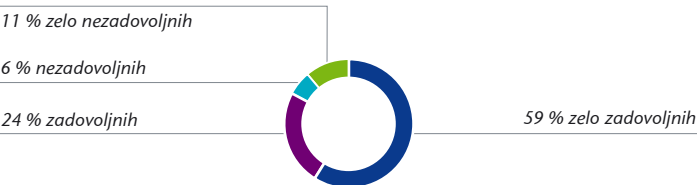
Analiza pritožb in pohval

Mnenje potnikov o kakovosti oskrbe na našem letališču izredno cenimo, zato njihovo zadovoljstvo redno merimo z anketiranjem in sistematičnim spremljanjem pritožb in pohval. V letu 2018 smo obravnavali 81 pritožb in 22 pohval s strani potnikov, obiskovalcev letališča, letalskih prevoznikov in drugih partnerjev. Vse prejete pritožbe in pohvale natančno analiziramo in pripravimo ustrezne ukrepe, kjer je to potrebno oziroma možno. Pohvale so se večinoma nanašale na prijaznost in profesionalnost osebja pri prijavi na let ter izvrstno organizacijo ogledov letališča. V primerjavi z letom 2017 se je število pritožb povečalo za 26 odstotkov, predvsem na račun daljših čakalnih vrst v potniškem terminalu, taksi storitev in hrupa letal.

Zadovoljstvo z varnostno kontrolo – naprava Sophie

Naše poslanstvo je med drugim zagotavljanje visokokakovostnih letaliških storitev, zato smo natančno proučili zadovoljstvo potnikov z varnostno kontrolo. Za metodo merjenja smo izbrali prijazno napravo z imenom Sophie. Vprašani na njej s pritiskom na gumbe, ki označujejo štiri različne ravni zadovoljstva, enostavno in hitro izrazijo svoje mnenje o kakovosti prejete storitve. Izjemna prednost te metode je omogočanje merjenja zadovoljstva neposredno po obravnavani aktivnosti potnika. V obdobju od 1. 1. 2018 do 31. 12. 2018 smo zabeležili 143.764 odgovorov, od katerih je bilo 84.394 (59 %) potnikov zelo zadovoljnih, 33.654 (24 %) zadovoljnih, 9.249 (6 %) nezadovoljnih in 16.467 (11 %) zelo nezadovoljnih.

Graf 15: Zadovoljstvo potnikov z varnostno kontrolo v letu 2018 (v %)

Kupci so posebej zadovoljni s kakovostjo gostinskih storitev.

Skrivni nakup

Skrivni nakup omogoča anonimno raziskavo odnosov s kupci. Z njim preverjamo, kako se osebje obnaša do kupcev, pri čemer podatkov ne pridobivamo od resničnih strank, ampak od navideznih potrošnikov – skrivnih kupcev. V letu 2018 smo izvajali skrivni nakup za področje gostinstva, varnostnega pregleda, duty freeja in prijave na let. Izvedba raziskave je bila narejena z namenom preverjanja kakovosti delovanja naših izvajalcev, ki opravljajo gostinsko dejavnost, storitev varnostnih pregledov in komercialne storitve ter osebja za prijavo na let.

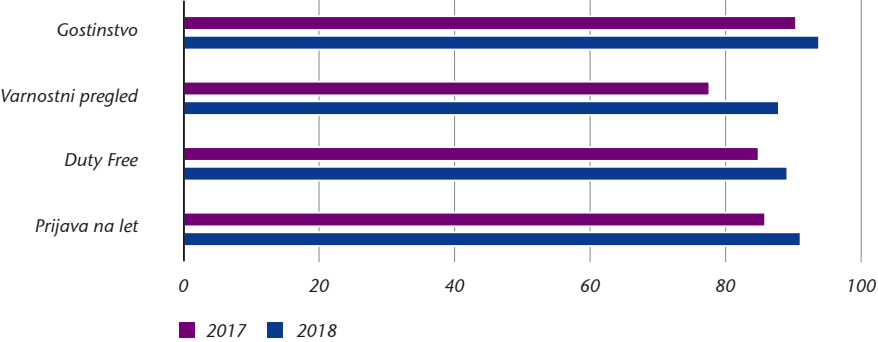
Področja merjenja skrivnega kupca za gostinstvo so naslednja: ponudba hrane in pijače, postopek strežbe, urejenost osebja, dodatna prodaja, komunikacija med zaposlenimi in strankami, prvi vtis in drugi kriteriji po presoji kupca.

V letu 2018 je vseh devet lokacij, ki opravljajo gostinsko dejavnost, na podlagi 20 obiskov skrivnih kupcev skupaj doseglo povprečno oceno 93,8 % (v letu 2017 je bila ocena 90,4 %). Ti rezultati potrjujejo, da izvajalci gostinskih storitev zagotavljajo visoko raven kakovosti svojih storitev. Področja merjenja skrivnega kupca pri varnostnem pregledu so naslednja: urejenost varnostnega mesta, prijaznost, urejenost in ravnanje varnostnega osebja ter drugi kriteriji po presoji kupca. Povprečna ocena na podlagi 20 obiskov je v letu 2018 znašala 87,87 % (v letu 2017 je bila ocena 77,61 %). Področja merjenja skrivnega kupca v duty freeju so naslednja: urejenost prodajnega mesta, predstavitev izdelka, dodatna prodaja, urejenost osebja in drugi kriteriji po presoji kupca. Povprečna ocena na podlagi 20 obiskov je bila 89,12 % (v letu 2017 je bila ocena 84,87 %).

Področja merjenja skrivnega kupca pri prijavi na let so naslednja: urejenost okenca za prijavo na let, postopki prijave na let, urejenost osebja in komunikacija med zaposlenimi. Povprečna ocena na podlagi 20 obiskov je bila v letu 2018 91,07 %. V letu 2017 je znašala 85,84 %. Vsem našim pogodbenim izvajalcem in osebju za prijavo na let smo predstavili rezultate in skupaj določili korektivne ukrepe za nadaljnje izboljšanje ravni zadovoljstva. V letu 2019 bomo pričeli z izvajanjem skrivnih nakupov tudi za taksi in rent-a-car storitve.

Za odličen rezultat odnosa do strank pri storitvi skrivnih nakupov smo od prve in največje specializirane agencije za skrivne nakupe v Sloveniji prejeli posebno priznanje za spodbujanje zaposlenih »zvezda skrivnostnega nakupa«.

Graf 16: Skrivni nakupi v letih 2017 in 2018 (zadovoljstvo v %)

Zanesljivost

Partnerji nam zaupajo občutljive in zahtevne pošiljke. Z zanesljivo kakovostjo jih ne razočaramo.

Trajnostni odnosi z dobavitelji in poslovnimi partnerji

Naši odnosi do številnih poslovnih partnerjev, med katerimi so vzdrževalci, dobavitelji energentov ter osebne varovalne in delovne opreme, transportne organizacije, izvajalci obratovalnih monitoringov in podobnih meritev, izvajalci gradbenih del in drugi, temeljijo na družbeni odgovornosti in trajnostnem poslanstvu. Odnose z dobavitelji gradimo na Etičnem kodeksu za dobavitelje in od vseh svojih dobaviteljev pričakujemo, da se bodo zavezali k ravnanju v skladu z določili tega kodeksa.

Od dobaviteljev in izvajalcev storitev, ki sodelujejo z nami, pričakujemo ravnanje v skladu z vsemi veljavnimi nacionalnimi zakoni in predpisi ter drugimi mednarodno sprejetimi standardi, smernicami in načeli, kot so zakoni in predpisi o preprečevanju korupcije, mednarodna protimonopolna zakonodaja in predpisi ter konkurenčno pravo. Delovno okolje naših poslovnih partnerjev mora biti varno, zaščiteno in higiensko neoporečno, imeti morajo vzpostavljen sistem in izvajati ukrepe za preprečevanje nesreč in zdravju škodljivih vplivov. Človekove pravice morajo zagotavljati vsem svojim zaposlenim. Od naših poslovnih partnerjev pričakujemo spoštovanje okoljevarstvenih mednarodnih standardov in zakonskih določb. Vsi naši novi najemniki in izvajalci se morajo strinjati s posebnim pogodbenim določilom, s katerim se najemnik oziroma izvajalec seznaja s politiko varstva okolja Fraporta Slovenija, ki je podrobneje določena s Pravili za uporabo letališča oziroma s Splošnimi pogoji varstva okolja. Vse elemente svoje trajnostne zaveze sistematično prenašamo tudi na odnose z dobavitelji na vseh ravneh.

Preprečevanje korupcije

Zavzemamo se za skladnost z mednarodnimi in lokalnimi protikorupcijskimi zakoni ter zavračamo vse oblike korupcije in podkupovanja. V sodelovanju s konkurenco preverjamo določanje cen in pogojev ter različne dogovore ali sporazume za omejevanje konkurence. Pri tem smo posebej pozorni na dogovore in sporazume s konkurenco, katerih namen je delitev trga ali razdelitev strank. Nekonkurenčnega ravnanja dobaviteljev ne toleriramo, zato v takšnih primerih z njimi prekinemo poslovni odnos. To preverjamo tudi v sklopu izvajanja ABC ocene dobaviteljev.

Politika trajnostnega naročanja

Pri izbiri dobavitelja smo pozorni tudi na trajnostne kazalnike, zato temelji odnos z dobavitelji med drugim na naši Politiki trajnostnega naročanja. Naročamo pisarniški papir, ki ni beljen s klorom, primarna surovina pri tem pa je les, ki izvira iz trajnostno upravljanih gozdov (FSC, PEFC, SCI idr.).

Nabavljamo tudi papir s podeljenim okoljskim znakom (Ecolabel, Blaue Engel) in pisarniški papir iz 100-odstotno reciklirane primarne surovine. Za čiščenje tako zaposleni kot zunanji izvajalci čiščenja uporabljajo okolju prijazna čistila s priznanimi okoljskimi znaki. Električna energija, ki jo družbi zagotavljajo dobavitelji, se pridobiva iz 100-odstotno obnovljivih virov energije. Ocenjujemo, da približno 90 odstotkov naših dobaviteljev prihaja iz lokalnega okolja oziroma imajo sedež v Republiki Sloveniji.

Logistični center

Letališki logistični center nudi vsem sodelujočim poslovnim partnerjem v oskrbovalni verigi letalskega tovornega prometa kakovostne storitve s področja oskrbe tovora in področja ostalih logističnih storitev. S pridobljenim statusom regulirani agent izpolnjujemo vse varnostne standarde ravnanja z letalskim tovorom in pošto. Letalski transport je najprimernejši za prevoz temperaturno občutljivega tovora, zato je bilo skladišče opremljeno z dodatnimi klimatskimi sistemi, ki omogočajo zagotavljanje potrebnega temperaturnega režima vse leto. Zaradi visoke kakovosti naših storitev smo razvili dobre poslovne odnose s številnimi špediterskimi podjetji iz Slovenije in tujine. Imamo pridobljena vsa carinska dovoljenja za poenostavitve v carinskih postopkih. To nam in našim poslovnim partnerjem omogoča hiter pretok blaga, kar je za letalski transport najpomembneje.

Tabela 12: Vrsta in količina tovora v letih 2014–2018 (v t)

	2014	2015	2016	2017	2018
Letalo	9.820	10.144	10.379	12.327	12.378
Blago	8.774	9.015	9.093	10.961	10.903
Pošta	1.046	1.129	1.286	1.367	1.475
Kamion	8.936	8.427	9.202	11.362	13.128
Ostalo	227	298	221	625	401
Skupaj	18.983	18.869	19.802	24.314	25.907

Posluh do okolja

Na vseh področjih naše dejavnosti se trudimo zniževati svoj okoljski odtis. Z našim prvim električnim osebnim vozilom širimo pot trajnostni mobilnosti.

Trajnostni odnos do okolja

Promet je med tistimi panogami v sodobni družbi, ki je osrednjega pomena za razvoj in kakovost življenja, hkrati pa ima svoj okoljski odtis na več področjih. Letalski promet še posebej kaže trend rasti. Razveseljivo je, da imamo s tehnološkim napredkom in strateškim upravljanjem vse več vzvodov za zniževanje okoljskega odtisa. V družbi Fraport Slovenija vse vplive na okolje upravljamo z veliko odgovornostjo. Krovni dokument varstva okolja je Poslovnik sistemov upravljanja, ki vključuje sistem ravnanja z okoljem (ISO 14001), našo okoljsko politiko in glavne okoljske vidike in njihov vpliv ter okoljske cilje in programe.

Okoljska politika

Okoljska politika, ki izhaja iz integrirane politike sistemov upravljanja, vključuje okoljske zaveze, strateške cilje ter politike in akcijske načrte posameznih področij, ki imajo vpliv na okolje.

Okoljske zaveze

Naše okoljske zaveze so:

- sprejemanje ukrepov za zmanjšanje hrupa zaradi letalskega prometa in hrupa iz ostalih virov;
- zmanjšanje emisij ogljikovega dioksida in emisij drugih toplogrednih plinov;
- spodbujanje učinkovite porabe energije, vode in papirja;
- sprejemanje ukrepov za preprečevanje onesnaževanja;
- uvajanje najboljše prakse, kar zadeva ravnanje z odpadki;
- ohranjanje biotske raznovrstnosti in naravnih vrednot;
- omejevanje onesnaževanja in degradacije tal;
- vključitev smernic glede okolja v postopke, povezane z javnimi naročili;
- spodbujanje odgovornega in ustreznega ravnanja, in sicer z izobraževanjem, informiranjem in ozaveščanjem vseh zaposlenih glede vidikov njihovih delovnih področij, povezanih z okoljem;
- zagotavljanje usposabljanj za vse osebe, ki lahko povzročijo pomembne vplive na okolje;

- seznanjanje z okoljsko politiko vse poslovne partnerje in osebe, ki delujejo za družbo ali v njenem imenu, vključno s pogodbenimi izvajalci, ki opravljajo dela na lokaciji družbe;
- izpolnjevanje pogojev, ki jih glede okolja nalaga zakonodaja in druge zahteve;
- pridobitev ostalih standardov kakovosti s področja okolja;
- zagotavljanje kadrovske in finančne virov za sistem ravnanja z okoljem in s tem povezane ukrepe;
- spodbujanje preglednosti pri komunikaciji in dialogu z zainteresiranimi stranmi.

Strateški okoljski cilji

V skladu z okoljskimi zavezami ter zakonskimi in drugimi zahtevami oblikujemo strateške cilje, ki so del trajnostne strategije družbe. Osrednji strateški cilji na ključnih okoljskih področjih do konca leta 2025 so:

- sistem ravnanja z okoljem: vzdrževanje dokumentiranega sistema ravnanja z okoljem (ISO 14001);
- varstvo pred hrupom: obvladovanje hrupa na ravni, ki omogoča okoljskemu prebivalstvu izboljšano kakovost življenja;
- prehod v nizkoogljično družbo: ogljična nevtrálnost (programska shema ACA);

- ravnanje z odpadki: zmanjšanje deleža mešanih komunalnih odpadkov na 25 odstotkov v skupni količini odpadkov;
- energetska učinkovitost: zmanjšanje in zamenjava okolju škodljivih energentov (kurilno olje, bencinsko in dizelsko gorivo, električna energija iz termoelektrarn) z ekološko sprejemljivejšimi (zemeljski plin, obnovljivi viri energije);
- obnovljivi viri energije: povečanje deleža obnovljivih virov energije (hidroenergija, geotermalna, sončna in vetrna energija, biomasa, bioplin).

Politike in akcijski načrti

Poleg okoljskih zavez in strateških ciljev imamo v družbi vpeljane politike in akcijske načrte po posameznih področjih:

- akcijski načrt Zelene ekipe;
- mobilnostni načrt;
- politika trajnostnega naročanja;
- načrt obvladovanja in zmanjševanja izpustov toplogrednih plinov;
- energetska strategija;
- politika tiskanja;
- akcijski načrt upravljanja prostoživečih živalskih vrst.

Odgovornosti, mehanizmi in orodja za ocenjevanje doseganja okoljskih ciljev

Za izvajanje trajnostnih politik družbe sta odgovorna pooblaščenec za varstvo okolja in vodja energetskega menedžmenta, medtem ko najvišje vodstvo v okviru letnega vodstvenega pregleda za standard ISO 14001 preverja uresničitev omenjenih politik. Mehanizmi in orodja, ki jih uporabljamo pri spremljanju in poročanju o napredku na področju okoljskih ciljev, so:

- uradni monitoringi, ki jih izvajajo pooblaščene institucije, vsi okoljski vidiki, ki so zakonsko določeni (monitoring emisij hrupa v okolje, redne meritve dimnih plinov iz kotlovnice in drugih naprav ter poročila o ravnanju z odpadki in ozonu s škodljivimi snovmi);
- stalno ocenjevanje pomembnih okoljskih vidikov in z njimi povezanih okoljskih izvedbenih ciljev in programov (poraba vode, energentov, pogonskih goriv, nevarnih materialov);
- samoocenjevanje – sistem notranjih presoj in korektivnih ukrepov ter priložnosti za izboljšave;
- rezultati zunanjih presoj (ISO, EGO);
- spremljanje realizacije Načrta obvladovanja in zmanjševanja izpustov toplogrednih plinov (v povezavi s programsko shemo ACA);
- pregled okoljskih ciljev pri vodstvenih pregledih;
- delovanje Zelene ekipe, ki skrbi za promocijo aktivnosti ozelenjevanja pisarniške dejavnosti in spremlja uresničevanje ciljev njenega akcijskega načrta;
- odkrito, transparentno in pošteno poročanje o trajnostnem delovanju družbe:
 - trajnostno poročilo;
 - sporočila in izjave za medije, in sicer na spletni strani in družbenih omrežjih družbe;
 - obveščanje in ozaveščanje zaposlenih na intranetu.

V skladu z okoljskimi zavezami ter zakonskimi in drugimi zahtevami oblikujemo strateške cilje, ki so del trajnostne strategije družbe.

Planiranje sistema ravnanja z okoljem

Planiranje in izvajanje sistema ravnanja z okoljem obsega naslednje elemente:

- spremljanje in obvladovanje zakonskih in drugih zahtev ter izvajanje monitoringov;
- prepoznavanje in ocenjevanje okoljskih vidikov z upoštevanjem modela življenjskega cikla;
- določevanje izvedbenih okoljskih ciljev s programi.

Obveznosti glede skladnosti

Za dejavnosti, ki jih opravljamo v družbi, obstajajo obvezujoče zakonodajne zahteve, ki so neposredno povezane s prepoznanimi okoljskimi vidiki in jih moramo izpolnjevati. V ta namen je vzpostavljen Register zakonskih in drugih zahtev. Register dopolnimo v 30 dneh po spremembah. Monitoringi in poročanja, ki jih določa zakonodaja, so zbrani v Registru zakonskih monitoringov in poročanj, v katerem so opredeljene naloge ali aktivnosti, odgovorna oseba za izvedbo naloge ali aktivnosti, časovni roki, dokumentacija in njena hramba ter način spremljanja izvedbe in status naloge ali aktivnosti. Register se stalno dopolnjuje.

Izvajamo tudi periodično ocenjevanje skladnosti z zakonodajnimi in drugimi zahtevami, in sicer na tri načine. Na področju okoljskih vidikov je sistem zasnovan v obliki tabele Register okoljskih vidikov, kjer je izpolnjevanje zakonodajnih zahtev eden izmed kriterijev za določitev pomembnih vidikov. Dodatni oceni skladnosti se izvajata še v okviru notranjih presoj in vodstvenega pregleda.

Okoljski vidiki in model življenjskega cikla storitev

Izvajamo, vzdržujemo in dokumentiramo postopke za prepoznavanje in ocenjevanje vidikov, ki povzročajo vplive na okolje. V ta namen je vzpostavljen Register okoljskih vidikov, ki opredeljuje vidike, pomembnost vidika in model življenjskega cikla. Register zajema tudi podrobnejši opis kriterijev za ocenitev pomembnosti vidikov. Vključuje tako vidike, ki jih lahko neposredno obvladujemo, vidike, na katere lahko vplivamo posredno, kot tudi vidike, ki so neposredni in hkrati posredni (kumulativni vidiki). Za določitev pomembnosti vidikov upoštevamo naslednje kriterije: zakonodajne zahteve, ekonomiko poslovanja in mnenje javnosti.

Vsak vidik po kriterijih označimo z barvami: rdečo, rumeno in zeleno. Pomembni so vsi tisti vidiki, ki so po enem ali več kriterijih ocenjeni z rdečo barvo. Vidiki, označeni z rumeno ali zeleno barvo, so manj pomembni. Vsi vidiki so kategorizirani na način, da je življenjski cikel storitev upoštevan. Model življenjskega cikla storitve smo glede na naravo in specifiko naših procesov in storitev definirali v štirih fazah:

- snovanje in razvoj storitev;
- zagotavljanje virov za izvedbo storitev;
- dobaviteljska veriga in distribucijska mreža;
- izvedba storitev.

Register dopolnimo in objavimo enkrat letno. V primeru sprememb med letom ga po potrebi dopolnimo. Okoljski vidiki, ki izhajajo iz sodelovanja z najemniki, pogodbenimi izvajalci, dobavitelji in poslovnimi partnerji, so praviloma obvladovani preko pogodb ali pisnih sporazumov oziroma dogovorov.

Okoljski izvedbeni cilji s programi

Osnova za določitev izvedbenih ciljev so lahko:

- okoljska politika;
- pomembnost vidika;
- zakonske in druge zahteve;
- prihranki;
- nujnost izboljšanja;
- finančne in tehnološke zmožnosti.

Za pomembne vidike morajo biti določeni izvedbeni cilji. Za preostale vidike, ki niso uvrščeni med pomembne, se izvedbeni cilji lahko določijo, niso pa obvezni.

Na podlagi izvedbenih ciljev opredeljujemo konkretne programe. Zahtevnejši programi so vodeni preko projektov. Vsi izvedbeni cilji in programi so zbrani v Registru ciljev s programi, ki vključuje poleg izvedbenih ciljev še opis programa ali aktivnosti, aktivnosti komuniciranja, nosilca programa, časovne roke, kazalnike za merjenje, povezanost s stroški (če ti nastajajo), faza izvedbe in status izvedbenega cilja, strateške kazalnike učinkovitosti (če so opredeljeni) ter povezavo z okoljskim vidikom. Register dopolnimo in objavimo enkrat letno. V primeru sprememb med letom ga po potrebi dopolnimo. Doseganje izvedbenih ciljev in izvajanje programov preverjamo enkrat letno v okviru vodstvenega pregleda.

Od devetih okoljskih ciljev smo v letu 2018 dva izvedli, aktivnosti za doseganje ostalih pa so v teku.

Tabela 13: Izvedbeni cilji s programi za obdobje 2018–2025

Št.	Izvedbeni cilj	Opis programa	Status
1.	Formalizacija in izboljšanje odnosov z deležniki glede emisij hrupa letalskega prometa	Ustanovitev letališke partnerske skupine za okolje (KZPS, JACL, letalski prevozniki idr.) Obravnava pritožb glede hrupa	
2.	Zmanjšanje relativnega ogljičnega odtisa (kg CO ₂ na potnika) za najmanj 10 % glede na triletno povprečje 2015–2017	Ukrepi za zmanjševanje porabe goriva in energentov Vzpostavitev trajnostnih oblik mobilnosti	
3.	Zmanjšanje deleža mešanih komunalnih odpadkov na 25 % v skupni količini odpadkov do konca leta 2025	Izgradnja novega zbirnega centra za ravnanje z odpadki	
4.	Celovita prenova oskrbe s toplotno energijo (fazno)	Izgradnja novega energetskega objekta z vgradnjo kogeneracije z zemeljskim plinom in SPTE	
5.	Energetska prenova starih objektov (fazno)	Izvedba prenove / dodatna izolacija na fasadi in zamenjava oken	
6.	Izvedba energetskega pregleda	Priprava in objava razpisa za izvedbo energetskega pregleda Izdelava končnega poročila o energetskem pregledu	
7.	Izdelava energetske strategije	Priprava akcijskega načrta za dolgoročno energetsko strategijo	
8.	Postopna vzpostavitev ciljnega spremljanja porabe energije	Nabava programske opreme ciljnega spremljanja energije	
9.	Izvajanje ukrepov iz akcijskega načrta upravljanja prostoživečih živalskih vrst	Upravljanje živalskih habitatov (zlasti ptic) v okolici letališča	

Varstvo pred hrupom

Hrup je stalni spremljevalec letališča in njegovih dejavnosti, zato ga skrbno upravljamo. Okoljevarstveno dovoljenje za emisije hrupa zaradi obratovanja ljubljanskega letališča imamo do 30. 11. 2020. Ljubljansko letališče na podlagi uredbe, ki ureja ocenjevanje hrupa v okolju, spada med manjša letališča, za katera so zahteve glede obremenitve okolja s hrupom strožje kot na večjih letališčih s prometom nad 50.000 operacij letno. Glavni vir hrupa na območju letališča so letalske operacije na vzletno-pristajalni stezi. Za ostale vire hrupa na letališču obravnavamo potniški in tovorni letalski promet ter hrup manjših šolskih in športnih letal in helikopterjev. Drugih virov hrupa (cestni promet, dela na poljih, drugi izredni dogodki ipd.) pri oceni vpliva na okolje ne upoštevamo.

V letu 2018 smo zagotovili merilne terminale v štirih najbolj izpostavljenih naseljih pod pristajalnimi oziroma vzletnimi ravninami.

- Lokacije opravljanja meritev so bile določene na osnovi predhodnih ročnih meritev hrupa v okolici letališča:
- lokacija 1: merilno mesto Šenčur 1 (antena DWOR – Kontrola zračnega prometa Slovenije);
 - lokacija 2: merilno mesto Lokarje ob stanovanjskem objektu na zasebnem zemljišču;
 - lokacija 3: merilno mesto Kranj, Oprešnikova ulica, pred stanovanjsko hišo na zasebnem zemljišču;
 - lokacija 4: merilno mesto Šenčur 2, Rožna ulica.

Pri ugotavljanju hrupa letalskega prometa sta pomembna parametra število poletov in čas obremenitve posameznega poleta. Število poletov spremljamo preko letališko informacijskega sistema in merilnega sistema, ki dopolnjuje izmerjene parametre s podatki radarskega sistema. Čas trajanja posamezne obremenitve dobimo s sistemom merjenja hrupnih dogodkov. Pri vsakem preletu letala se zabeleži čas trajanja tega dogodka in se pozneje upošteva pri preračunavanju hrupnih obremenitev. V letu 2018 je bilo po evidenci letališko informacijskega sistema izvedenih 35.512 operacij, od tega je bilo identificiranih približno 98 odstotkov vseh letov. Preostali podatki so bili maskirani z drugim hrupom ali pa jih ni bilo mogoče nedvoumno identificirati kot letalski promet.

Tabela 14: Spremembe v številu operacij in izmerjenih ravneh hrupa v letu 2018 glede na leto 2017 (za lokaciji 1 in 2)

Mesec	Delež operacij	L _{dan} [dB(A)]		L _{večer} [dB(A)]		L _{noč} [dB(A)]		L _{DVN} [dB(A)]	
	[v %]	Lokacija 1	Lokacija 2	Lokacija 1	Lokacija 2	Lokacija 1	Lokacija 2	Lokacija 1	Lokacija 2
Januar	11	1	-1	2	0	-4	-2	0	-1
Februar	3	1	-4	2	-3	-3	-3	0	-3
Marec	-7	2	-1	1	-2	1	0	2	-1
April	18	2	-2	4	-3	2	-6	3	-4
Maj	2	1	-2	4	-2	-1	0	2	-2
Junij	0	1	-3	3	-3	1	-2	1	-3
Julij	9	1	-3	3	-2	0	-4	1	-3
Avgust	1	0	-5	1	-4	-5	-2	-1	-3
September	9	0	-3	1	-2	-4	-1	0	-2
Oktober	-1	0	-3	0	-1	-1	-2	0	-2
November	-6	-1	-2	1	-1	-7	-5	-1	-3
December	0	0	-2	-1	0	-7	-5	-1	-2

Graf 17: Delež vzletov glede na smeri v letu 2018*

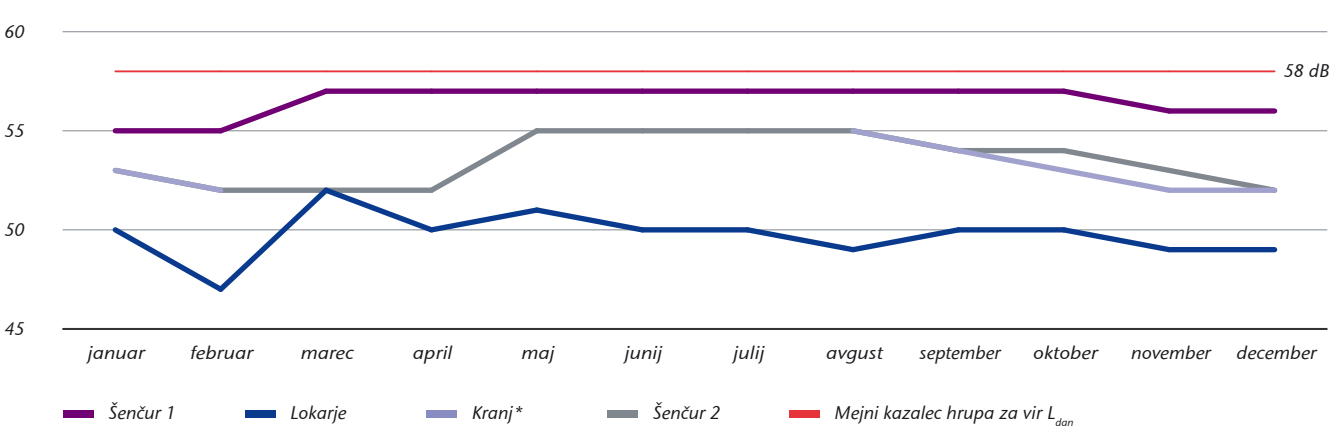
* V letu 2018 ni bilo upoštevanih 2,3 % operacij (vzletov in pristankov).

Graf 18: Delež pristankov glede na smeri v letu 2018*

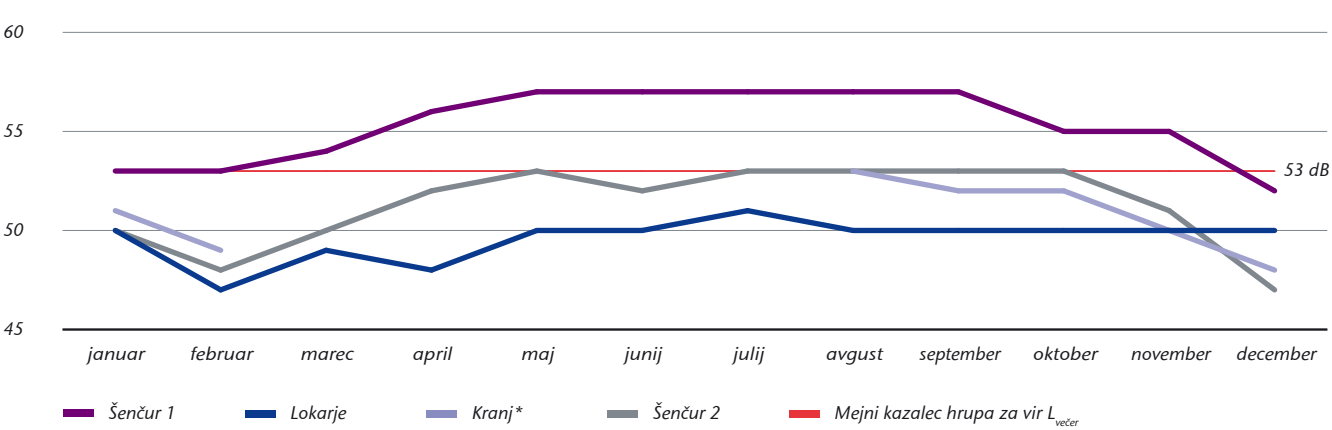

Hrup letalskega prometa na merilnih mestih v okolici letališča za leto 2018

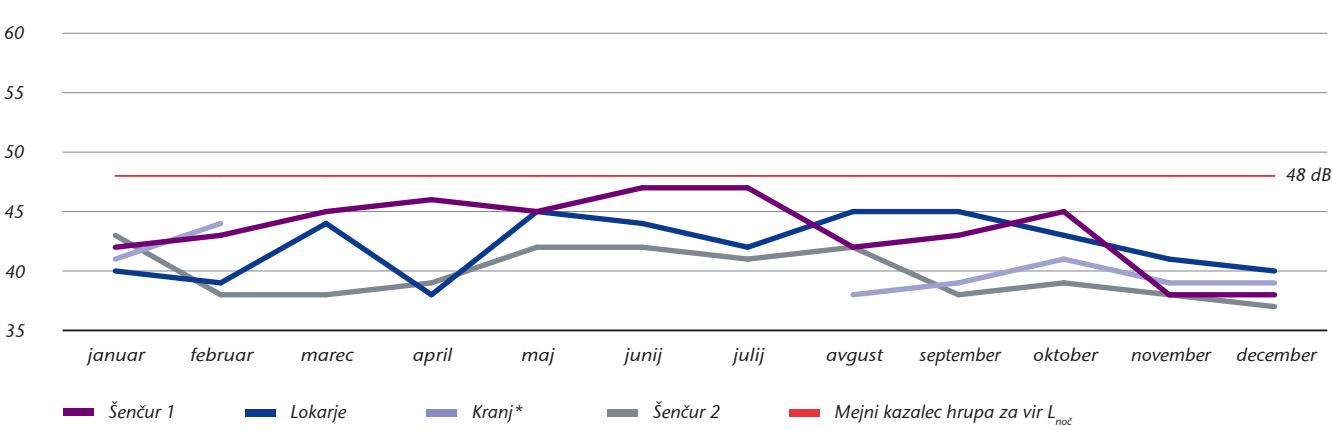
Graf 19: Gibanje povprečnih vrednosti celodnevni kazalcev hrupa / Kazalec hrupa L_{dan} za leto 2018

Graf 20: Gibanje povprečnih vrednosti večernih kazalcev hrupa / Kazalec hrupa za L_{večer} za leto 2018

Graf 21: Gibanje povprečnih vrednosti nočnih kazalcev hrupa / Kazalec hrupa za L_{noč} za leto 2018

* Na merilnem mestu Kranj podatki za obdobje marec–julij niso bili analizirani zaradi tehničnih težav z merilno opremo.

Karte hrupa

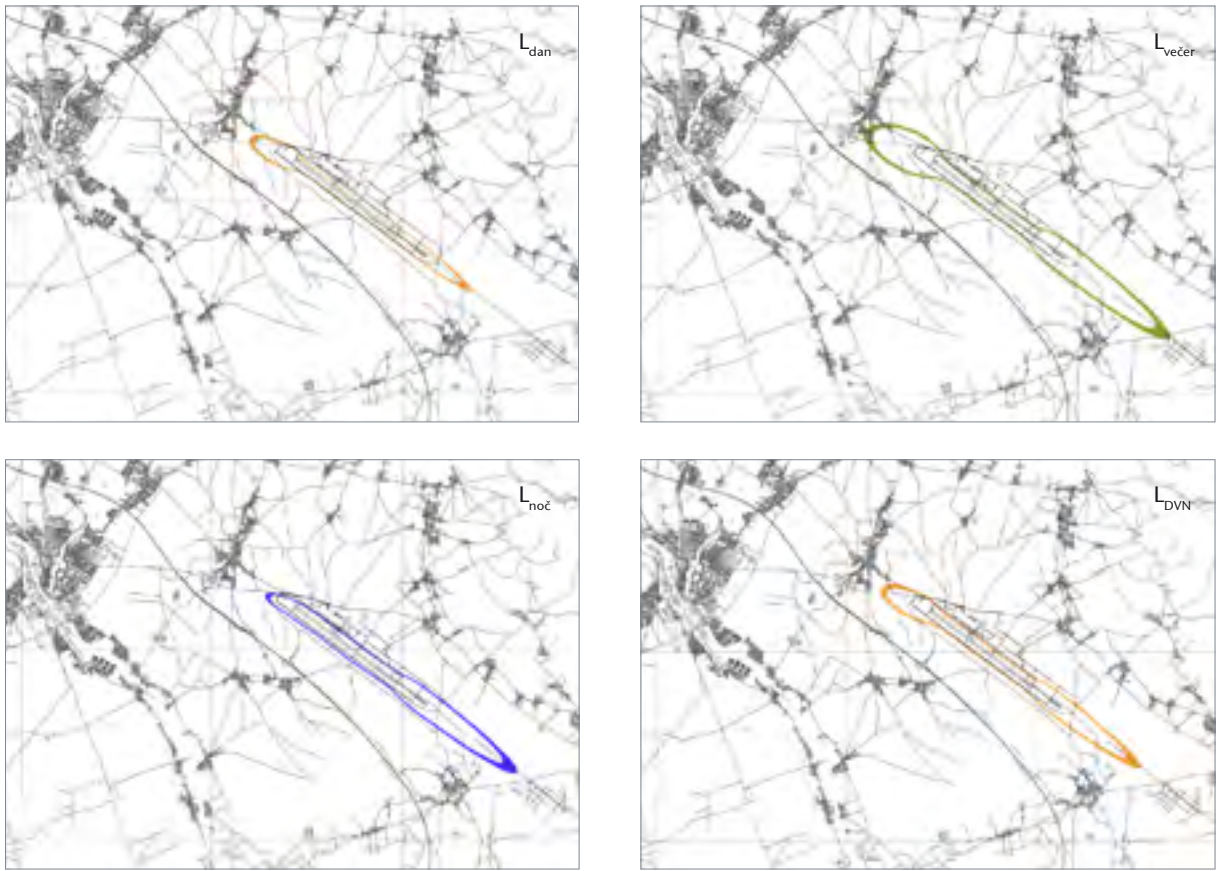
Karte hrupa izdelamo za letno povprečje. Prikazujejo obremenitve v pasovih po 5 dB ali s posameznimi izofonami, ki prikazujejo potek mejnih ravni hrupa glede na kazalnike, predpisane z zakonodajo. Osnova za izdelavo modela širjenja hrupa v okolje so podatki o letnem številu letalskih operacij in o njihovi razporeditvi glede na smer in tip operacije (vzlet/pristanek). Čeprav opravljamo skupno oceno hrupa za letno obdobje, nam takšne meritve povedo veliko o ravneh hrupa in razporeditvi hrupa v letu obremenitev s hrupom za posamezni mesec.

Meritve hrupa letalskega prometa in model širjenja hrupa (karta hrupa) za leto 2018 nam kažejo podobne obremenitve s hrupom zaradi letalskega prometa kot v letu 2017. V letu 2018 smo zabeležili tri odstotke več operacij kot leto poprej. Povečanje števila operacij predstavlja za 0,1 dB(A) višje ravni hrupa.

Povprečne letne obremenitve okolja s hrupom v letu 2018 niso presegle predpisanih kazalnikov hrupa v naravnem in življenjskem okolju, razen na merilnem mestu Šenčur 1, kjer je mejna vrednost presežena v večernem času.

Povprečne letne obremenitve okolja s hrupom v letu 2018 niso presegle predpisanih kazalnikov hrupa v naravnem in življenjskem okolju, razen na merilnem mestu Šenčur 1, kjer je mejna vrednost presežena v večernem času.

Slika 9: Hrup letalskega prometa na merilnih mestih v okolici letališča za leto 2018

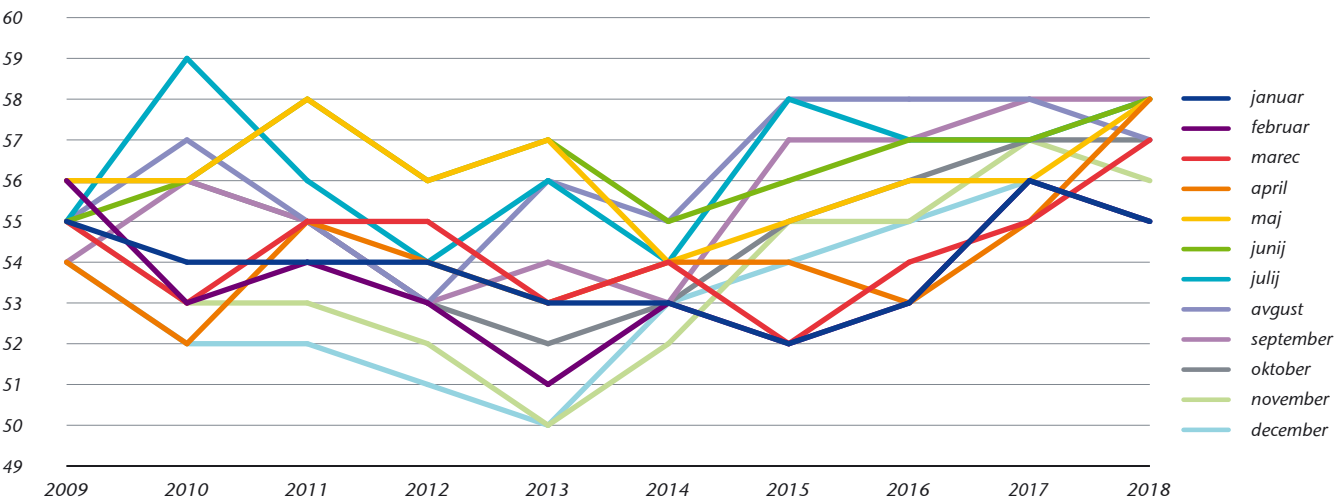

Barva razredov hrupa (izofona) in raven hrupa [dB(A)]

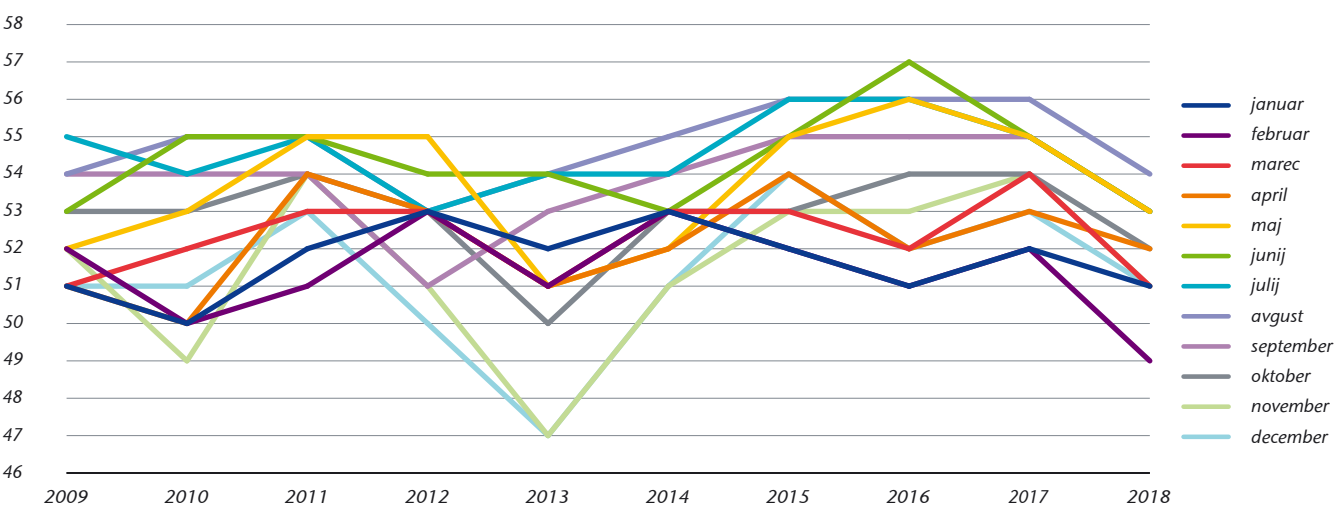
≤ 58 (L_{dan}) ≤ 53 (L_{večer}) ≤ 48 (L_{noč}) ≤ 58 (L_{DVN})

Trend hrupa letalskega prometa v obdobju 2009–2018

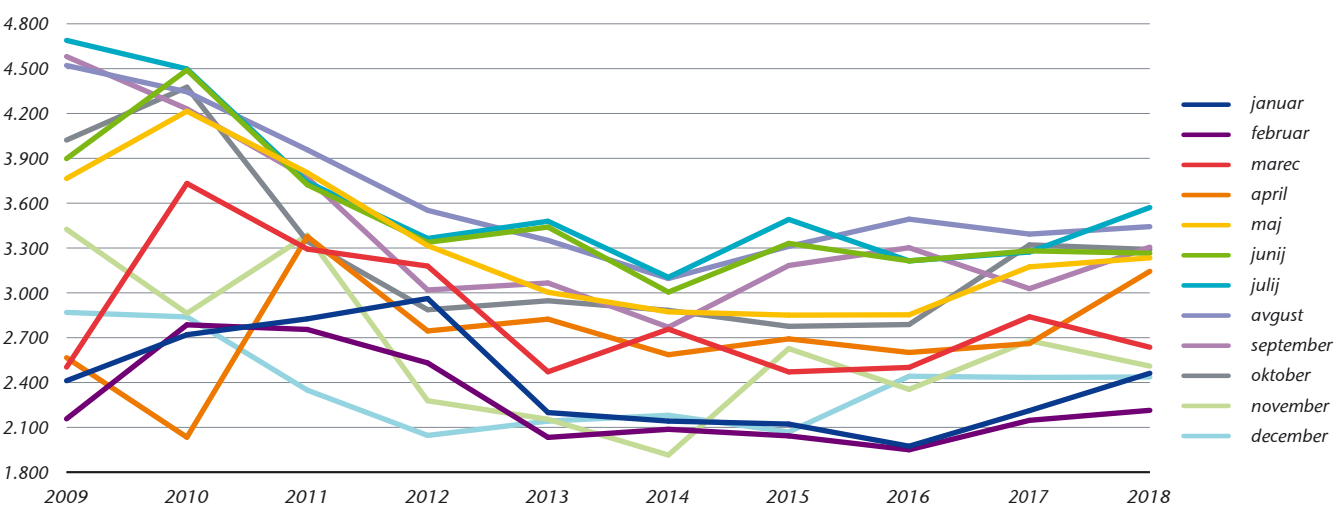
Graf 22: Trend kazalca hrupa L_{DVN} za Lokacijo 1 za 10-letno obdobje (2009–2018)

Graf 23: Trend kazalca hrupa L_{DVN} za Lokacijo 2 za 10-letno obdobje (2009–2018)

Graf 24: Trend skupnega prometa (število operacij) za 10-letno obdobje (2009–2018)

Z okolju prijaznejšimi napravami in energenti zmanjšujemo količino emisij v zrak.

Obvladovanje izpustov toplogrednih plinov

Za območje letališča ni natančnih podatkov o stanju kakovosti zraka, saj je najbližja merilna postaja v Kranju oddaljena sedem kilometrov. Na kakovost zraka vplivajo emisije cestnega in letalskega prometa, dejavnosti na letališču, ogrevanje objektov na območju letališča in širše. Kakovost zraka na območju je odvisna predvsem od dotoka onesnaženih mas iz smeri Ljubljane in Kranja ter vremenskih razmer. Na območju letališča je v uporabi oprema za hlajenje in klimatizacijo, ki vsebuje ozonu škodljive snovi. S postopnim nadomeščanjem starih hladilnih naprav z novimi, ki imajo okolju prijazne freone, zmanjšujemo izpust škodljivih emisij v zrak.

Raba energije

Med pomembnimi okoljskimi zavezami družbe so učinkovita raba energije, raba obnovljivih virov energije oziroma raba okolju prijaznejših energentov, zmanjšanje emisij ogljikovega dioksida in emisij drugih toplogrednih plinov. Definirali smo ključne kazalnike energetske učinkovitosti. Kontinuirano merimo rabo goriv in energije. S centralnim nadzornim sistemom zagotavljamo optimalno ogrevanje in s tem posredno zmanjšujemo količino toplogrednih plinov.

Leta 2018 smo porabili 7.737.688 kWh električne energije (100-% proizvedena iz obnovljivih virov energije, tj. energije iz hidroelektrarn), 326.948 m³ zemeljskega plina (ZP), 14.412 litrov utekočinjenega naftnega plina (UNP), 194.585 litrov dizla in plinskega olja (PO), 17.177 litrov bencina in 1.998 litrov kerozina. Uporabo kurilnega olja smo v celoti opustili in je v funkciji rezervnega energenta (v primeru zaustavitve dobave ZP).

Pri svoji dejavnosti uporabljamo električno energijo iz javnega omrežja. Pristojni upravljavec distribucijskega električnega omrežja je na letališču v postopku izgradnje nove visokonapetostne postaje (110 kV/20 kV), ki bo zgrajena v dveh fazah. V prvi fazi bo opremljen 20-kV del postaje, ki bo priključen na dva obstoječa 20-kV kablovoda (RP Labore, RP Primskovo) z zmogljivostjo 10 MW, kar je trenutno dovolj za potrebe celotnega letališkega kompleksa. Ker je v pripravi veliko razvojnih projektov, se lahko potreba po električni moči hitro poveča. Upravljavec zato v drugi fazi izgradnje do konca leta 2021 načrtuje namestitev opreme 110 kV/20 kV in njeno priključitev na 110-kV distribucijsko omrežje. S tem se bo zmogljivost distribucijskega omrežja povečala na 2 x 20 MW.

Družba Fraport Slovenija bo širila svoje interno 20-kV omrežje in transformatorske postaje v skladu z gradnjo objektov, ki so namenjeni letališkim dejavnostim.

V prihodnosti načrtujemo naslednje investicije na energetski infrastrukturi:

- izgradnja novega centralnega energetskega objekta modulne zasnove zaradi možnosti nadaljnjih širitev (npr. plinska kotlovnica s kogeneracijskim postrojenjem);
- vlaganja v t. i. pametne merilnike in ustrezno programsko opremo (energetski menedžment);
- razširitev daljinskega omrežja tako toplovoda kot hladnovoda;
- priključitev starih in novih objektov na daljinsko omrežje;
- postopna ukinitve lokalnih potratnih hladilnih sistemov;
- v fazi priključevanja novih objektov povečevati moč centralnega energetskega objekta z nameščanjem npr. toplotnih črpalk s podtalnico kot virom;
- predstavitev hladilno energetske postaje 2 na mesto centralnega energetskega objekta;
- širitev plinovodnega omrežja;
- zaradi zanesljivosti dobave energenta zagotoviti ustrezen redundančni energent.

Mobilnostni načrt

Z mobilnostnim načrtom želimo zaposlene, poslovne partnerje ter potnike in obiskovalce letališča spodbuditi k spremembi potovalnih navad, zmanjševanju potovalnih potreb, odgovorni in racionalni uporabi avtomobila ter izbiri trajnostnih prevoznih sredstev. Pri načrtu izhajamo iz dejstva, da je sedež družbe precej odmaknjen od mestnih središč (Ljubljana, Kranj) in najbližjih vasi. Letališče je z bližnjimi kraji sicer povezano s sredstvi javnega prevoza, a jih zaposleni zaradi izmenske narave dela ne morejo uporabljati.

Zaposleni za prevoz na delo večinoma uporabljajo avtomobile, saj je prometna infrastruktura precej neprijazna za druge načine trajnostnega dostopa – hojo in kolesarjenje. Trajnostne oblike prevoza na delo uporablja le 8,5 % zaposlenih (spletna anketa zaposlenih, junij 2016).

Ključni (merljivi) cilji mobilnostnega načrta do konca leta 2020 so:

- zmanjšati ogljični odtis službenih potovanj z avtomobili za 10 % (povprečje 2017–2019);
- opraviti 20 % avtomobilskih službenih poti z električnimi vozili v letu 2019;
- opraviti 30 % avtomobilskih službenih poti z električnimi vozili v letu 2020;
- spodbuditi 2–5 % potnikov k souporabi električnih vozil.

Vse ključne cilje izvajamo operativno preko akcijskega načrta, v katerem so opredeljeni ukrepi, razvrščeni v naslednje skupine:

- promocija in informiranje o mobilnostnem načrtu;
- zmanjševanje potreb po potovanjih;
- spodbujanje trajnostnih oblik prevoza;
- investicije v infrastrukturo in prevozna sredstva.

Zlasti v zadnjih dveh letih se ogljični odtis službenih potovanj v segmentu lastna vozila zaposlenih in segmentu letalo zmerno povečuje. Večje količine emisij CO₂ so posledica povečanja števila zaposlenih (v obdobju 31. 12. 2016–31. 12. 2018 se je v družbi povečalo število zaposlenih za 21 odstotkov) in posledično večjega števila opravljenih službenih poti tako z lastnim vozilom (po Sloveniji) kot z letalom (v tujino). Med letalskimi potovanji prevladujejo službene poti zaradi sestankov ali izobraževanj v mesta in države, kjer imajo matična družba ali njene hčerinske družbe svoj sedež (Frankfurt, Varna, St. Petersburg, Brazilija, Peru, Kitajska, Grčija).

Spodbujamo trajnostne oblike prevoza.

Izpusti so se zmanjšali za 14,5 % na posameznega potnika oziroma za 17,2 % na 100 kg tovora v primerjavi z obdobjem 2015–2017.

Programska shema ACA

V programu certificiranja za zmanjševanje toplogrednih vplivov, ki poteka pod okriljem združenja evropskih letališč (ACI Europe), smo julija 2018 obnovili certifikat Airport Carbon Accreditation na drugi stopnji. V primerjavi s povprečjem preteklih treh let (2015–2017) smo absolutno količino izpustov CO₂ povečali za 2,2 % (posledica poročanja o novih emisijah – glikola, ki se uporablja pri razleditvi letal). Upoštevajoč podatke o številu potnikov in teži tovora za leto 2018, so se izpusti v primerjavi z obdobjem 2015–2017 zmanjšali za 14,5 % na posameznega potnika oziroma za 17,2 % na 100 kg tovora.

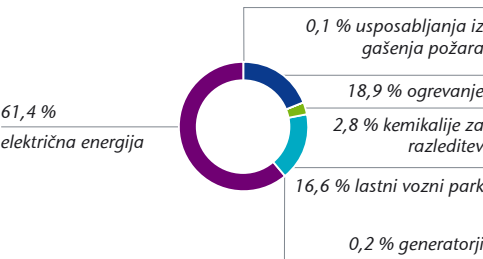
Tabela 15: Izračun ogljičnega odtisa 1. in 2. obsega za leto 2018

Obseg / Vir emisije	t CO ₂	%
1. OBSEG	1.314,000	38,6
Ogrevanje	641,200	18,9
UNP	23,400	0,7
ZP	617,800	18,2
Generatorji (PO)	7,100	0,2
Usposabljanja iz gašenja požara	3,200	0,1
UNP	2,660	
Direktne CO ₂ emisije (gasilni aparati)	0,540	
Kemikalije za razleditev (glikol)	96,400	2,8
Lastni vozni park (vključene tudi službene poti)	566,100	16,6
Dizel	520,400	15,3
Bencin	40,600	1,2
Kerozin	5,100	0,1
2. OBSEG	2.089,000	61,4
Električna energija	2.089,000	61,4
1. OBSEG + 2. OBSEG	3.403,000	100,0

Graf 25: Delež 1. in 2. obsega emisij v izračunu ogljičnega odtisa za leto 2018

Graf 26: Ogljični odtis posameznih virov emisij (1. in 2. obseg) za leto 2018

Graf 27: Ogljični odtis porabe energentov, goriv in kemikalij za leto 2018

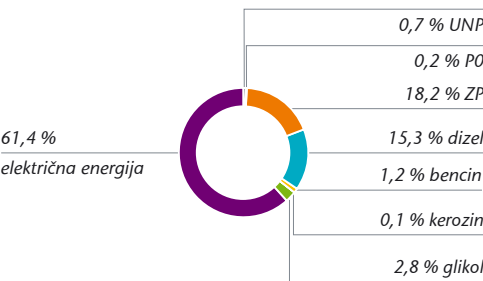
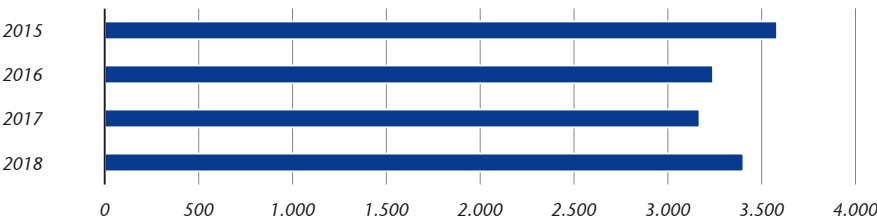

Tabela 16: Ogljični odtis (1. in 2. obseg) v letih 2015–2018

Kategorija podatka	Leto -3 (2015)	Leto -2 (2016)	Leto -1 (2017)	Izhodiščno leto - povprečje (2015–2017)	Leto 0 (2018)	Ogljični odtis v letu 0 glede na izhodiščno leto (%)
Absolutni ogljični odtis (t CO ₂ / t CO ₂ e*)	3.581,877	3.240,865	3.168,543	3.330,428	3.403,000	2,2
Število potnikov	1.464.579	1.411.476	1.688.558	1.521.538	1.818.229	-
Teža tovora (v tonah / 100 kg tovora)	188.520	198.020	243.140	209.893	259.070	-
Relativni ogljični odtis (kg CO ₂ / kg CO ₂ e* / potnika)	2,45	2,30	1,88	2,19	1,87	-14,5
Relativni ogljični odtis (kg CO ₂ / kg CO ₂ e* / 100 kg tovora)	1,90	1,64	1,30	1,59	1,31	-17,2
Emisijski faktor za elektriko (za posamezno leto)	0,378	0,370	0,377	0,375**	-	-

* Od leta 2018 poročamo o CO₂e.
** Upoštevana povprečna vrednost faktorjev triletnega obdobja pred letom, za katerega se izračuna ogljični odtis.

Graf 28: Absolutni ogljični odtis (1. in 2. obseg) v letih 2015–2018 (v t CO₂)

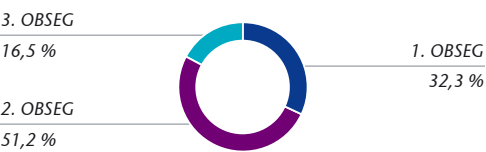

Analiza ogljičnega odtisa 3. obsega (službene poti in prevozi na delo)

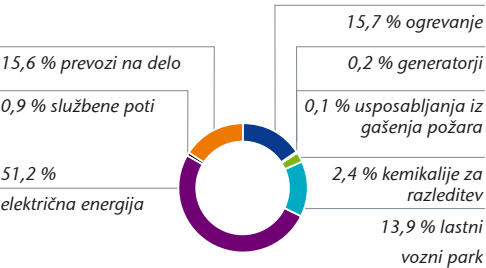
Tabela 17: Izračun ogljičnega odtisa 1., 2. in 3. obsega za leto 2018

Obseg / Vir emisije	t CO ₂	%
1. OBSEG	1.314,000	32,3
Ogrevanje	641,200	15,7
UNP	23,400	0,6
ZP	617,800	15,1
Generatorji (PO)	7,100	0,2
Usposabljanja iz gašenja požara	3,200	0,1
UNP	2,660	
Direktne CO ₂ emisije (gasilni aparati)	0,540	
Kemikalije za razleditev (glikol)	96,400	2,4
Lastni vozni park (vključene tudi službene poti)	566,100	13,9
Dizel	520,400	12,8
Bencin	40,600	1,0
Kerozin	5,100	0,1
2. OBSEG	2.089,000	51,2
Električna energija	2.089,000	51,2
3. OBSEG	674,462	16,5
Službene poti	36,734	0,9
Službene poti (lastna vozila zaposlenih)	4,785	0,1
Službene poti z letalom ali javnimi prevoznimi sredstvi	31,949	0,8
Prevozi na delo	637,728	15,6
Mobilni viri - skupaj:		
Lastni vozni park + službene poti + prevozi na delo	1.240,562	30,4
1. OBSEG + 2. OBSEG	3.403,000	83,5
1. OBSEG + 2. OBSEG + 3. OBSEG	4.077,462	100,0

Graf 29: Delež 1., 2. in 3. obsega emisij v izračunu ogljičnega odtisa za leto 2018

Graf 30: Ogljični odtis posameznih virov emisij (1., 2. in 3. obseg) za leto 2018

Podrobna analiza emisij iz mobilnih virov (1. in 3. obseg)

Graf 31: Delež 1. in 3. obsega emisij v izračunu ogljičnega odtisa za leto 2018

Graf 32: Delež posameznih virov emisij (1. in 3. obseg) za leto 2018

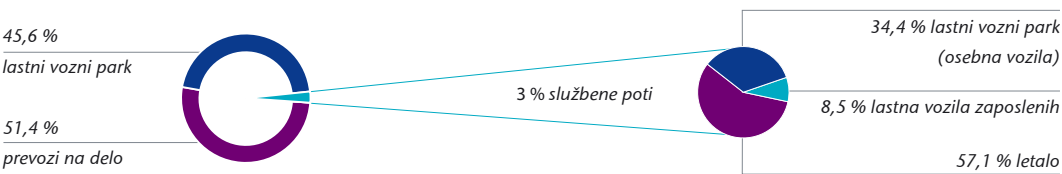
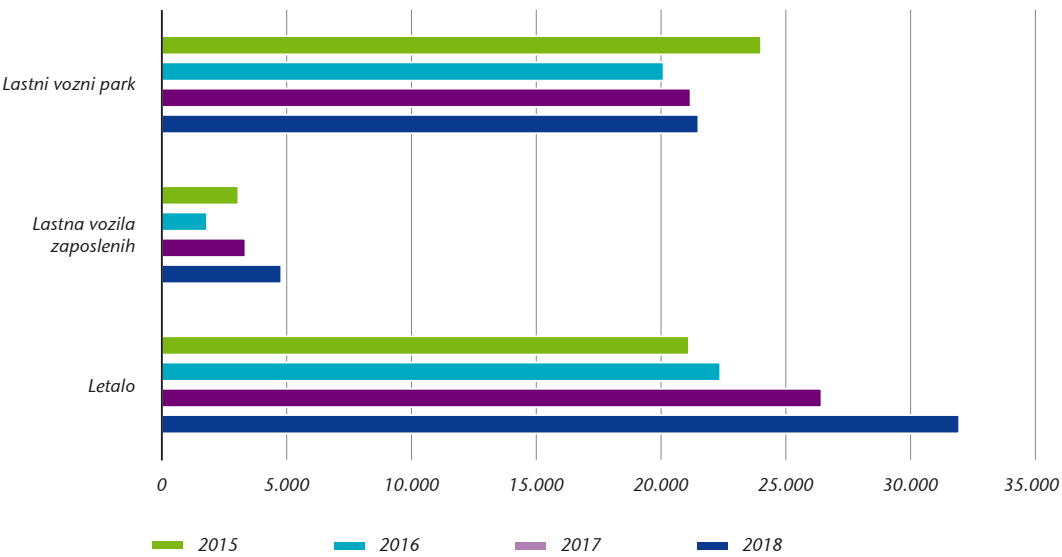

Tabela 18: Ogljični odtis službenih poti v letih 2015–2018 in primerjava leta 2018 z obdobjem 2015–2017

Vir emisije (v t CO ₂)	2015	2016	2017	2018	Primerjava leta 2018 z obdobjem 2015–2017 (v %)
Lastni vozni park	24,011	20,104	21,185	21,499	–1,2 %
Lastna vozila zaposlenih	3,065	1,808	3,349	4,785	74,6 %
Letalo	21,121	22,375	26,432	31,949	37,1 %
Skupaj	48,197	44,287	50,966	58,233	21,8 %

Graf 33: Ogljični odtis službenih poti v letih 2015–2018 (v t CO₂)

Oskrba s pitno vodo

Oskrba s pitno vodo v kompleksu letališča poteka preko dveh glavnih virov iz smeri Krvavca in Kranja. Znotraj letališkega kompleksa so primarni dovodi povezani v interni sekundarni vodovodni sistem. Z več viri je zagotovljena tudi redundanca. Za zagotavljanje požarne vode oziroma napajanje hidrantov je zgrajen požarni bazen s kapaciteto 300 m². Razvod vodovodnega omrežja poteka v koridorjih cest s stranskimi odcepi do posameznih objektov oziroma zazidalnih karejev. V prihodnje bo zagotovljen še tretji vodni vir iz smeri Adergasa.

Celotni kompleks letališča je priključen na centralno čistilno napravo Domžale-Kamnik, za kar smo si dolgo prizadevali.

Odvajanje odpadnih voda

V družbi odgovorno ravnamo z vsemi kategorijami odpadne vode. Na območju letališča nastajajo naslednje kategorije odpadne vode:

- komunalne odpadne vode, katerih delež se ocenjuje na več kot 90 % celotne količine odpadnih voda, ki nastajajo v različnih objektih letališča;
- industrijske odpadne vode, ki nastajajo na različnih lokacijah;
- meteorne odpadne vode z utrjenih površin.

1. junija 2018 se je celotni kompleks letališča priključil na centralno čistilno napravo Domžale-Kamnik, za kar smo si dolgo prizadevali. Obstoječa čistilna naprava je bila odstranjena. Vse komunalne in industrijske odpadne vode iz kompleksa letališča se združujejo v skupni kanalizacijski kolektor, ki je povezan do priključka Spodnji Brnik. Od tam se odpadne vode stekajo v javno kanalizacijsko omrežje, ki se zaključuje v centralni čistilni napravi v Domžalah.

Odvajanje meteorne vode s čistih površin (strehe objektov) poteka preko ponikanja v obstoječi teren. Odvajanje meteorne vode z onesnaženih površin poteka preko internega kanalizacijskega sistema, na katerem so vgrajeni ustrezni lovilci olj in maščob, in s ponikanjem v obstoječi teren. Na širšem območju letališča ni vodotokov. Potok Reka teče zahodno od lokacije letališča skozi naselji Spodnji Brnik in Lahovče in je oddaljen več kot dva kilometra. Reka Sava teče južno od letališča in je oddaljena več kot štiri kilometre. Ker v bližini ni vodotokov in sestava tal omogoča dobro ponikanje, se padavinska voda iz objektov letališča odvaja posredno v vode preko ponikovalnic. Območje ponikanja se ne nahaja na vodovarstvenem območju ali prispevnem območju kopalnih voda. Širše območje letališča prav tako ne leži v območju Natura 2000. V prihodnje je predvidena razširitev fekalnega kolektorja, na katerega bo mogoče priključiti vse novonastale objekte na območju letališča.

Zaključek delovanja letališke čistilne naprave

Delovanje obstoječe čistilne naprave smo zaustavili 1. junija 2018. Zgodovina čistilne naprave sega že v leto 1975, ko so se pričele aktivnosti za izgradnjo mehansko – biološke čistilne naprave za 1.200 ekvivalentnih stopenj (PE). Prvotna čistilna naprava je imela dve stopnji: mehansko stopnjo v obliki Emšer usedalnika z gniliščem in biološko stopnjo s precejalnikom. Očiščena voda je preko ponikalnic ponikala v okoliški teren. Zaradi zelo neugodnega terena za ponikanje voda (sloji gline in zaglinjenega proda) se je sistem ponikalnic v obdobju obratovanja čistilne naprave stalno širil.

Po izgradnji čistilne naprave in pričetku njenega obratovanja v začetku leta 1979 so se izvajale manjše posodobitve. Večja razširitev in posodobitev čistilne naprave je bila izvedena v letu 1998. Poseg v povečanje kapacitete na 2.000 PE je bil potreben zaradi širitve letališkega kompleksa, delovanje pa je bilo potrebno prilagoditi novim predpisom. Zgrajen je bil separator s sprejemnim bazenom, dvema obstoječima precejalnikom je bil dodan še tretji, povečana je bila kapaciteta naknadnih usedalnikov, zgrajeno je bilo črpališče povratne vode. V letu 2002 so bile izvedene še dodatne izboljšave in sicer aeracija sprejemnega bazena, posnemanje plavajočega blata v usedalnik in sprememba režima obratovanja črpalk. Zadnja izboljšava, ki je še dodatno pripomogla, da so že tako odlični rezultati čiščenja, bili še boljši (preko 99-% učinek), pa je bila dogradnja rastlinskega čistilnega polja.

Ob zaključku skoraj 40-letnega obratovanja čistilne naprave so bile predvsem strojne naprave (separator, stopničaste grablje, črpalke) iztrošene do maksimalne možne mere. Naša ocena je, da je čistilna naprava glede na veliko obremenitev obratovala odlično.

Ravnanje z odpadki

V okviru naših dejavnosti nastajajo raznovrstni odpadki. V skladu z evropsko hierarhijo ravnanja z odpadki prednostno skrbimo za zmanjševanje nastajanja odpadkov (prizadevanje Zelene ekipe in drugih ukrepov), sledita ponovna uporaba materialov in reciklaža, šele nato druge oblike ravnanja z odpadki. S sistemom ravnanja z odpadki zasledujemo naslednje cilje:

- preprečiti oziroma zmanjšati nastanek odpadka;
- zmanjšati količino mešanih komunalnih odpadkov;
- povečati količino zbranih odpadkov, ki se predelajo;
- preprečiti mešanje nevarnih odpadkov z nenevarnimi;
- ohraniti naše okolje čisto tudi za prihodnje rodove.

Glede na vir nastanka odpadkov lahko družbo razdelimo v tri sklope, in sicer:

- upravni del,
- vzdrževalno-operativni del,
- letalski del.

Ko nastanejo posamezne vrste odpadkov, z njimi ravnamo v skladu s konceptom krožnega gospodarstva, kar pomeni, da jih obravnavamo kot surovine, zato vse odpadke zbiramo in ustrezno ločujemo na območjih posameznih sklopov dejavnosti. Za zagotavljanje ločevanja odpadkov po osnovnih frakcijah imamo zbirni center za odpadke in druga manjša ekološka zbirna mesta (za nekatere druge vrste odpadkov, kot so kartuše, odpadna olja, absorbenti, oljni filtri, letalski odpadki idr). Ustrezno ločene odpadke po frakcijah predajamo izvajalcu lokalne javne službe in prevzemnikom odpadkov, ki imajo potrebna dovoljenja ali potrdila o vpisu v ustrezne evidence Agencije RS za okolje. Določena količina letalskih odpadkov (t. i. odpadki 1. kategorije) gre v sežig. Do jeseni 2019 bo zbirni center opremljen z dodatno komunalno opremo in tehnologijo, s čimer bo zagotovljena še višja kakovost ravnanja z odpadki, zlasti z vidika ločevanja odpadkov že na izvoru oziroma pri predaji odpadkov v zbirni center.

V tabeli 19 so prikazani zbrani podatki o odpadkih, ki so nastali na letališču v letu 2018. Za prihodnji okoljski cilj na področju ravnanja z odpadki smo si zadali zmanjšanje deleža mešanih komunalnih odpadkov na 25 odstotkov v skupni količini odpadkov, zato se bomo v prihodnjih letih še posebej posvetili ukrepom na tem področju. Ker ne želimo povečevati ekonomskega razvoja družbe na račun povečevanja okoljskega odtisa, toliko več naporov vlagamo v ponovno uporabo odpadnih materialov in reciklažo. V čim večji meri poskušamo zapirati snovne zanke. V strukturi odpadkov, ki nastanejo na ljubljanskem letališču, običajno največji delež predstavljajo gradbeni odpadki. Njihov obseg je odvisen od letnih gradbenih investicij v prenovu in posodobitev letališča. V letu 2018 smo imeli dve večji investiciji. V prihodnje načrtujemo kontinuirano vlaganje v letališko infrastrukturo, zato bomo upravljanju gradbenih odpadkov namenili posebno skrb.

Tabela 19: Zbrani odpadki v letih 2014–2018 (v kg)

Vrsta odpadka	2014	2015	2016	2017	2018
Letalski odpadki I. kategorije (1)	7.690	8.414	10.604	8.804	9.532
Embalaža (papir, plastika, steklo, kovina, les)	138.580	165.770	161.046	155.228	203.780
Opadna električna in elektronska oprema	3.097	1.454	5.316	7.026	8.481
Mešani komunalni odpadki	168.100	161.720	155.580	178.600	204.740
Biorazgradljivi kuhinjski odpadki	3.744	3.420	809	4.021	4.707
Izrabljene gume	2.898	3.205	2.507	3.620	3.424
Greznični mulj	108.000	159.000	76.500	115.000	734.000*
Drugi odpadki	2.480	6.656	9.821	407	189.658**
Gradbeni odpadki	280.720	327.939	503.555	0	18.707.381
Nevarni odpadki – skupaj (2)	6.930	8.868	15.053	4.587	7.979
Nenevarni odpadki – skupaj (3)	700.689	820.296	900.081	459.315	20.048.192
Skupaj (1 + 2 + 3)	715.309	837.578	925.738	472.706	20.065.703

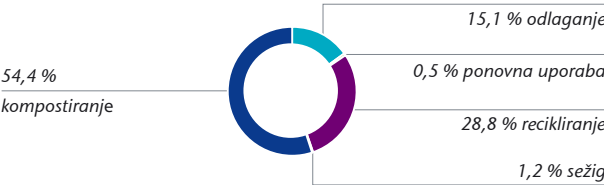
* Večja količina grezničnega mulja je posledica ukinitve obstoječe čistilne naprave, zaradi česar je bilo potrebno temeljito izprazniti zadrževalne bazine.
** V to skupino odpadkov smo uvrstili večjo količino odpadkov iz peskolovov (186.120 kg), ki so bili najdeni med izkopavanjem na enem od gradbišč.

Tabela 20: Načini ravnanja z odpadki v letu 2018 (v kg)*

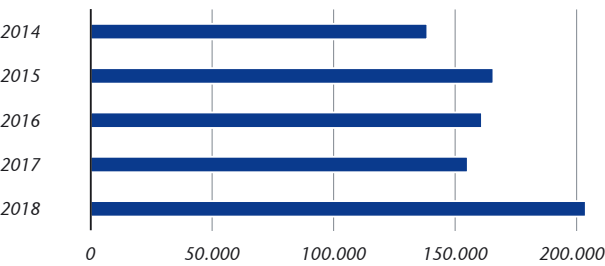
Vrsta ravnanja z odpadki	v kg
Kompostiranje	738.707
Ponovna uporaba	7.120
Recikliranje	391.504
Sežig	16.251
Odlaganje	204.740
Skupaj	1.358.322

* Gradbeni odpadki niso vključeni.

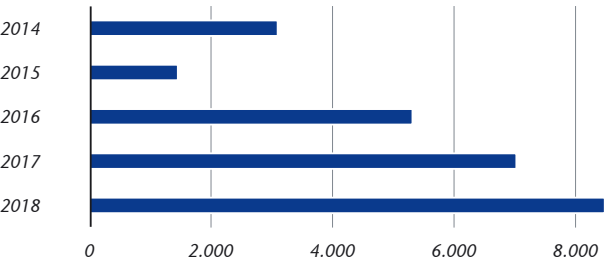
Graf 34: Načini ravnanja z odpadki v letu 2018 (v %)*

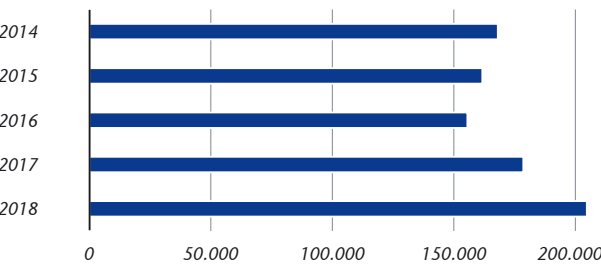
Graf 35: Zbrana embalaža v letih 2014–2018 (v kg)

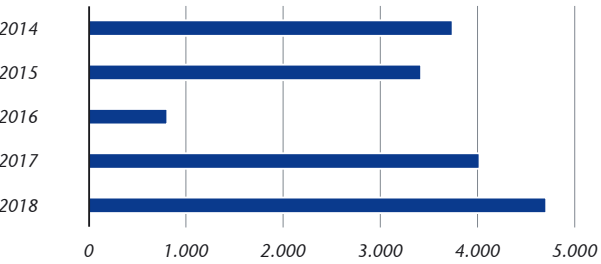
Graf 37: Zbrana odpadna električna in elektronska oprema v letih 2014–2018 (v kg)

Graf 36: Zbrani mešani komunalni odpadki v letih 2014–2018 (v kg)

Graf 38: Zbrani biorazgradljivi kuhinjski odpadki v letih 2014–2018 (v kg)

Ravnanje z nevarnimi tekočinami, snovmi in materiali

V skladu z uredbo, ki ureja skladiščenje nevarnih tekočin v nepremičnih skladiščnih posodah je potrebno za skladišča z zmogljivostjo, večjo od 10 m³, sprejeti Načrt ravnanja z nevarnimi tekočinami, s katerim se določijo ukrepi za preprečevanje iztekanja ali razlitja nevarnih tekočin v okolje in načini ravnanja ob nenadzorovanem iztekanju nevarnih tekočin iz nepremičnih rezervoarjev, cevovodov ali opreme za polnjenje oziroma praznjenje rezervoarjev. V družbi imamo podzemni rezervoar z zmogljivostjo 50 m³. V njem skladiščimo ELKO, ki je v kemijskem in varnostnem smislu snov z enakimi lastnostmi kot dizelsko gorivo, glede na temperaturo destilacije pa spada v kategorijo srednjih naftnih destilatov. V avioblagovnem skladišču in delavniških prostorih hranimo oziroma zbiramo manjše količine nevarnih snovi. Na območju letališča so postavljeni lovci olj in maščob, ki zadržujejo iztekanja in razlitja nevarnih tekočin (npr. goriva, ostanki olj, tekočine za razleditev). Lovilce olj stalno vzdržujemo in pregledujemo. V preteklosti smo vse obstoječe lovilce olj zamenjali z novejšimi oziroma smo jih z namestitvijo koaliscentnih filtrov prilagodili standardu SIST EN 858-2. V letu 2018 smo porabili okoli 700 kg nevarnih materialov (barv, škropiv, razredčil idr.).

Elektromagnetno sevanje

Na območju letališča so locirani viri elektromagnetnega sevanja, kot so bazne postaje za mobilno telefonijo, radar za nadzor letalskega prometa in transformatorske postaje za elektroenergetsko oskrbo letališča.

Svetlobno onesnaževanje

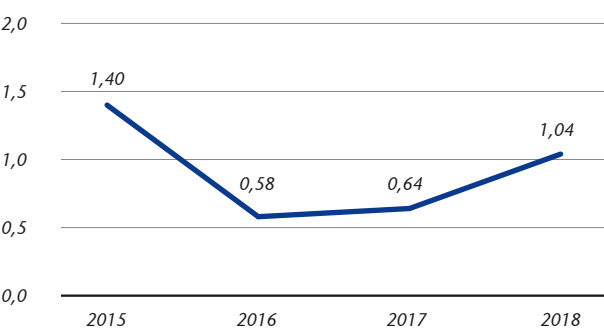
Na območju letališča osvetljujemo predvsem parkirne in prometne površine (interne ceste), pa tudi vzletno pristajalno stezo, ki ima svetlobno-navigacijski sistem za delovanje letališča.

Zavedamo se potencialnih tveganj in nevarnosti za okolje.

Tabela 21: Razlitja nevarnih snovi v letih 2015–2018 na 1.000 letalskih operacij

	2015	2016	2017	2018
Število letalskih operacij (LO)	32.894	32.701	34.444	35.512
Število razlitij	46	19	22	37
Pogostost razlitij / 1.000 LO	1,40	0,58	0,64	1,04

Graf 39: Pogostost razlitij nevarnih snovi v letih 2015–2018 na 1.000 letalskih operacij

Nepredvideni okoljski dogodki

Prepoznavamo morebitne situacije, ki lahko privedejo do izrednih razmer in nesreč v okolju. Za pripravljenost in odziv na izredne razmere so vzpostavljeni postopki. Najpomembnejši dokumenti, kjer so opisani načini ukrepanja ob nastanku izrednih dogodkov, so naslednji:

- Načrt zaščite in reševanja v primeru izrednih varnostnih dogodkov na letališču,
- Obratni načrt zaščite in reševanja ob nesreči zrakoplova na letališču,
- Požarni red,
- Izvlečki iz Požarnega reda,
- Evakuacijski načrti,
- Načrt ravnanja z nevarnimi tekočinami,
- Poslovnik za obratovanje lovilcev olj in maščob,
- Sheme obveščanja.

Zavedamo se tudi potencialnih okoljskih tveganj in nevarnosti za okolje. Posamezna okoljska tveganja so opredeljena v okviru sistema upravljanja tveganj.

V letu 2018 je bilo 37 razlitij nevarnih snovi (v letu 2017 jih je bilo 22). Tovrstne nesreče delimo na majhna razlitja do 5 m² in večja razlitja, ki presegajo 5 m².

Od 37 razlitij je bilo 33 malih razlitij (v povprečju tri litre snovi), štiri so bila večja (v povprečju 100 litrov snovi).

Vsa razlitja smo nemudoma sanirali z absorpcijskim sredstvom in očistili z visokoučinkovitim čistilnim in gasilnim sredstvom za dekontaminacijo okolja z mineralnimi olji.

Sobivanje s pticami

Na območju letališča je nujno nadzorovano sobivanje tako letal kot ptic. Preprečevanja nevarnosti trkov letal s pticami smo se lotili s popolnoma novim pristopom. V letu 2012 smo začeli opravljati dolgoročno ekološko študijo, s katero smo ugotavljali stanje bioloških populacij in spremljali učinkovitost ukrepov. Petletna študija je pokazala, da so za trke z letali najbolj problematične vrste navadna kanja, navadna postovka in siva vrana. Iščemo in uvajamo načine, ki temeljijo na sodobnih sistemih opazovanja in beleženja ter mehkih pristopih preusmerjanja ptic, na primer s posegi v okolje, ki jim ponuja hrano. Skladno s priporočili študije smo poskrbeli za ustreznejša tehnična sredstva in usposabljanje kadrov za izvajanje spremljanja ter odvracjanja prostoživečih živali na varen in učinkovit, obenem pa etično in zakonsko sprejemljiv način. Kot skrajno možnost imamo v naboru preventivnih ukrepov tudi odstrel ptic. Da bi dodatno opozorili na naša prizadevanja, s katerim na trajnosten način omogočamo varnost na letališču, se udeležujemo izobraževanj ter spoznavamo novosti na področju upravljanja ptic in drugih prostoživečih živalskih vrst. Letno poročilo trkov ptic temelji na podatkih iz dokumentacijskega sistema SMS Galiot, katerih osnova so vpisana varnostna poročila o trkih ptic z letali. Tehnika normalizacije števila potrjenih trkov ptic omogoča določitev razmerja potrjenih trkov ptic, če se število premikov letal spreminja.

Kanja po oceni tveganja za obdobje 2014–2018 predstavlja zelo veliko verjetnost za nastanek trka z letalom, ki ima lahko precejšnjo posledičnost zaradi svoje velikosti oziroma teže.

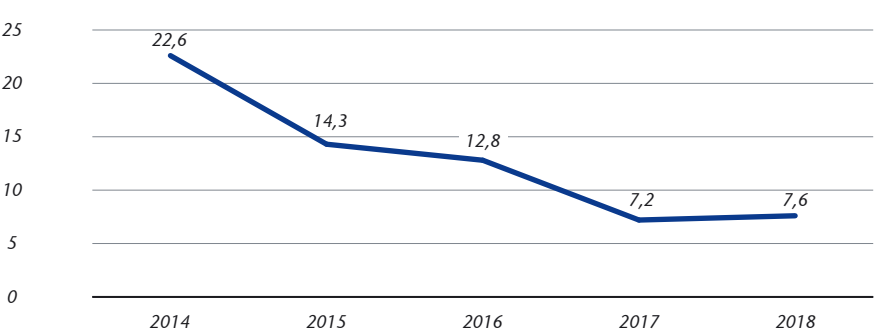
Dovoljenja organov nadzora

Marca 2018 je družba pridobila pravico za odstrel divjadi izven lovne dobe za obdobje petih let. Odločba pristojnega ministrstva je podlaga za izvajanje ukrepa odstrela. Kvote niso določene, smo pa dolžni vsako leto poročati ministrstvu in ob morebitnem odstrelu obveščati obe lovski družini, ki delujeta na območju letališča.

Tabela 22: Število potrjenih trkov ptic v coni letališča A v letih 2014–2018

Leto/mesec	2014	2015	2016	2017	2018
Januar	0	0	0	0	0
Februar	1	1	0	1	0
Marec	1	3	2	0	4
April	4	1	4	3	0
Maj	6	8	7	2	3
Junij	6	1	6	3	2
Julij	26	12	16	5	1
Avgust	22	13	5	5	9
September	3	7	1	5	6
Oktober	1	1	1	0	2
November	1	0	0	1	0
December	0	0	0	0	0
Skupaj	71	47	42	25	27

Graf 40: Razmerje potrjenih trkov ptic v letih 2014–2018 na 10.000 letalskih operacij

Pozornost

Potnike radi presenetimo z drobnimi pozornostmi, ki obogatijo njihovo potovalno izkušnjo. S pesniško zbirko Dotiki daljav smo jim odprli svet slovenske poezije Prešernovih lavreatov v različnih svetovnih jezikih.

Družbeno odgovorni projekti

Zavedamo se svoje vključenosti v družbeno okolje, zato vsako leto vlagamo v projekte in posameznike, ki so asociativno povezani z našo dejavnostjo in družbenim okoljem, v katerem delujemo. Pri tem vedno iščemo pomen, ki je širši od komercialnega in ima tako kratkoročne kot dolgoročne učinke za obe strani. Trdno verjamemo, da pozitivno sled lahko puščajo le projekti, ki nastajajo partnersko in vzajemno. Sponzorske in donatorske aktivnosti družbe gradimo na treh stebrih: šport, umetniško-kulturna in humanitarna dejavnost. Tudi v letu 2018 smo izkazali podporo različnim projektom in posameznikom.

Družabni dogodki

Družba spodbuja druženje in gradnjo neformalnih odnosov med zaposlenimi, zato organizira različne vrste družabnih dogodkov. Tako vsako leto organiziramo izlete, športne dogodke, tradicionalno novoletno zabavo za zaposlene in obdarovanje njihovih otrok z Dedkom Mrazom. V letu 2018 smo obdarovanje otrok povezali z družbeno koristno akcijo.

Sončkova stojnica

Pred veliko nočjo in med decembrskimi prazniki je v potniškem terminalu organizirana Sončkova stojnica. Izdelki, ki so jih ročno izdelale osebe s cerebralno paralizo iz Centra Sonček Kranj, so idealno darilo (voščilnice, lutke, okraski, glineni izdelki) za praznične dni in so namenjeni potnikom, obiskovalcem ter zaposlenim na letališču. Izkupiček od prodaje stojničnih izdelkov je namenjen osebam z invalidnostjo in zaposlenim v Sončkovih varstveno-delovnih centrih kot nagrada za njihovo delo. Z opisanimi aktivnostmi želimo nadgraditi že nekajletno sodelovanje z Zvezo Sonček. Društvu občasno pomagamo z donacijami, v podporo društvu pa na različne načine vključujemo tudi svoje zaposlene.

Posluh za socialne stiske zaposlenih

Redno dodeljujemo solidarnostne pomoči v primerih smrti zaposlenih ali smrti družinskih članov, ki so jih vzdrževali. Imamo posluh za socialne stiske zaposlenih, kar se odraža v takojšnjem odzivu in dodelitvi denarne pomoči pri elementarnih nesrečah ter dodelitvi dodatnih dni dopusta zaposlenim, ki so bili udeleženi v nesrečah ali so pri njih pomagali.

Na novoletni zabavi za zaposlene smo pobirali participacijo. Izkupiček smo namenili otrokom sodelavcev, ki so v hudi finančni stiski.

Vodeni ogledi

Na ogledih letališki svet približujemo ljudem, ki ne potujejo z letalom, ali tistim, ki si želijo poglobljeno spoznati njegovo zakulisje. Najpogosteje sodelujemo z vrtci, osnovnimi in srednjimi šolami ter fakultetami. Veseli smo tudi obiskov različnih društev in drugih organiziranih skupin. Pogosto nas obiščejo različna prostovoljna gasilska društva, ki jih zanimajo prostori in oprema naše gasilsko-reševalne enote. Vsako leto nas na tak način obišče več tisoč obiskovalcev.

Promocija zdravja skozi izjemne športne dosežke

Promocija zdravja s športnimi aktivnostmi je v Fraportu Slovenija priljubljena dejavnost zaposlenih, ki se v velikem številu udeležujejo predvsem tekaških in kolesarskih prireditev.

Da so naše aktivnosti uspešne, dokazujejo tudi ljubitelji najtežjih športnih izzivov. Med zaposlenimi, ki jih podpiramo, sta Alenka Pavc in Anže Habjan. V letu 2018 sta oba dosegla izjemna rezultata v svojih disciplinah.

Alenka, zaposlena v oskrbi potnikov, se je udeležila gorskega ultramaratona UTVV-Ultra Trail Vipava Valley, kjer je v napornih vremenskih razmerah, po vročini in toči, pretekla 107 kilometrov in premagala 5.300 višinskih metrov ter na koncu zmagala v svoji kategoriji in tudi absolutno med ženskami.

Anže iz Gasilsko-reševalne službe se je udeležil svetovnega prvenstva v najbolj zahtevnem tekmovanju v gasilskih disciplinah, Firefighter Combat Challenge, in med zahtevno konkurenco iz celega sveta osvojil prvo mesto v kategoriji tandem in naslov svetovnega prvaka.

Ostajamo zvesti večletnim sponzorirancem

Tudi v letu 2018 smo ostali zvesti sponzorirancem in donirancem, ki jih podpiramo že več let. Na športnem področju smo nadaljevali sponzorstvo slovenskih nordijskih reprezentanc in maratona Franja. S sponzorstvom Olimpijskega komiteja Slovenije podpiramo olimpijske vrednote in vplivamo na prepoznavnost Slovenije ter slovenskega športa v svetu. Podpiramo tudi razvoj kulture in umetnosti, kot je osrednji poletni kulturni dogodek v prestolnici – Festival Ljubljana, in partnersko sodelujemo z Galerijo Prešernovih nagajencev iz Kranja. Z manjšimi zneski podpiramo tudi nekatere druge športne dogodke, lokalna športna društva in nadarjene posameznike, doniramo humanitarnim, kulturnim in zdravstvenim ustanovam, društvom v sosednjih občinah in organizacijam, v katerih se udeležujejo naši zaposleni.

Olimpijska bakla na letališču

Fraport Slovenija je zlati partner Olimpijskega komiteja Slovenija, kar je tudi eden izmed razlogov, da smo v času zimskih olimpijskih iger v Koreji letališče odeli v olimpijske kroge. Nekaj dni pred olimpijskimi igrami je k nam pripotovala olimpijska bakla, ki je prepotovala celo Slovenijo. Za čas iger je domovala na našem letališču, od koder je pospremila naše športnike in njihove podpornike ter navijače na pot v Korejo. Poleg bakle smo za potnike in obiskovalce letališča pripravili tudi knjigo želja, kamor so lahko vpisali svoje želje in tako podprli naše junake, ki so z našega letališča odhajali v daljno Korejo.

Razstava o slovenski olimpijski zgodovini

Našo podporo slovenskemu olimpizmu smo izkazali z razstavo o slovenski olimpijski in športni zgodovini. Za razstavo smo izkoristili plakarna mesta v parkirni hiši. Plakati so prikazovali olimpijske športne panoge, slovenske športnike, ki so osvojili olimpijske medalje, ter simbole, ki predstavljajo olimpijsko gibanje in olimpijske igre. Glavni lik, ki je obiskovalce vodil po olimpijskih športih, je bila maskota Foksi.

Razmigali potnike

Prav tako v sodelovanju z Olimpijskim komitejem Slovenije (OKS) smo v okviru evropskega tedna športa na pomen telesne dejavnosti opominjali potnike in sodelavce ter jih spodbujali k aktivnejšemu življenju. Za priprave so poskrbeli mladi slovenski olimpijci, ki so potnikom v živo prikazali, kako lahko z razgibavanjem pred ali med poletom izboljšajo svoje počutje. Ljubljansko letališče se je v tednu športa prelevilo v aktivno letališče, na več točkah na terminalu pa smo potnike spodbujali, naj bodo na poti aktivni. Napotki za prilagojene raztezne in krepilne vaje, pripravljene pod okriljem OKS, so bile prikazane na oglašnih površinah, digitalnih zaslonih in v zgibankah. Aktivno letališče so obiskali tudi člani slovenske mladinske olimpijske reprezentance Buenos Aires 2018. Potnikom, ki so čakali na lete, so v živo predstavili raztezne in krepilne vaje za na pot.

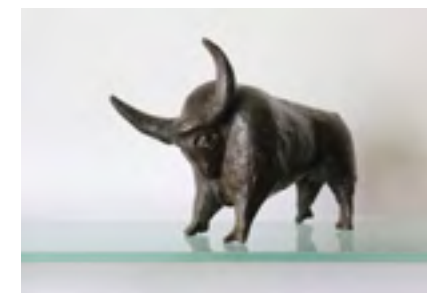

Obeležili svetovni dan poezije

Že leta 2017 smo v sodelovanju z Galerijo Prešernovih nagajencev iz Kranja izdali pesniško zbirko z naslovom Dotiki daljav, v kateri so v različnih svetovnih jezikih objavljene pesmi Prešernovih lavreatov. Knjižico smo ob kulturnem prazniku delili med potnike in tako poskrbeli, da je slovenska poezija poletela na čim več koncev sveta. Izdajo pesniške zbirke smo na svojstven način nadgradili na svetovni dan poezije (21. marca), ko smo v zaprtem delu terminala izvedli zvočno poetični dogodek Daljave, z radijskim prenosom v živo, in sicer skupaj s 3. programom Radia Slovenija – programom Ars, Društvom pisateljev Slovenije in društvom Prešernovih nagajencev Kranj. Potnike na prijavnih okencih, na terminalu pri izhodnih vratih in pri prevzemu prtljage smo presenetili z interpretacijami pesmi slovenskih pesnikov, prepletenimi z zvočnimi utrinki izvirnega okolja dogajanja na letališču. Pesmi so interpretirali dramski igralci oziroma avtorji.

Likovna zbirka Fraporta Slovenija

Osrednje letališče države je lahko tudi galerijski prostor, primeren za predstavitev nacionalne umetnosti in kulture. Ker smo za letalske potnike prvi stik z našo deželo in zadnji, ko iz nje odidejo, je to poslanstvo še toliko bolj pomembno. Likovna zbirka družbe sloni na treh stebrih, predstavlja pa pomemben pregled in prezentacijo slovenske moderne umetnosti, likovnikov gorenjske regije, v katero je vpeto letališče, velik del naše zbirke pa je ustvarilo 33 Prešernovih nagajencev. Prav umetnine Prešernovih nagajencev predstavljajo najbolj žlahten, zaokrožen in prepoznaven del naše zbirke, ki jo v tem delu partnersko nadgrajujemo z Galerijo Prešernovih nagajencev iz Kranja.

S svojimi aktivnostmi se želimo dotikati vseh sfer širše družbe in utrip Slovenije ponesti v svet.

Projektne skupine, odbori in drugi organi družbe

Zelena ekipa

Člani projektne skupine:

Primož Primožič, vodja
Tina Javor, namestnica vodje
Monika Jelačič
Ciril Kern
Boris Možek
Peter Pintar
Boštjan Rakovec
Taja Skobir (Taja Smolič)

Odbor za izboljšave

Člani odbora za izboljšave:

Taja Skobir (Taja Smolič), vodja
Matej Arhar
Robert Bizaj
Klemen Bogataj
Teja Bubnič
Ines Lah
Biljana Marčeta
Boris Možek
Miha Rajgelj

Družini prijazno podjetje

Člani projektne skupine:

Alenka Pečnik, vodja
Klemen Denša
Drago Ilič
Lea Jarc Smole
Mojca Lovrenčec
Damjan Mirošničenko
Bogdan Novak
Martina Serdoz
Igor Vertnik
Brigita Zorec

Etični odbor

Člani etičnega odbora:

Jolanda Kovačič
Alenka Pečnik
Denis Talič

Odbor za skladnost poslovanja

Člani odbora za skladnost

poslovanja:
Taja Skobir (Taja Smolič)
Boštjan Šijanec
Špela Uršič

Mobing

Pooblaščenci za sprejem prijav nadlegovanja in trpinčenja na delovnem mestu:

Tomaž Prezelj
Lea Jarc Smole
Tadeja Strupi
Jana Tišler

Komisija za ugotovitev

okoliščin v zvezi z domnevnim nadlegovanjem ali trpinčenjem:

Boštjan Šijanec, predsednik
Matic Perovic
Špela Uršič

Svet delavcev

Člani sveta delavcev:

Matic Perovic, predsednik
Tomaž Prezelj, namestnik predsednika
Ciril Kern
Damijan Kos
Primož Lubej
Boris Možek
Anže Musek
Bine Perič
Miha Rajgelj
Petra Romšek
Martina Serdoz

Sindikati

Sindikat družbe Aerodrom Ljubljana

Sindikat poklicnega gasilstva

Aerodrom Ljubljana

Svobodni sindikat Aerodrom Ljubljana

Odgovorne osebe za poročanje

Pri pripravi trajnostnega poročila so sodelovali:

Ime in priimek	Delovno mesto	Področje poročanja	E-naslov
Brigita Zorec	vodja korporativnega komuniciranja	osnovni podatki o družbi, strategija, trajnostno komuniciranje, družbeno odgovorni projekti	brigita.zorec@fraport-slovenija.si
Neža Markač	strokovna sodelavka za planiranje in kontroling	poslovanje, finančni kazalniki	neza.markac@fraport-slovenija.si
Janez Lapajne	vodja področja za prodajo in trženje	analitika letalskega prometa	janez.lapajne@fraport-slovenija.si
Taja Skobir (Taja Smolič)	vodja integriranih sistemov upravljanja	skladnost poslovanja, upravljanje tveganj in varstvo osebnih podatkov	taja.skobir@fraport-slovenija.si
Andrej Cof	strokovni sodelavec za varnost	upravljanje letalske varnosti	andrej.cof@fraport-slovenija.si
Peter Jakša	strokovni sodelavec za varnost	upravljanje letalske varnosti	peter.jaksa@fraport-slovenija.si
Lea Jarc Smole	strokovna sodelavka za kadre	človeški viri	lea.jarc.smole@fraport-slovenija.si
Tjaša Veselinovič	referent za splošne zadeve	človeški viri	tjasa.veselinovic@fraport-slovenija.si
Bogdan Novak	kadrovski analitik	človeški viri	bogdan.novak@fraport-slovenija.si
Alenka Pečnik	strokovna sodelavka za kadre	človeški viri, Družini prijazno podjetje	alenka.pecnik@fraport-slovenija.si
Nina Murn	strokovna sodelavka za izobraževanje	izobraževanje	nina.murn@fraport-slovenija.si
Alenka Knaflič	strokovna sodelavka za izobraževanje	izobraževanje	alenka.knaflic@fraport-slovenija.si
Tina Javor	vodja za prodajo in trženje	izobraževanje (letalska akademija)	tina.javor@fraport-slovenija.si
Boris Možek	strokovni sodelavec za varnost in zdravje pri delu	varnost pri delu, promocija zdravja	boris.mozek@fraport-slovenija.si
Klemen Denša	strokovni sodelavec za kakovost	odnosi s potniki, pogodbenimi izvajalci in obiskovalci	klemen.densa@fraport-slovenija.si
Petra Tratnik Dobnikar	vodja nabave	odnosi z dobavitelji	petra.tratnik.dobnikar@fraport-slovenija.si
Marko Lah	vodja oskrbe tovora	tovorni promet	marko.lah@fraport-slovenija.si
Primož Primožič	strokovni sodelavec za varstvo okolja	trajnostni razvoj, odnos do okolja	primoz.primozic@fraport-slovenija.si
Matjaž Romšek	vodja koordinacije in nadzora letališča	sobivanje s pticami	matjaz.romsek@fraport-slovenija.si

Kontaktni podatki družbe:

Fraport Slovenija, upravljanje letališč, d.o.o.,
Zg. Brnik 130a, 4210 Brnik-Aerodrom, Slovenija
T: 04 206 10 00
info@fraport-slovenija.si
www.fraport-slovenija.si
www.lju-airport.si

GRI kazalniki

Tabela 23: Kazalniki

		Stran
Organizacijski profil		
102-1	Ime organizacije	8
102-2	Dejavnosti	8
102-3	Sedež organizacije	8
102-4	Lokacije dejavnosti organizacije	8
102-5	Lastništvo in pravna oblika	8
102-6	Trgi, na katerih organizacija izvaja dejavnosti	24
102-8	Informacije o zaposlenih	3, 31-33
102-10	Pomembne spremembe v organizaciji	6, 7
102-11	Previdnostno načelo ali pristop	50
102-13	Članstvo v združenjih	8
Strategija		
102-14	Izjava poslovnega direktorja	4, 5
102-15	Ključni vplivi, tveganja in priložnosti	10, 11
Etika in integriteta		
102-16	Poslanstvo, vizija, vrednote, standardi	9, 12, 34
102-17	Mehanizmi za reševanje etičnih vprašanj	33
Upravljanje		
102-18	Upravljavska struktura	8, 9
102-20	Odgovornost na izvršni ravni za trajnostni razvoj	2, 11, 50
102-22	Sestava najvišjega organa upravljanja	8
102-23	Poslovodni direktor	8
102-28	Vrednotenje delovanja najvišjega organa upravljanja	8
102-29	Prepoznavanje in upravljanje ekonomskih, okoljskih in družbenih vplivov	10, 11, 17-19
102-30	Učinkovitost procesov upravljanja s tveganji	12
102-31	Pregled ekonomskih, okoljskih in družbenih področij/tem	27, 28
102-32	Vloga najvišjega organa upravljanja pri trajnostnem poročanju	2, 11
Vključevanje deležnikov		
102-40	Seznam deležniških skupin	29
102-42	Prepoznavanje in izbor deležniških skupin	27-29
102-43	Pristop k vključevanju deležnikov	27-29
102-44	Ključne teme in zadržki	27-29
Poročevalska praksa		
102-46	Opredelitev vsebine poročila	2, 11, 27, 28
102-47	Seznam bistvenih tem / področij	11, 27, 28
102-50	Poročevalsko obdobje	2
102-51	Datum zadnjega poročila	2
102-52	Cikel poročanja	2
102-53	Kontaktna oseba za vprašanja glede poročila	2, 71
102-54	Poročevalski sklici v skladu z GRI standardom	2, 73
102-55	GRI kazalo vsebine	72, 73
Ekonomska uspešnost		
201-1	Ekonomski kazalniki	20, 21
201-3	Načrt dodatnega pokojninskega zavarovanja in druge dodatne bonitete	35
Prisotnost na trgu		
202-1	Delež najvišjega vodstva iz lokalnega (nacionalnega) okolja	8
Posredni ekonomski vplivi		
203-1	Naložbe v infrastrukturo in podpora storitvam	18, 19
203-2	Pomembni posredni ekonomski vplivi	10
Prakse naročil		
204-1	Sodelovanje z lokalnimi dobavitelji	47

		Stran
Materiali		
301-2	Uporabljene reciklirane surovine za izdelke ali storitve	47
Energija		
302-1	Raba energije v organizaciji	56
Voda		
303-5	Raba vode	61
Biodiverziteta		
304-1	Zaščiteni območja z visoko vrednostjo biodiverzitete	65
304-2	Pomembni vplivi dejavnosti na biodiverziteto	65
304-3	Zaščiteni habitati	65
Emisije		
305-1	Neposredne emisije GHG - obseg 1	58, 59
305-2	Posredne emisije GHG - obseg 2	58, 59
305-3	Druge posredne (obseg 3) emisije toplogrednih plinov	59, 60
305-5	Zmanjšanje emisij GHG	59, 60
Odplake in odpadki		
306-1	Izpust vode po kakovosti in destinaciji	61
306-2	Odpadki po vrstah in ravnanju	62, 63
306-3	Znatna razlitja	64
Okoljska skladnost		
307-1	Skladnost z okoljskimi zakoni in predpisi	50
Okoljska ocena dobaviteljev		
308-1	Okoljska ocena dobaviteljev	47
Zaposleni		
401-1	Novo zaposleni, fluktuacija	32, 33
401-3	Starševski dopust	40, 41
402-1	Odnos vodstva do zaposlenih z vidika obveščanja	29, 33, 35
Zdravje in varstvo pri delu		
403-1	Zdravje in varstvo zaposlenih	40, 41
403-2	Poškodbe pri delu	40, 41
403-4	Sodelovanje delavcev, posvetovanje in obveščanje o zdravju in varnosti pri delu	35, 41
403-5	Usposabljanje delavcev s področja varnosti in zdravja pri delu	36
403-6	Promocija zdravja delavcev	41
Izobraževanje in usposabljanje		
404-1	Obseg izobraževanja zaposlenih	36, 37
404-2	Programi izobraževanja	36-39
Nediskriminacija		
406-1	Nediskriminacija	33
Varnostne prakse		
410-1	Varnostne prakse	13-15
Lokalne skupnosti		
413-1	Odnos z lokalnimi skupnostmi	67-69
413-2	Dejavnosti s pomembnimi dejanskimi in potencialnimi negativnimi vplivi na lokalne skupnosti	52-55
Marketing in označevanje		
417-1	Informacije o produktih in storitvah za zaščito interesov strank / kupcev	43
Skladnost na družbenem in ekonomskem področju		
419-1	Skladnost z zakonodajo in predpisi na družbenem in ekonomskem področju	12, 34

To poročilo je pripravljeno v skladu s standardi GRI-osnovna verzija.

Seznam slik, tabel in grafov

Slike

Slika 1:	Organizacijska shema (veljavna od 17. 6. 2019)	9
Slika 2:	Trajnostni vplivi in izzivi letališča	10
Slika 3:	Idejna zasnova novega potniškega terminala	18
Slika 4:	Idejna zasnova novega potniškega terminala	18
Slika 5:	Načrt širitve letališkega mesta	19
Slika 6:	Mreža letalskih povezav	24
Slika 7:	Matrika bistvenosti	28
Slika 8:	Drevo zaposlenih	32
Slika 9:	Hrup letalskega prometa na merilnih mestih v okolici letališča za leto 2018	54

Tabele

Tabela 1:	Varnostni cilji	13
Tabela 2:	Ekonomski kazalniki v letih 2014–2018 (v evrih)	20
Tabela 3:	Poudarki iz poslovanja družbe	21
Tabela 4:	Izkaz finančnega položaja družbe	21
Tabela 5:	Gibanje prometa v letih 2014–2018	22
Tabela 6:	Gibanje števila potnikov v letih 2014–2018	22
Tabela 7:	Število zaposlenih po ravni izobrazbe v letih 2017 in 2018	31
Tabela 8:	Fluktuacija zaposlenih v letih 2017 in 2018	33
Tabela 9:	Interna usposabljanja v letu 2018	36
Tabela 10:	Eksterna usposabljanja v letu 2018	37
Tabela 11:	Odsotnost zaposlenih v letih 2014–2018 (v dnevih)	41
Tabela 12:	Vrsta in količina tovora v letih 2014–2018 (v t)	47
Tabela 13:	Izvedbeni cilji s programi za obdobje 2018–2025	51
Tabela 14:	Spremembe v številu operacij in izmerjenih ravneh hrupa v letu 2018 glede na leto 2017 (za lokaciji 1 in 2)	52
Tabela 15:	Izračun ogljičnega odtisa 1. in 2. obsega za leto 2018	58
Tabela 16:	Ogljični odtis (1. in 2. obseg) v letih 2015–2018	59
Tabela 17:	Izračun ogljičnega odtisa 1., 2. in 3. obsega za leto 2018	59
Tabela 18:	Ogljični odtis službenih poti v letih 2015–2018 in primerjava leta 2018 z obdobjem 2015–2017	60
Tabela 19:	Zbrani odpadki v letih 2014–2018 (v kg)	62
Tabela 20:	Načini ravnanja z odpadki v letu 2018 (v kg)	62
Tabela 21:	Razlitja nevarnih snovi v letih 2015–2018 na 1.000 letalskih operacij	64
Tabela 22:	Število potrjenih trkov ptic v coni letališča A v letih 2014–2018	65
Tabela 23:	Kazalniki	72

Grafi

Graf 1:	Rast poslovnih prihodkov v letih 2014–2018 (v tisoč evrih)	20
Graf 2:	Ekonomski kazalniki v letih 2017–2018 (v tisoč evrih)	20
Graf 3:	Delež števila potnikov (v javnem prometu) glede na vrste prevoznikov v letu 2018	22
Graf 4:	Število letalskih operacij v letih 2014–2018	23
Graf 5:	Število potnikov v letih 2014–2018 (v milijonih)	23
Graf 6:	Tovor v letih 2014–2018 (v t)	23
Graf 7:	Število potnikov z nizkocenovnimi prevozniki v letih 2014–2018	23
Graf 8:	Število zaposlenih po starosti in spolu na dan 31. 12. 2018	31
Graf 9:	Vrste internih usposabljanj v letu 2018 (po urah v %)	36
Graf 10:	Vrste eksternih usposabljanj v letu 2018 (po številu udeležencev v %)	37
Graf 11:	Število poškodb po starostnih skupinah v letu 2018	40
Graf 12:	Poškodbe pri delu v letu 2018 (v dnevih)	40
Graf 13:	Odsotnosti zaradi boleznin in poškodb na delu in izven dela v letih 2014–2018 (v dnevih)	40
Graf 14:	Odsotnost zaposlenih v letih 2014–2018 (v dnevih)	41
Graf 15:	Zadovoljstvo potnikov z varnostno kontrolo v letu 2018 (v %)	44
Graf 16:	Skrivni nakupi v letih 2017 in 2018 (zadovoljstvo v %)	45
Graf 17:	Delež vzletov glede na smeri v letu 2018	52
Graf 18:	Delež pristankov glede na smeri v letu 2018	52
Graf 19:	Gibanje povprečnih vrednosti celodnevnihi kazalcev hrupa / Kazalec hrupa L_{dan} za leto 2018	53
Graf 20:	Gibanje povprečnih vrednosti večernih kazalcev hrupa / Kazalec hrupa za $L_{večer}$ za leto 2018	53
Graf 21:	Gibanje povprečnih vrednosti nočnih kazalcev hrupa / Kazalec hrupa za $L_{noč}$ za leto 2018	53
Graf 22:	Trend kazalca hrupa L_{DIN} za Lokacijo 1 za 10-letno obdobje (2009–2018)	55
Graf 23:	Trend kazalca hrupa L_{DIN} za Lokacijo 2 za 10-letno obdobje (2009–2018)	55
Graf 24:	Trend skupnega prometa (število operacij) za 10-letno obdobje (2009–2018)	55
Graf 25:	Delež 1. in 2. obsega emisij v izračunu ogljičnega odtisa za leto 2018	58
Graf 26:	Ogljični odtis posameznih virov emisij (1. in 2. obseg) za leto 2018	58
Graf 27:	Ogljični odtis porabe energentov, goriv in kemikalij za leto 2018	58
Graf 28:	Absolutni ogljični odtis (1. in 2. obseg) v letih 2015–2018 (v t CO ₂)	59
Graf 29:	Delež 1., 2. in 3. obsega emisij v izračunu ogljičnega odtisa za leto 2018	59
Graf 30:	Ogljični odtis posameznih virov emisij (1., 2. in 3. obseg) za leto 2018	59
Graf 31:	Delež 1. in 3. obsega emisij v izračunu ogljičnega odtisa za leto 2018	60
Graf 32:	Delež posameznih virov emisij (1. in 3. obseg) za leto 2018	60
Graf 33:	Ogljični odtis službenih poti v letih 2015–2018 (v t CO ₂)	60
Graf 34:	Načini ravnanja z odpadki v letu 2018 (v %)	62
Graf 35:	Zbrana embalaža v letih 2014–2018 (v kg)	63
Graf 36:	Zbrani mešani komunalni odpadki v letih 2014–2018 (v kg)	63
Graf 37:	Zbrana odpadna električna in elektronska oprema v letih 2014–2018 (v kg)	63
Graf 38:	Zbrani biorazgradljivi kuhinjski odpadki v letih 2014–2018 (v kg)	63
Graf 39:	Pogostost razlitij nevarnih snovi v letih 2015–2018 na 1.000 letalskih operacij	64
Graf 40:	Razmerje potrjenih trkov ptic v letih 2014–2018 na 10.000 letalskih operacij	65

Trajnostno poročilo 2018

Izdal in založil:	Fraport Slovenija, d.o.o.
Vsebinska zasnova:	Fit media d.o.o.
Besedilo in uredništvo:	Fraport Slovenija, d.o.o. in Fit media d.o.o.
Oblikovanje:	Metka Vehovar Piano, Fit media d.o.o.

Fotografije:	Avtorji in viri fotografij:	Stran:
	Peter Marinšek	ovitek (na fotografijah Tjaša Veselinovič, Anže Habjan, Urh Vamberger, Biljana Marčeta, Rok Gradišek, Anja Prestor, Simona Mušič), 2, 3, 23, 26 (na fotografiji Cita Duh), 30 (na fotografiji Alenka Pavc in Anže Habjan), 35 (na fotografiji Aleksandra Djokić), 42 (na fotografiji Tariq Elbashir in Anja Prestor), 43, 46 (na fotografiji Luka Stare in Rok Bolka), 48 (na fotografiji Jaka Stanič), 51, 56, 57 (na fotografijah Cvijeta Pavlovič in Aleksandra Djokić), 61, 63, 66 (na fotografiji Andrej Zelnik in Anka Ognjanova), 69 (na fotografiji Bik, Drago Tršar)
	Arhiv Fraporta Slovenija	7, 25 (na fotografiji karikaturist Boris Oblak s potnikom), 37, 39, 41, 45, 61, 68, 69
	Aleš Fevžer	68
	Peter Irman	5 (na fotografiji Zmago Skobir)
	Tomo Jeseničnik	6, 7 (na fotografiji Damijan Kos), 37, 38, 39, 64, 65
	Miro Majcen	12, 16
	Matej Vranič	65 (na fotografiji kmečka lastovka)
	Getty	14, 15, 22, 23, 43, 44, 58, 64

Fraport Slovenija,
upravljanje letališč, d.o.o.,
Zg. Brnik 130a,
4210 Brnik-Aerodrom,
Slovenija

www.fraport-slovenija.si
www.lju-airport.si